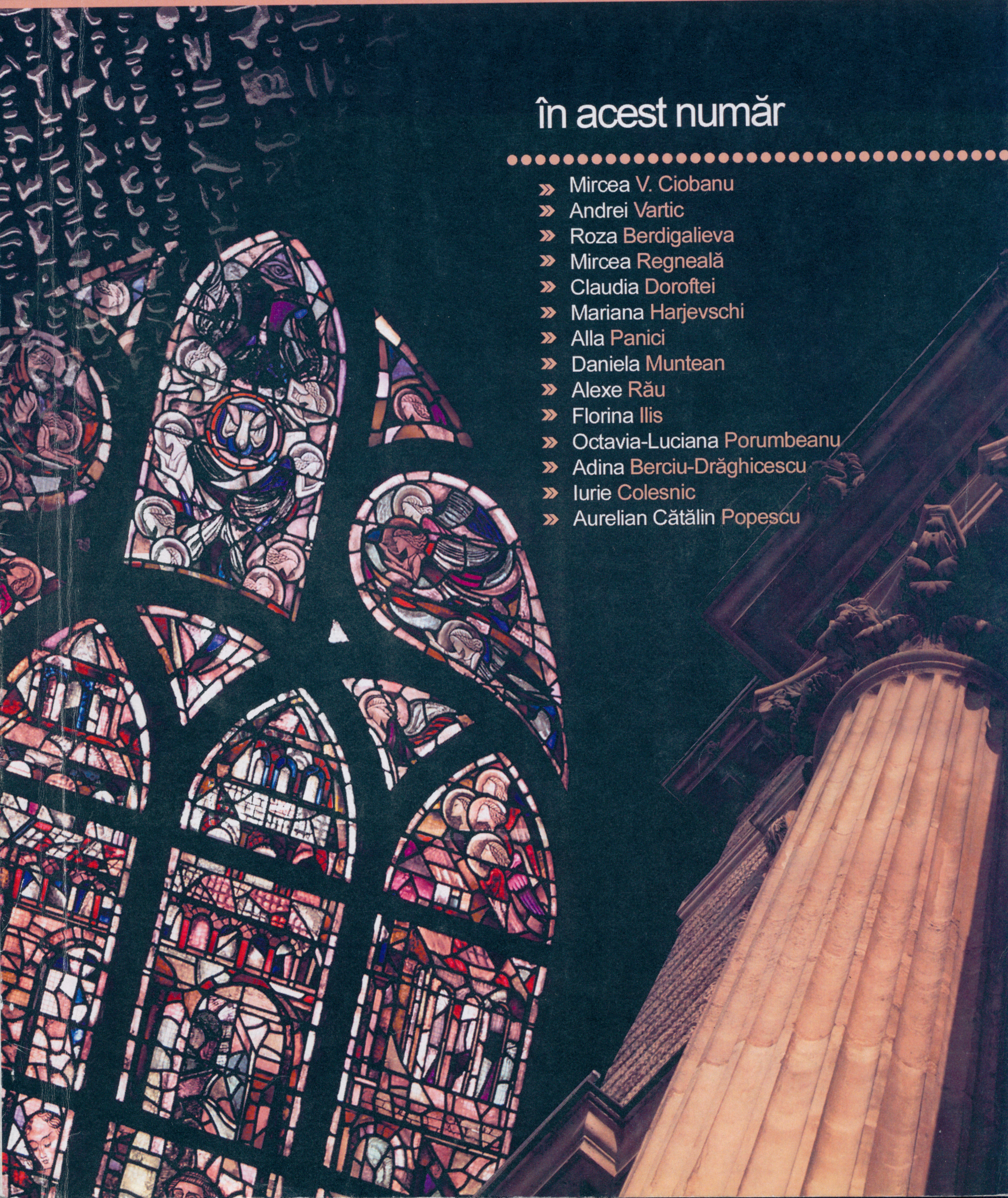

În acest număr

- » Mircea V. Ciobanu
- » Andrei Vartic
- » Roza Berdigalieva
- » Mircea Regneală
- » Claudia Doroftei
- » Mariana Harjevschi
- » Alla Panici
- » Daniela Muntean
- » Alexe Rău
- » Florina Ilis
- » Octavia-Luciana Porumbeanu
- » Adina Berciu-Drăghicescu
- » Iurie Colesnic
- » Aurelian Cătălin Popescu

Editori:

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Asociația Bibliotecarilor
Societatea Bibliophililor

Colegiul de redacție:

Redactor-șef:
Alexe Rău

Vera Osoianu (redactor-șef adjunct), Iurie Colesnic,
Pavel Balmuș, Dragoș Popa-Miu, Nina Negru, Natalia Cheradi,
Eugenia Bejan, Ludmila Corghenci

Lector: Neli Canțer

Procesare computer: Oxana Plugaru
com. nr. 2, Imprimeria B.N.R.M.

sumar

01 | agora

- Mircea V. Ciobanu | Glose pentru plăcerea interpretării.....3
Andrei Vartic | Alte glose pentru plăcerea interpretării.....6

02 | invitatul revistei MB

- “În țara al cărei conducător este un împătimit al lecturii, biblioteconomia înflorește”
(dialog cu dna Roza Berdigalieva, director general al Bibliotecii Naționale Academice
a Republicii Kazahstan).....7

03 | teorie și practică

- Mircea Regneală | Funcțiile bibliotecii publice în societatea contemporană.....11
Claudia Doroftei | Crearea motivației pentru performanță în biblioteca publică.....16
Mariana Harjevschi | Arta de a obține bani pentru biblioteci. Primii pași în activitatea de
fundraising. Principii și strategii.....19
Alla Panici | Noutățile catalogării, clasificării și indexării resurselor bibliografice.....23

04 | pietre pentru templul bibliologiei

- Platon. [Filosofia scrierii]: fragmente din Phaidros.....27

BIBLIOTECA DE
BIBLIOLOGIE

Biblioteca Națională
a Republicii Moldova
Exemplar legal Moldova

RV-15549

05| bibliofuturologie

Daniela Muntean | Cum va arăta „Biblioteca viitorului”?.....31

06| bibliosofie

Alexe Rău | Scrierea ca sursă și expresie a conștiinței și cale de cunoaștere a existenței (ființării) umane (Daseinului).....33

07| universul lecturii

Florina Ilis | Lumea lecturii și lectura lumii. Excurs cultural.....37
Octavia-Luciana Porumbeanu | Utilizatorii în epoca contemporană.....42
Educația utilizatorilor pentru cultura informației.....42
Tehnica muncii intelectuale și dezvoltarea personalității umane.....49

08| fiat lux

Adina Berciu-Drăghicescu | Bibliologia.....58

09| magister dixit

Andrei Vartic | De la Cadmos la Bill Gates.....60

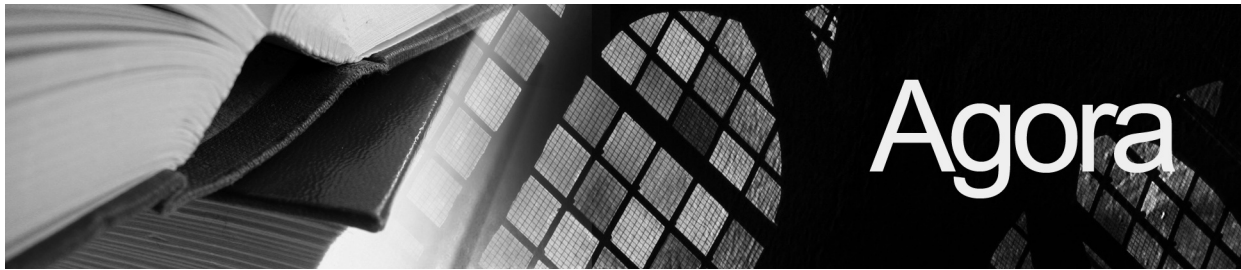
10| aniversări culturale

Iurie Colesnic | Liviu Deleanu – poetul unei taine (95 de ani de la naștere).....68
Ion Vasilenco – un destin mutilat (80 de ani de la naștere).....70
Alexandru Robot – poetul enigmelor (90 de ani de la naștere).....72

11| it

Octavia-Luciana Porumbeanu | Proiecte europene în domeniul furnizării electronice a documentelor.....74
Aurelian Cătălin Popescu | Prezervarea digitală ca o provocare a prezentului și o necesitate a viitorului.....78

RV-1524

Glose

pentru plăcerea interpretării

Mircea V. Ciobanu

Dacă un text literar nu e “de plăcere”, el își pierde una din rațiunile lui esențiale de a fi (cogniție, informare etc... sunt apanaje ale literaturii științifice, iar a învăța “istoria”, de exemplu, din cărți artistice este egal cu a o falsifica).

Pe de altă parte, chiar cuvântul “plăcere” impune o evaluare estetică, o interpretare axiologică. Literatura de necesitate (critică, studioasă etc.) e altceva, chiar dacă se referă la “texte de plăcere” ori “de desfătare”. De fapt, ce se întâmplă cu un text, pe care îl citesc, așadar, din plăcere? Diferă aceste metode de la text la text (ceea ce caut/mă încântă la Bacovia e una, la Blaga e alta și cu totul altceva la Florin Iaru).

Într-un fel de poezie, mă las, inițial, la plăcerea – diferită – a unor sonorități, a unei rotunjimi a textului. Straniu, la prima vedere, dar această primă senzație inexplicabilă, abstractă, aproape muzicală o găsesc atât la Dimov, cât și la Barbu (mai mult decât la Bacovia!) ori în textul unui Pasternak în rusă și a unui Verlaine în franceză.

După “plăcerea ochiului și auzului” vine “plăcerea minții”: un exercițiu hermeneutic, comparabil în unele cazuri – mai ales la Barbu, Dimov – cu căutarea soluției unei probleme de șah. Ceea ce pare tehnic, matematic pe parcurs, în final (la găsirea soluției) se conturează într-o splendoare relevantă și revelatorie. E senzația înțelegerii unor lucruri și, mai ales, a unor lucruri bine așezate (încât crezi că altfel nici nu se putea). La Verlaine și Pasternak (mă rog, Rimbaud/Baudelaire și Brodski) am și senzația descoperirii unui limbaj/cod poetic placat pe o “descoperire lingvistică”.

Urmează (complementar, pentru că o sesizam, treptat, de la început) “plăcerea simțurilor

/senzațiilor/sentimentelor, plăcerea spunerii și atingerii coardelor sensibile”. Nu știu cât de departe merge un alt lector, dar deprinderea profesională mă lasă fascinat în fața “mecanismelor”, “tehnicilor”, rupând din context aspectele originalității, a gustului elevat, a “talentului”. Levi-Strauss m-ar opri aici ori ar spune să perseverez aici, în aceste “momente ale plăcerii”.

Îl urmez totuși pe Eco. Ideea cuprinsă între “Opera aperta” și “Lector in fabula” o văd cu toate geamurile și ușile deschise. (E “ziua ușilor deschise” a acestui text, ca să uzez de un truism). Voi fi curios, fără îndoială, să știu ce s-a (mai) spus despre acest text. Voi testa interpretările. Voi deschide înțelegerea mea spre alte înțelegeri. Citind pe alții, ori fără a-i citi, aflând ceva suplimentar despre text, ori fără a afla, voi completa (pentru mine, pentru alții) înțelegerea cu alte detalii ori o voi revizui, într-o plăcere a relecturii. Voi vorbi despre text și îi voi contamina pe alții. Concomitent, dar mai degrabă înainte de asta (uneori: după), voi scurta perspectiva inversă (“cu ochiul icoanei”): voi merge la surse și resurse, voi afla contextul producerii textului și voi studia “geneza”, voi încerca să știu de unde vine...

Unde să mă opresc, de fapt? Unde am trecut de la “plăcerea textului” la lectura “de necesitate”? Unde am demonstrat – prin perseverență – fidelitatea și unde – prin insistență/abundență/excese – am trădat?

Însă ceea ce am spus mai sus, nu e decât o rețea de submodule într-o bizară și imprevizibilă construcție modulară a neuronilor, într-o percepție... a operei (și nicidecum un algoritm (de) urmat punctual). Adică de-atâtea și atâtea ori, într-un text poetic m-a copleșit inițial atmosfera, senzația, sentimentul...

De-atâtea ori am început-o (invers?) de la “ge-neză”, de la spusele altcuiva, de la “biografie”, de la piciorul ritmic sau gramatică...

Plăcerea vine și din faptul că o lectură (a aceluiași text!) diferă de alta (și nu numai pentru că “ieri, vorba vine, eram mai prost decât azi”, ci și pentru că azi am o altă dispoziție de lectură). R.Barthes, blamat (azi) pentru structuralismul sec, dar admirat pentru “interpretare”, spune foarte exact în “Plăcerea textului”: “Nu citim totul cu aceeași intensitate de lectură [...]; însăși aviditatea cunoașterii ne împinge să survolăm sau să sărim peste anumite pasaje (presimțite ca “plictisitoare”) pentru a regăsi cât mai iute locurile fierbinți ale anecdotei [...]; sărim nepedepsiți (nu ne vede nimeni) descrierile, explicațiile, considerațiile, conversațiile; ne asemănăm atunci cu un spectator de cabaret care ar urca pe scenă și ar grăbi striptease-ul dansatoarei, smulgându-i grăbit veșmintele, însă în ordine, adică: respectând, pe de o parte, și precipitând, pe de alta, episoadele ritului (ca un preot care și-ar înghiți slujba) [...] Și cu toate acestea, ritmul însuși a ceea ce se citește și a ceea ce nu se citește este ceea ce face plăcerea marilor povestiri: s-au citit vreodată Proust, Balzac, “Război și pace” cuvânt de cuvânt? (Norocul lui Proust: de la o lectură la alta nu sărim niciodată aceleași pasaje.)” *

Norocul nu este numai al lui Proust, același lucru se întâmplă când recitim – mai atent, cu pasiunea devoratoare a unui cititor “de plăcere” – alte pasaje din Tolstoi (scena “franceză” din salonul Annei Pavlovna (Șerer? Scherrer?), cu dubla revelație: de “limbă și comunicare” și de “parfum al epocii”, încadrat în context), din Balzac, din Camil Petrescu, din Cărtărescu... Evident, cu unele omisiuni, poate ireversibile: nu știu dacă voi reveni vreodată la capitolul “Parisul de la înălțimea unui zbor de pasăre” (așa, pare-se, se intitulează) din “Notre-Dame de Paris” al lui Hugo, peste care am sărit “din aviditatea cunoașterii”... istoriei lui Quasimodo și a Esmeraldei, acum vreo douăzeci de ani, și de care nu mi-am mai amintit decât azi.

Cât de mult se poate construi pe interpretare, am putea remarca pe un exemplu la îndemână: Cehov. Trecem peste două extreme: una care vine din “interpretarea stilului” (incluzând nu numai fraza, ci și atmosfera, temele, tiparul personajelor), care i-a contaminat pe atâția nuveliști și dramaturgi; alta care presupune interpretarea în sensul hermeneutic, adică o bibliotecă întregă de cehovologie. Mă voi opri doar la “interpretarea” artistică, dovedind că literatura bună e o sursă nepuizabilă. Ne vom referi (doar în această frază) la citirea scenică, care a presupus din start, de la cele două montări (absolut diferite), inițiale, ale primei sale piese “Pescărușul” că interpretările (scenice sau critice) vor

depăși mult intențiile, așteptările, presupunerile și chiar fanteziile scriitorului.

Apropo, Cehov este un model exemplar pentru a face această asociere – necesară nouă – dintre plăcerea interpretării scenice/cinematografice și a celei (strict individuale) hermeneutice, disociative, critice.

Peste ani, în primul rând în cinematografie, Cehov începe să fie interpretat în integritatea lui (în înțelegerea regizorului), chiar dacă se filma/monta un singur subiect. Trăisem, acum câteva decenii, o explozie Cehov: unul narativ (în “Stepa” lui Bondarciuk), altul tragic [și poetic?] (în “Dulcea și tandra mea fiară” a lui Loteanu), altul ludic și comic, deopotrivă analitic și sintetic (într-un univers fascinant, o “mașinărie Cehov” avant la lettre în “Pianina mecanică” a lui N. Mihalkov). Între timp, după alte câteva remontări teatrale (uimitor, dar am regăsit un Cehov – mai pe placul meu – structural apropiat de Mihalkov – în “Unchiul Vanea” al lui Lury Kordonski, la “Bulandra”, cu Horațiu Mălăieles), avem un text postmodern al lui Matei Vișniec, “Mașinăria Cehov”. (Dar o relectură postmodernă, o surpriză pentru mine s-a produs mai devreme, când “am prins” – fără început, așa că nu vă pot spune autorii – un film rusesc, postmodern, în care subiectul celor “Trei surori” se desfășura în Crimeea (1920!) înconjurată de Armata Roșie și înainte de evacuarea Gărzii Albe, de fapt un ultim bastion al Rusiei pre-sovietice, înainte de prăbușire. Și dacă cineva mai avea îndoieli că “Familia Turbin” a lui Bulgakov e o piesă absolut originală (și splendidă), dar tipic cehoviană, la vizionarea acestui film se va convinge de absoluta îngemănare a acestor piese.

Ei bine, “Mașinăria Cehov” a lui Vișniec, citită de P.Vutcărău și de fiecare actor e acea “perpetuă interpretare Cehov” care se produce în mintea mea, chiar dacă în marea majoritate a cazurilor nu atât m-am bucurat de o coincidență a interpretării, cât mai mult de o posibilitate de a replica: eu aș fi văzut în jurul scriitorului alte personaje, cu alte replici, cu alte dispoziții.

“Mașinăria” cuminte-plictisitoare-tânguitoare o vedeam dinamică și ironică, și ludică. Mai aproape de înțelegerea “mea” a fost chiar personajul Anton Pavlovici Cehov interpretat de Olivier Comte, un actor francez (în fazele lui ludice și ironice). Contrariul: plictisul și monotonia, subliniate de Vișniec(?) - Vutcărău(?), s-ar fi potrivit (după mine, evident) mai mult lui “Godot”, jucat la “Eugène Ionesco” spectacular și burlesc, ne-becketian.

Rezultatul “pozitiv” e evident: citesc cu mai mare plăcere Cehov, pe care nu-l cer “obosit” ca Grigore Chiper, ci intrigat și pasional. Textul “de

plăcere”, interpretarea “de plăcere” continuă... fără limite. La ce s-ar mai scrie și altceva dacă simpla și inepuizabila interpretare (neapărat cu plăcere!) a tot ce s-a creat până acum e suficientă pentru o existență intelectuală și artistică cel puțin atât cât va mai exista lumea?

Contrar unor prejudecăți, orice interpretare este subiectivă (și cred că aici se află una din sursele plăcerii, care nu poate fi decât individuală ori reciprocă, nicidecum colectivă). Gerard Genette în “Relația estetică” construiește (de fapt disociază) un silogism, pornind de la un aparent pleonasm kantian (cu trimitere la David Hume): “Judecata de gust este estetică”. (“Judecata de gust” însemnând pentru Kant ceea ce azi subînțelegem prin judecată estetică, pleonasmul e parcă comis.) De fapt, citează mai departe Genette, această judecată “nu este o judecată logică, ci una estetică, adică o judecată al cărei principiu determinant nu poate fi altfel decât subiectiv.” Adică această “judecată” ține de gustul meu și este estetică (implicit subiectivă) prin definiție.

Și iarăși din Kant: “Gustul este facultatea de a judeca și de a aprecia un obiect sau un mod de reprezentare printr-o satisfacție sau o neplăcere independent de orice interes (sublinierea e a noastră, M.V.C., sintagma mă apropie – ca atitudine – pe mine, interpretul, de aceeași atitudine dezinteresată a artistului autentic față de creație). Se numește frumos obiectul unei asemenea satisfacții.”

Gerard Genette va cita în concluzie un proverb parafrizat de Hume: “Frumusețea se află în ochiul spectatorului”, nu înainte de a formula întregul silogism construit pe raționamentul kantian: “aprecierea estetică este un fapt subiectiv real al cărui conținut obiectivat (predicatul de apreciere) este, ca atare, iluzoriu. Și deci ca singurul fapt care se pretează aici unui studiu, teoretic (general) sau empiric (caz cu caz), este aprecierea însăși...”. Altfel spus, simplificând la rândul-ne: există ceva “frumos”, “estetic”, “artistic” cum e poezia lui Nicolae Popa, de exemplu, dar acest “predicat de apreciere”, ori “conținut al aprecierii” (după Kant și Genette cel puțin) “este, ca atare, iluzoriu”, “nu are existență obiectivă” și rezultă dintr-o judecată de gust, estetică, adică este o frumusețe pe care i-o atribuim subiectiv (“estetic”). “Apreciera estetică” a versurilor lui N.P., pe care încerc s-o fac în acest

număr de revistă, este un fapt real, dar subiectiv, ține de gusturile și competențele mele. (Construcția adversativă, dar subiectivă, enunță o rezervă a perspectivei științifice. Din punctul de vedere al plăcerii, subiectivitatea interpretării se apropie de frumusețea “obiectiv iluzorie” pe care o creează artistul.) În fine, ca să restabilim integral – simplificat și exemplificat – silogismul de mai sus, reală și obiectivă poate fi doar aprecierea cuiva despre reușita ori nereușita interpretării (pe care am propus-o) a unui fenomen estetic cum e poezia lui N.P.

Acum, fiindcă scopul meu este unul modest (și altul decât al unui studiu de estetică), anume să vorbesc despre plăcerea interpretării, am inversat până și ordinea în care expune lucrurile esteticianul francez. În premisa capitolului “Apreciera estetică” (pe care l-am invocat aici), G.Genette aduce un episod din Don Quijote, relatat de același David Hume: două rude de-ale lui Sancho Pansa au fost invitate să-și dea cu părerea asupra unui butoi cu vin vechi și dintr-o recoltă bună. Ambii au căzut de acord că vinul ar fi fost bun, dacă n-ar fi avut un gust de piele (!) – în opinia unuia – și de fier (!!) – în opinia celuilalt. S-a râs de ei, evident. Dar, când s-a golit butoiul, s-a găsit pe fund o cheie veche cu o legătură de piele. Finețea gusturilor celor doi “degustători” a fost pretextul de a vorbi despre “obiectivitate” și “subiectivitate”, exactitate în aprecieri și eficiența senzațiilor gustative și a judecății de gust.

Nouă acest episod ne apare exemplar într-un alt sens. Există plăcerea primei senzații (fără interpretări). Urmează plăcerea interpretării-aprecierii. Dar nu este exclusă și o plăcere de a interpreta textul până la fundul butoiului, până în pânzele albe, până la beția supremă, cu condiția că e un vin bun. Și că adevărul (in vino veritas) se află totuși la fundul butoiului. Altfel te poți dezamăgi. Și durerile de cap provocate de interpretare nu ar mai ține de plăcerea interpretării.

Ne oprim aici (când abia ne-am declanșat plăcerea-desfătarea scrierii), pentru a fi în deplin acord cu același Roland Barthes: “Un text despre plăcere nu poate fi altfel decât scurt (cum se spune: asta e tot? E nițel cam scurt)...” Ca în orice text care ne aparține, contează tema enunțată.

* Roland Barthes, Plăcerea textului, traducere Marian Papahagi, Echinoc, Cluj, 1994, p. 18-19.

Alte glose

pentru plăcerea interpretării

Andrei Vartic

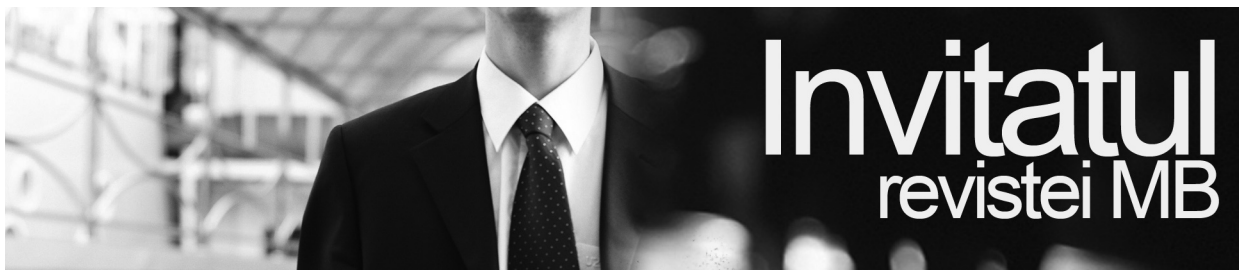
Nici o lectură nu devine “plăcere”, dacă nu e ontologică. Toate aceste etajări ale lecturii (de la plăcere spre cognitivitate, uneori cu pretinsa necesitate) la care face trimiteri autorul nostru reprezintă scârbe de om care și-a făcut din lectură și meserie, și alcoolofilie, și orgoliofilistinie. Ființa nu trece de la plăcere la necesitate, și nici nu poate avea plictiseală de lectură. Ce e lecturat cu plictiseală scârțâie din toate încheieturile. Nu te copleșește “atmosfera, senzația, sentimentul”, ci rezonanța subtilă, obiectivă și misterioasă în același timp a sufletului cu starea paradoxală a ființării ființei. În acest sens distanța dintre definiția gustului la Kant, la care se face referință în text, și plăcerea plăcerilor de la citit a intelectualilor roșii (adică atești) din Parisul lui Sartre este imensă. Fiindcă la Kant gustul este mistic (lucrul, fenomenul nu poate fi cunoscut în sine), iar la intelectualii roșii și atești, la care face trimiteri autorul nostru, totul poate fi cunoscut, dacă nu prin necesitate, atunci prin cognitivitate sau prin actul plăcerii de a “ceti”. Or, între “zăbava cetitului” și plăcerea lecturii este o distanță imensă. Fiindcă zăbava este orientarea ființei în câmpul misticului universal (adică o stare de homo ludens), iar plăcerea este o scoatere a ființei din echilibrul acestui câmp.

S-ar putea însă ca rezultatele “roșii” ale cercetării pornite de la teribila sintagmă “Dacă un text literar nu e «de plăcere», el își pierde una din rațiunile lui esențiale de a fi” să fie urmarea unei metodologii (și chair axiologii, cum vrea autorul) a plăcerii de dragul plăcerii. Așa autori care nu se pot uni într-un discurs științific comun se întâlnesc în acest eseu ca părți ale plăcerii, nu a unității estetice a textelor care îi reprezintă. Ce are împreună Kant, Dimov și Florin Iaru? Cum se suporta Verlaine și Nicolae Popa? Nu se vede nici o legătură nici între Verlaine și Pasternak (“mă rog, Rimbaud/Baudelaire și Brodski”), și oricât nu am potrivi instrumentariul științific cu cel logic nu putem avea “senzația descoperirii unui limbaj/cod poetic placat pe o “descoperire lingvistică” pornind de la confrun-

tări imposibile de texte și limbaje. Așa cum nu putem compara un alfabet fonemic cu unul ieroglific pornind doar de la semantemul care le anunță, adică “alfabet fonemic” și “alfabet hieroglific” (sic!), tot așa nu putem compara pe Verlaine cu Pasternak sau pe Rimbaud cu Brodski. În toate felurile de cercetări, inclusiv în cele matematice, există și limite, dar, mai ales, măsura. Dintre ultimele, punerea pe același cântar, să zicem, a lui Hume și M.V.C, este un procedeu științific imposibil. El nici măcar nu poate fi postulat. Măsură și din nou măsură, chiar dacă este vorba de a compara “Trei surori” cu “Dni Turbinăh”. Cehov ar fi plâns de la această comparație, așa cum a plâns după ce și-a văzut “Ceaika” mutilată de Stanislavski și Nemirovici-Dancenko.

Apropo de Cehov... Saltul de la “Dacă un text literar nu e «de plăcere», el își pierde una din rațiunile lui esențiale de a fi”, la plăcerea pe care o putem avea urmărind plăcerea unui regizor teatral de a reprezenta scenic plăcerile lecturii unei piese de Cehov, este din nou unul imposibil. Mizanscena (adică unica rațiune a reprezentării prin spectacol teatral a unei piese) este, prin definiție, “text literar”, poezie, artă. Cum poate fi vorba în acest caz de o plăcere a plăcerii? Cum poate fi comparat textul lui Cehov cu un spectacol al lui Kordonski sau Vutcărău? Iarăși măsură în toate. Iarăși limite de metodă. Iarăși profesionalism. Fiindcă aruncând în același creuzet atâtea nume din epoci și estetici diferite nu îmbunătățim calitatea glosei, ci o transformăm din glosă în note “de plăcere” și, astfel, chiar și eseul își pierde “una din rațiunile lui esențiale de a fi”.

Același text, după opinia noastră, ar fi mult mai convingător dacă autorul ar lămurii sintagma “cuvântul «plăcere» impune o evaluare estetică, o interpretare axiologică” luând ca probă un singur text. Poate al lui Dimov. Sau Nicolae Popa. Oricum, “Glose pentru plăcerea interpretării” merită măcar o glosă metodologică și această rațiune de a fi a unui text justifică plăcerea de a-l devora cu plăcere.

În țara al cărei conducător este un împătimit al lecturii, biblioteconomia înflorește

(Dialog cu dna Roza Berdigalieva, director general al Bibliotecii Naționale Academice a Republicii Kazahstan)

– Distinsă doamnă directoare, eu și un șir de alți colegi din Moldova, vă cunoaștem de multă vreme ca pe una din cele mai pitorești personalități biblioteconomice din spațiul CSI, mai ales când erați președinte al Asociației Bibliotecare EURASIA, iar în ultimii ani ați devenit bine cunoscută pe plan mondial, biblioteca pe care o conduceți fiind inclusă în pliantul informativ al summitului mondial de la Geneva ca fiind realizatoarea unuia din cele mai reușite modele din lume privind integrarea în societatea cunoașterii și promovarea ei în plan național. Tot acolo sunt menționate și experiențele dvs. de cooperare și integrare cu bibliotecile din alte țări, în primul rând cu cele vecine. Mănunchiul, buchetul de surprize pe care ni-l oferiți se completează acum și cu noutatea că nu vă vom mai găsi la Almatî ci la Astana. Am vrea să ne povestiți cum s-au produs toate aceste schimbări și reverențe și care au fost premisele lor.

– Nu am fost nicicând un adept al dicursului encomiastic, dar nu pot să nu încep această convorbire a noastră cu mențiunea că toate aceste evoluții se datorează voinței președintelui țării noastre, Nursultan Nazarbaev, de a ridica Kazahstanul la nivelul celor mai avansate modele mondiale de cultură și civilizație. E în felul său de a fi un spirit de pionierat comparabil, poate, cu acela al primilor președinți americani. Or, ca și Washington, el a construit o capitală nouă, supermodernă, Astana. Dar el îi întrunește în sine și pe Washington și pe Franklin împreună, căci e unul din cei mai mari căr-

turai kazahi actuali, savant, un mare iubitor al cărții și al lecturii. Așa că noua capitală nici nu putea fi concepută fără o bibliotecă elită. Și așa cum în Washington a crescut Biblioteca Congresului, tot așa și în Astana a fost edificată Biblioteca Națională Academică ctitorită de președinte.

– Și care a rămas statutul Bibliotecii Naționale din Almatî?

– Noi avem acum două biblioteci naționale, ca și Rusia. Există o coordonare și o cooperare a activității acestor două biblioteci. Cea din Almatî se specializează în domeniul conservării și prezervării patrimoniului imprimat vechi (aidoma Bibliotecii Naționale a Rusiei din Sanct Petersburg), iar cea din noua capitală e menită să devină centru național coordonator și pivot al informatizării societății în Kazahstan. Președintele Nazarbaev a formulat astfel misiunea acestei biblioteci: "... eforturile noastre trebuie să fie canalizate la crearea și dezvoltarea unor puncte de propulsare a unei economii calitativ noi, inovaționale, competitive în context mondial, iar noua Bibliotecă Națională Academică trebuie să devină ca o rampă de lansare a acestei noi societăți".

– Prin 1991, în Moldova a fost elaborat un model strategic al dezvoltării sistemului național de biblioteci, pivotat de asemenea pe funcționalitatea Bibliotecii Naționale...

– Sub patronatul președintelui Nazarbaev, chiar din inițiativa lui, a fost creată o concepție radical nouă a dezvoltării bibliotecilor, veriga principală, ori, mai bine spus, centrul, osia rețelei

naționale devenind tocmai nou înființata Biblioteca Națională Academică, un proiect pe care nu mă tem să-l compar cu acela al lui Mitterrand, care a ctitorit o supermodernă bibliotecă națională pentru țara sa, sau cu noul proiect al Bibliotecii regale a Danemarcei pe care am avut fericita ocazie s-o vizitez. La fel cum sunt perfect îndreptățită să afirm, sprijinindu-mă acum și pe exemplul Kazahstanului, că în țara al cărei conducător este un împătimit al lecturii, biblioteconomia înflorește. Teza aceasta e ca o axiomă pentru toate timpurile.

– Noua Bibliotecă de la Astana a fost ridicată, după cum înțeleg, într-un timp record.

– Șeful statului nostru ne-a pus un termen de cinci ani și a dispus alocarea unor mijloace financiare și materiale fără precedent în istoria țării noastre.

– Cum a decurs înfăptuirea acestui proiect și care este specificul său de fond?

– N-o să mă opresc aici la aspectele arhitecturale, nici la cele legate de construcții, ele fiind, oricum, o treabă mai mult bărbătească, chiar dacă am pătruns în ele în virtutea funcției mele. Cât privește latura profesională, trebuie să spun că această bibliotecă a fost concepută să devină un model de tehnologizare modernă. Am implementat cele mai avansate tehnologii „non-hârtie”, soft-uri și echipamente din lume, care ne permit să conservăm informația cu mai multă siguranță, în mod compact, eficient, asigurând regăsirea rapidă a datelor necesare în uriașul masiv de documente proprii și din alte colecții. Am creat o rețea de computere gen „furnal”. Practic toți salariații și toți utilizatorii sunt cuprinși într-o comunicare corporativă. Tipul nostru de rețea ne permite să asigurăm mai multe nivele de acces la serviciile electronice printr-un sistem original de autentificare pivotat pe o politică de securitate impecabilă. Volumul depozitelor de conservare și comunicare a informației electronice e de 32 terabaiți.

Accesul la informație poate fi efectuat atât prin cât și fără cablu. Având la îndemână dispozitive mobile din dotarea bibliotecii (notebook-uri, on-palms-ri ș. a.), utilizatorul poate să se instaleze în orice loc din bibliotecă unde se simte mai comod (începând de la vestibul și continuând cu toate celelalte spații accesibile pentru beneficiari) și, recurgând la sistemul de acces fără cablu, să navigheze prin rețeaua informațională. Lucrul acesta îl poate face și din mers. Pe lângă faptul că automatizarea a cuprins toate ciclurile, procesele, operațiile, chiar și pe cele mai neînsemnate, plus securitatea fizică, antiincendiară, supervizarea etc., am creat și forme noi de gestionare a lotului de utilizatori, cum ar fi formularul electronic, „portmoneul” electronic al uti-

lizatorului (prin care cititorul poate să se achite prin virament pentru un șir de servicii speciale).

– Probabil că ați implementat și multe servicii noi, de vreme ce s-a făcut trebuincios „portmoneul” electronic?

– Au fost studiate, sistematizate și adaptate la condițiile noastre toate serviciile electronice cele mai răspândite în marile biblioteci ale lumii. Sigur că prioritare sunt serviciile de referințe în regim electronic și virtual. Biroul non-stop de informație virtuală e de o popularitate ce crește în progresie geometrică. Se oferă informații prin e-mail, s-a creat posibilitatea de import-export de documente în format electronic, inclusiv la domiciliu.

Am înființat în cadrul bibliotecii, în colaborare cu firma Microsoft, un centru de instruire electronică pentru utilizatori. Iar pentru bibliotecari și pentru specialiștii din alte domenii am fondat clubul IT.

– Probabil că ați crescut deja o colecție fundamentală de publicații e-book?

– Volumul actual total al ei e de de circa 28 terabaiți. S-au făcut achiziții masive din toată lumea și aproape în toate limbile. Sistemul de achiziții este și el computerizat totalmente. Avem acces la rețelele informaționale internaționale, prin care efectuăm tranzacții de schimb de informații în format UNIMARK, mai ales în contextul bibliografiilor naționale. Tot în regim electronic efectuăm acum și schimbul internațional de publicații, inclusiv atunci când e vorba de printer-book-uri: acestea se numerizează și se trimit în format electronic (desigur, cu excepția multor cazuri când se dă prioritate originalului pe hârtie, în special când e vorba de exterioară).

– Mai folosesc acum utilizatorii dvs. pixul și hârtia?

– În interiorul Bibliotecii noastre aceste ustensile au devenit „atavice” și inoperante. Poate că acasă, niște suflete acordate la lungimi de undă retro, le mai iau în mână.

– Pentru a asigura un asemenea nivel de tehnologizare, e nevoie de specialiști buni, performanți, iar lucrătorii de acest fel nu prea încălzesc locul acolo unde remunerarea este necorespunzătoare, sau chiar indecentă, cum e, de pildă, în Moldova. Cum vă descurcați în această privință?

– Sunt nevoită să invoc din nou numele lui Nursultan Nazarbaev. El a fost inițiatorul elaborării unui nou sistem și a unei noi grile de salarizare în economia națională a Kazahstanului, iar nivelul salariilor a crescut vertiginos, în pas cu înflorirea

economiei. Sunt foarte bine plătiți la noi acum și bibliotecarii. În orice caz, când mergem în Europa și ne întâlnim cu colegii noștri occidentali, nu ne mai sfiim să spunem cât primim..

– Dacă nu-i un secret, ce salariu are astăzi directorul general al Bibliotecii Naționale Academice?

– Nu, nu e un secret. Prin ucaz prezidențial mi s-a stabilit un salariu lunar de una mie dolari. Plus sistemul de prime, indemnizații și de alte posibilități remunerative. Colegii mei din rețeaua națională de biblioteci au și ei salarii decente.

– De vreme ce salariul vi s-a stabilit prin decret prezidențial, reiese că șeful statului are o atitudine aparte față de bibliotecari. Sau acesta e un caz mai special?

– Bibliotecarul este pentru conducătorul țării noastre ceea ce pentru regii antici era preotul. Sigur, eu nu pot să mă compar cu preoții regali, prestația și valoarea mea e mult mai modestă. Dar președintele o consideră importantă pentru cultura kazahă.

– Apropo de cultura națională. La dumneavoastră, ca și la noi, procentul populației rusofone e foarte impunător. Noi, precum știe acum tot CSI-ul, ne-am confruntat și ne mai confruntăm cu probleme dureroase, chestiunile și viziunile legate de identitatea națională oscilând ca... pendulul lui Foucault...

– Frumoasă e cartea lui Umberto Eco și e una despre care dl Nazarbaev pomenește când se iscă momente potrivite. Iată, n-am ce-i face, trebuie să invoc iar exemplul lui. Pentru că el a creat în Kazahstan o asemenea atmosferă cultural-spirituală, în care domnește respectul reciproc față de limbile, culturile, datinile și obiceiurile natale. Alolingvii cinstesc moștenirea culturală a băștinașilor, iar noi, kazahii o respectăm pe a lor. Președinetele nostru a mers și aici, într-un fel, pe urmele președinților americani. El i-a unit, i-a solidarizat pe toți în jurul ideii de patrie. Și cum numele acestei patrii l-au dat kazahii, băștinașii, limba lor e limba oficială în stat și nimeni nu mai discută această problemă, tot așa cum nimeni din cetățenii SUA nu pune în discuție prioritatea limbii engleze. Importante aici au fost exemplul personal al președintelui în ceea ce privește prețuirea identității fiecăruia, dar și consecvența sa în aspectul promovării unei limbi de comunicare oficială fără de care nici o țară din lume nu poate exista. Pilda președintelui e ca o axiomă pentru toți cetățenii. Desigur, la aceasta contribuie și personalitatea remarcabilă a lui, ponderea ce o are în lumea științei, a cărturailor, a culturii în general.

– Pentru că am pomenit iar de președinte, de conducere, aș vrea să vă întreb despre ce modalități ați găsit de a transpune în realitatea Kazahstanului dezideratul formulat de summitul mondial, la Geneva și în Tunisia, referitor la așa-zisa guvernare electronică și la rolul ei în viitorul proces de trecere de la societatea cunoașterii la societatea de rețea.

– Într-adevăr, acesta e unul din scopurile strategice cele mai de avangardă, să zic așa, pe care și le propune societatea informațională. Trecerea de la piramida ierarhică a conducerii societății la participarea la guvernare a tuturor cetățenilor prin incorporarea lor într-o rețea unică prin care deciziile să se ia de la distanță, de către fiecare cetățean, prin intermediul tehnologiilor noi, urmând ca aceeași rețea să deducă decizia care a acumulat cel mai mare număr de voturi, sau care permite soluționarea cea mai reușită a unei probleme sau situații - se va face treptat, bibliotecilor revenindu-le un rol primordial în pregătirea cetățenilor pentru o astfel de societate. Sigur, multora ideea aceasta le pare o utopie simoniană. Totuși, am purces la realizarea în mod eșalonat a ideii, realizările actuale permițând, de exemplu, să se țină mâna pe pulsul opiniei publice, să impulsioneze perfecționarea exercițiului democratic, în special mecanismele de votare etc. Biblioteca noastră a implementat deja 85 servicii de bază în modulul „guvernarea electronică”. Dintre ele aș aminti în mod special următoarele: oferirea și păstrarea informației publice, publicarea bazelor de date electronice pe suport de hârtie; accesul on-line și of-line la bazele de date oficiale. De asemenea, prestăm un repertoriu întreg de servicii de stat, cum ar fi accesul la registrul de stat și banca electronică de etaloane de control asupra actelor juridice referitoare la securitatea publică și supravegherea ordinii publice; oferirea de informații în regim electronic referitoare la angajarea în organele de stat; recepționarea, înregistrarea și acumularea în regim electronic a solicitărilor cetățenilor doritori să obțină o slujbă de stat etc.

– Ce rol le oferiți în acest sistem bibliotecilor din teritoriul Kazahstanului?

– Biblioteca noastră este ca un nod central al rețelei.

– Francezii își numesc BNF-ul lor „inima rețelei de biblioteci”...

– E bine și așa, dar în țara noastră sunt în vogă rusa și engleza, așa că ne oprim la definirile autohtone. Proiectul nostru strategic, în aspectul impactului asupra teritoriului, e să unim toate bibliotecile regionale prin canale telecomunicaționale speciale, cu acces la serverul principal al Bibliotecii

Naționale Academice. Astfel se va constitui o rețea informațională unică, în care sistemul bibliotecilor kazahe vor alcătui un tot organic, în care toate procesele vor fi în raporturi de reciprocitate, de interconexiune și înălțuire, rezultatul oricărei operații efectuate în oricare bibliotecă a acestei rețele devine momentan un bun comun al tuturor bibliotecilor participante, prin aceasta economisindu-se timp și excluzându-se orice fel de dublare. În același timp, utilizatorului i se creează posibilitatea de acces la biblioteca virtuală a Kazahstanului, care va incorpora informația și e-documentele tuturor bibliotecilor, cu posibilități fără precedent de regăsire rapidă a informației concrete pentru utilizatorul concret.

– Ați menționat în comunicarea ce ați făcut-o la acest congres consacrat aspectelor societății cunoașterii, că la voi aceste conexiuni ale bibliotecilor au trecut peste fruntariile Kazahstanului...

– Eu am relatat deja despre interconexiunile legate de shimbul internațional de informații și de publicații. Aș vrea să mai adaug la cele spuse, că ne preocupă mult ideea cooperării cu bibliotecile naționale din spațiul CSI. Am încheiat deja acorduri bilaterale de colaborare cu opt biblioteci naționale, sper să încheiem cât de curând și unul cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova. O interesantă formă și posibilitate de cooperare o constituie și catalogul „Libnet”, care ne permite să preluăm notițele bibliografice făcute de alte biblioteci din spațiul CSI asupra unor publicații de ale lor intrate

în colecțiile noastre, în special în compartimentul Exteriorica. Vă îndemn și pe dvs. să beneficiați de această posibilitate.

– Conform unei tradiții înrădăcinate la noi, invitatul revistei MB adresează un scurt mesaj bibliotecarilor, tuturor celor care citesc revista noastră.

– Sper să se găsească cititori ai revistei dvs. și în Kazahstan, căci mi-ați donat aici ultimele numere care, judecând după cuprinsul tradus în engleză și rusă, mi se par deosebit de interesante, chiar neobișnuite. Cititorilor din Moldova ai revistei MB le urez multă sănătate, o prețuire a muncii lor pe măsura rostului ei în societatea contemporană, bucurii, fericire și un trai decent. În special aș vrea să adresez cuvinte de salut dnei Claudia Balaban, cu care sunt prietenă, ca și cu dvs., și pe care mi-e dor să o revăd. Dvs. vă urez mai multă sănătate și inspirație curgătoare, ca să ne bucurați cu poeme noi.

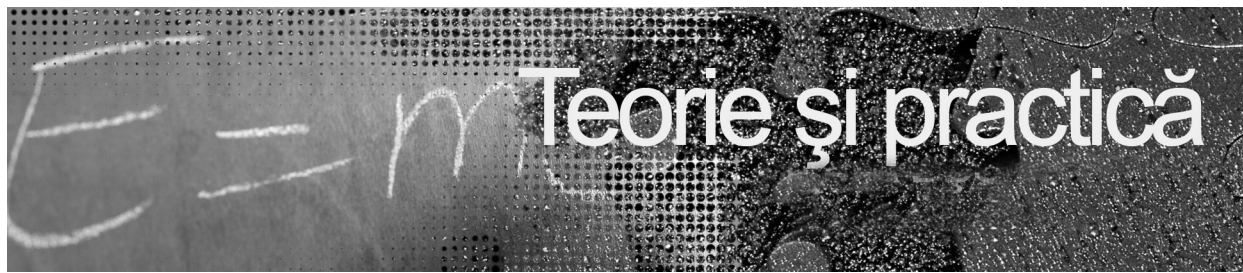
– Vă mulțumesc pentru interviu.

– Vă mulțumesc pentru onoarea ce mi-ați acordat-o. Aș vrea să vă fac o vizită în Moldova ca să vă cunosc mai bine.

– Vă rog să considerați că deja aveți invitația noastră la mână. Așadar, pe curând.

**Interlocutor Alexe Rău,
Moscova, 7 decembrie 2005**

Funcțiile bibliotecii publice în societatea contemporană*

Mircea Regneală

Probleme generale

În epoca informației, totul se desfășoară într-un ritm nemaiîntâlnit vreodată. Bibliotecile, instituții prin tradiție conservatoare, sunt și ele supuse unei presiuni sociale și culturale intense, cu consecințe imprevizibile asupra profesiei însăși, precum și asupra instituției bibliotecare.

Toată lumea este astăzi de acord că biblioteca actuală oferă *servicii fizice și servicii virtuale*.

Biblioteca publică caracterizată prin colecții enciclopedice și categorii extrem de diverse de cititori încearcă și ea să răspundă dezideratelor actuale.

Conform celor mai avizați specialiști biblioteca publică contemporană trebuie să îndeplinească astăzi următoarele deziderate:

- să pună la dispoziția cititorilor documente culturale și de informare actualizate, sub diferite formate, astfel organizate încât accesul la ele să fie foarte rapid;
- să dispună de personal profesional;
- să dispună de programe informatizate care să răspundă normelor internaționale;
- să fie conectată la rețele naționale și internaționale de informare.

Rolul său tradițional ca *instituție de cultură și de educație* nu va dispărea ci va fi extins prin *serviciile moderne de informare și de consiliere*.

Biblioteca municipală este un centru cultural local la care populația are acces pentru nevoi culturale și intelectuale.

Documentele din biblioteci sunt astăzi disponibile sub mai multe formate și pe diferiți suporturi. Serviciile de informare de care trebuie să dispună

bibliotecile trebuie organizate în așa fel încât să poată fi exploatați optim de către utilizatori în-deosebi acești noi suporturi informaționali.

Pentru a-și îndeplini misiunea, biblioteca publică trebuie să răspundă cerințelor deopotrivă la *nivel local, regional, național și internațional*. Fiecare nivel trebuie să preia și să dezvolte acele activități care sunt imperios cerute de utilizatori.

La **nivel local** – într-o comună, o zonă rezidențială sau un oraș, biblioteca publică are următoarele atribuții:

- să ofere documente pentru întreaga populație;
- să fie un refugiu cultural pentru colectivitate;
- să ofere acces la cultură și la universul informațional;
- să ofere informații privitoare la colecții;
- să dețină un serviciu de informare și de acces la informații;
- să îndrume utilizatorii în căutarea documenta- rii independentă;
- să prelucreze informațiile locale;
- să difuzeze cunoștințele de bază privitoare la drepturile cetățeanului;
- să intre în legătură directă cu serviciile publice locale;
- să intre în legătură cu serviciile private locale;
- să ofere servicii de informare instituțiilor și in- dustriei locale;
- să fie un forum de dezbateră pentru activitățile civice;
- să organizeze o rețea de voluntari, sprijinitori ai bibliotecii;
- să organizeze evenimente și servicii culturale.

* Studiul acesta este rodul participării autorului la întâlniri internaționale organizate sub egida EBLIDA.

La **nivel regional**, biblioteca publică are următoarele atribuții:

- să prelucreze și să gestioneze informații regionale cu parteneri regionali (de exemplu, producând în comun cu muzee și arhive metadate referitoare la cultura regională);
- să ofere servicii interbibliotecare eficiente;
- să fie în rețea cu serviciile culturale regionale.

La **nivel național**, biblioteca publică are următoarele atribuții:

- să ofere servicii de informare cetățenilor de pe tot cuprinsul țării;
- să se constituie într-o bibliotecă electronică;
- să contribuie la actualizarea băncilor de date naționale;
- să producă metadate sau cataloage colective;
- să ofere servicii interbibliotecare eficiente;
- să producă licențe naționale;
- să ofere servicii de logistică.

La **nivel internațional**, biblioteca publică are următoarele atribuții:

- să ofere resurse și procese de cunoaștere globală, precum și acces la metadatele produse global;
- să gestioneze informația proprie și să o pună la dispoziția oricărui stat din lume;
- să ofere acces virtual pentru oamenii din străinătate originari din țara respectivă care efectuează cercetări genealogice.

În viziunea Uniunii Europene, biblioteca publică trebuie să fie o instituție activă și eficientă în care oamenii au ușor acces. Ea prezintă următoarele caracteristici:

- este deschisă tuturor reprezentând un element al democrației;
- valorifică patrimoniul cultural și sprijină pluralitatea culturilor;
- formează și întreține spiritul comunitar;
- adaugă valoare documentelor selecționând și organizând diferite colecții de documente;
- constituie un mediu de învățare ajutând persoanele de toate vârstele care doresc să învețe;
- constituie un mediu de lucru eficient al profesioniștilor competenți;
- formează o rețea cu partenerii, făcând colecțiile și serviciile disponibile local;
- colecțiile și serviciile sunt accesibile prin rețele (biblioteci digitale);
- reprezintă un partener eficient care poate contribui la succesul și prosperitatea regiunii.

Garantarea condițiilor de bază pentru funcționarea bibliotecilor publice

Societatea informației este o realitate cotidiană prezentă în serviciile de bibliotecă și în accesul la baze de date la distanță. *Biblioteca este serviciul de bază al societății informației.*

Bibliotecile trebuie să facă față unei frecvențe sporite a cititorilor în condițiile extinderii resurselor.

În ultimii ani, bibliotecile și-au construit o infrastructură tehnică solidă realizând conexiunile de rețea necesare, și-au pus documentele în rețea și au cumpărat materiale documentare atât pentru utilizatori, cât și pentru personalul propriu pe care l-a pregătit pentru exploatarea programelor de calculator și bazelor de date. Bibliotecile au fost constrânse să achiziționeze programe informatice și documente electronice, oarecum în detrimentul documentelor tradiționale (cărți și periodice) având ca suport hârtia. Situație mai dificilă o au localitățile mai mici care nu au resurse financiare suficiente pentru realizarea de servicii moderne.

În majoritatea țărilor vestice, parlamentele au votat legi prin care bibliotecilor publice le revine obligația de a răspunde nevoilor de informare, cunoștințe și de cultură ale populației. *Finanțarea în acest scop se asigură atât de la bugetul central, cât și de la bugetele locale.*

Resursele pentru achiziția de documente tipărite, pentru noile costuri impuse de progresul tehnic și logistic al tehnologiei informației și al comunicării, se cer a fi sporite etc.

De asemenea, trebuie avute în vedere noile costuri care apar în societatea informației determinate de:

- sisteme informatice din noua generație care răspund mai bine normelor internaționale;
- cheltuieli legate de exploatarea documentelor electronice;
- creșterea efectivelor de personal calificat pentru a face față exigențelor societății informației (tehnologiile informării și ale comunicării, noile metode de învățământ, achiziția continuă a științei) și salarii comparabile cu cele din alte profesii de informare;
- acces la serviciile bibliotecii virtuale pentru toate bibliotecile publice.

Biblioteca publică a viitorului se va axa mai mult pe nevoile de informare ale cetățenilor. Pentru aceasta se cere o administrație centrală pentru toate problemele tehnice legate de biblioteci, fonduri mai importante acordate proiectelor intersectoriale, finanțări de servicii destinate unei utilizări comune a bibliotecilor și un program național intersectorial de dezvoltare a bibliotecilor (care să includă și biblioteci de cercetare). Se recomandă ca autoritățile locale și partenerii regionali să elaboreze strategii regionale de gestiune a informației.

Informațiile produse în administrația publică sunt de o importanță majoră pentru cetățeni. De aceea, una din sarcinile principale ale bibliotecilor publice constă în a face aceste informații accesibile tuturor, ceea ce implică redefinirea principiului informației de bază și determinarea condițiilor în care aceasta să fie accesibilă utilizatorilor.

Statul va trebui să sprijine crearea unei rețele de biblioteci eficiente care să garanteze cele mai bune servicii de informare de bază pentru populație

în comunele mai importante. Finanțarea acesteia este justificată prin faptul că misiunea bibliotecii este comparabilă cu misiunea școlii și ca atare bibliotecile împart răspunderea instruirii cu școala depășind limitele strict comunitare.

Serviciile bibliotecii naționale trebuie să fie extinse până la nivelul bibliotecii publice locale. E necesară o finanțare complementară pentru biblioteca națională destinată a face față costului serviciilor de gestiune a informațiilor rezultate din progresele tehnologice, revoluția media și utilizarea crescândă a bibliotecilor.

Autoritățile locale și regionale trebuie să-și elaboreze o *strategie* în domeniul bibliotecilor și a informării în acord cu normele internaționale. Ele trebuie să participe la finanțarea bibliotecilor oferind o sumă egală cu 1,5-2% din bugetul local.

Trebuie creată o unitate de gestiune a bibliotecilor și a informării în administrația centrală. Ea trebuie să aibă resurse suficiente în personal pentru a face față nevoilor societății informației și noilor sarcini. Trebuie vegheat ca un număr suficient de profesioniști să cunoască situația globală a serviciilor de bibliotecă și de informare și tendințele actuale ale evoluției situației pe teren. Trebuie luate măsuri pentru a determina condițiile în care informația publică poate fi pusă la dispoziția populației prin intermediul bibliotecilor.

Cercetări documentare de calitate în bibliotecă

Profesioniștii din biblioteci sunt incluși în lanțul producției de documente prin cercetările documentare pe care le realizează. Biblioteca trebuie să se modernizeze mereu pentru a răspunde nevoilor de informare generale și întrebărilor individuale. Ea este specializată în prelucrarea cărților, articolelor, materialelor video, muzicii, publicațiilor electronice, astfel încât utilizatorii să poată găsi informația de care au nevoie. Pentru aceasta biblioteca clasifică, indexează și cataloghează documente, descriindule conținutul și înregistrând datele esențiale care le individualizează. Cunoașterea surselor de informare pe care le posedă biblioteca a devenit o competență a calităților bibliotecarului public acum, la începutul mileniului III.

Creșterea exponențială a producției de documente și a noilor forme de publicare implică un competent proces de triere și recomandări pertinente în domeniul surselor de informare. Calitate înseamnă ca un utilizator să primească 5-10 referințe relevante în locul a 200 de referințe date la întâmplare. De exemplu, valoarea adăugată a *serviciilor de informare* personalizată decurge din interacțiunea utilizator-bibliotecar oferind posibilitatea de a verifica și a preciza cu exactitate cerințele de lectură. Discuții directe cu utilizatorul permit transmiterea a cât mai multe cunoștințe utilizatorului. În așa mod acesta din urmă va căpăta

competențe familiarizându-se el însuși cu sursele de informare.

Furnizarea de servicii de calitate necesită resurse pe care nu le posedă toate bibliotecile. În primul rând un număr tot mai mare de profesioniști competenți este necesar pentru a analiza fluxul din ce în ce mai mare de informații. Ei ar trebui să știe cum să prelucreze informația și să dea îndrumări de calitate. Acest lucru nu-l pot face decât bibliotecarii cu studii aprofundate. Din păcate, bibliotecari de calitate există puțini în bibliotecile publice în condițiile unei slabe salarizări. De aceea creșterea competențelor trebuie să fie în acord cu nivelul salariilor. Din nefericire mulți bibliotecari cu diplomă caută alte locuri de muncă mai bine remunerate în sectorul privat.

Specialiștii din Uniunea Europeană cer creșterea numărului, competențelor și salariilor bibliotecarilor specialiști pentru ca aceștia să răspundă deopotrivă nevoilor actuale de informații și elaborării de programe de dezvoltare a personalului din bibliotecă.

Avantajele tehnologiei informației și a comunicării

Tehnologia informației și a comunicării oferă numeroase posibilități de ameliorare a serviciilor de bibliotecă prin îmbunătățirea accesului la informație, cunoștințe și cultură. Din păcate implementarea noilor tehnologii nu se face în mod sistematic și eficient prin crearea unor rețele bine coordonate cu servicii centralizate, care ar conduce la economisirea a numeroase resurse materiale și umane.

Pe plan european, au fost identificate condițiile prealabile pentru utilizarea integrală a tehnologiei informației și a comunicării în bibliotecile publice, indiferent de mărimea lor. Acestea sunt următoarele:

1. Definirea standardelor comune pentru sistemele informatizate ale bibliotecilor municipale și bibliotecilor școlare;
2. Difuzarea normelor pentru bibliotecile publice și bibliotecile școlare de care trebuie să se țină seama în scopul garantării schimbului de informații;
3. Restructurarea infrastructurii tehnice astfel încât fiecare comună să aibă un sistem standardizat de bibliotecă menit să răspundă serviciilor de bibliotecă modernă;
4. Publicarea normelor recomandate pentru bibliotecile publice și bibliotecile școlare.
5. Atribuirea de subvenții publice în funcție de normele recomandate;
6. Achiziționarea unui număr suficient de calculatoare pentru utilizatori (se recomandă 1/1000 de locuitori).

În privința *gestionării informației* între partenerii din sectoarele publice și private și a contractelor care gestionează societatea informației între producători și distribuitori se propune:

1. Luarea de măsuri regionale în scopul ameliorării serviciilor de bibliotecă pentru locuitorii comunelor mici și mijlocii și pentru dezvoltarea centralizată a serviciilor destinate unei utilizări comune;

2. Diversificarea formelor de dezvoltare a personalului de bibliotecă destinat comunelor mici și mijlocii;

3. Comunele, aparținând unei regiuni sau zone geografice, trebuie să cadă de acord asupra formelor de cooperare și responsabilităților financiare pentru echiparea bibliotecilor;

4. Identificarea rolului bibliotecii în analiza și transmiterea conținutului educativ al documentelor și în lanțul producției și transferului informației.

Se cuvine să precizăm că injectarea fondurilor publice în gestiunea națională de informare este indispensabilă în societatea informației cel puțin pentru două motive: *necesitatea de a întreține diversitatea intelectuală* care contribuie la capitalul intelectual al unei țări și *datoria de a garanta accesul cetățenilor la informație, la cunoștințe și la cultură*. *Diversitatea și democrația* sunt stâlpii societății informaționale moderne. Nici un capital intelectual nou nu se poate constitui dacă cetățenii, artiștii, întreprinzătorii nu pot utiliza la maximum patrimoniul cultural național și universal.

Implementarea sistemelor informatizate costă, în medie, pentru o bibliotecă comunală 13.300€, la care se adaugă întreținerea unei biblioteci medii comunale care costă 50.000€ anual.

Relația bibliotecii publice cu biblioteca școlară

În gândirea specialiștilor europeni între biblioteca școlară și cea publică există o strânsă legătură. Ambele conțin colecții enciclopedice și sunt destinate cititorilor de diferite vârste. Se știe apoi că elevii și studenții folosesc bibliotecile publice în foarte mare măsură. Pe plan european 40% din bibliotecile municipale publice sunt situate în școli sau în apropierea acestora. Bibliobuzele au totdeauna stații în școli. În comparație însă cu bibliotecile publice, bibliotecile școlare sunt, în foarte multe locuri, lipsite de personal calificat.

Din aceste considerente, experții propun:

- elaborarea unei strategii naționale de gestiune a informației destinate elevilor în vederea includerii sale în programul național de dezvoltare a serviciilor de bibliotecă școlară;
- definirea condițiilor minime de funcționare pentru bibliotecile școlare;
- realizarea unei formații de bază pentru responsabilul cu biblioteca școlară (bibliotecar sau educator) care să-i permită să actualizeze publicațiile în funcție de nevoile elevilor și profesorilor, să întrețină conexiuni Internet și să utilizeze serviciile comune în rețeaua de gestiune a bibliotecilor și informațiilor.

Valoarea adăugată a bibliotecii publice prin utilizarea rețelelor de informare

Rolul tradițional al bibliotecilor publice în rețele va rămâne, în principal, același, dar noile tipuri de documente, care se schimbă, se mișcă și dispar constant, necesită noi aplicații de competențe profesionale. Serviciile de rețea completează colecțiile fizice, dar nu le înlocuiesc.

Competențele bibliotecarilor în domeniul cercetării documentare și a cunoașterii surselor de informare se extind pentru a cuprinde și documentele electronice. Bibliotecarii analizează, clasifică și descriu informațiile destinate a fi utilizate în sistemele de cercetare sprijinind utilizatorii în a găsi ceea ce ei caută. În rețea, bibliotecarii răspund la întrebările utilizatorilor pe teme de informare, oferind acces la colecțiile bibliotecilor și la instrumentele de cercetare documentară.

În noul mediu digital, biblioteca publică continuă să aibă un bogat conținut intelectual și cultural. Se așteaptă ca ea să evolueze valorificând informațiile disponibile pe rețea în același mod în care studiază și selecționează literatura având ca suport hârtia.

Utilizarea informației din rețea se poate rezuma la sintagma „a face mai mult cu mai puține mijloace”. Specialiștii din bibliotecă aleg din rețea acele site-uri care răspund întrebărilor utilizatorilor – selecția fiind mai rapidă când avem de-a face cu documentele electronice decât cu documentele tipărite. Dar selecția de informații utile din totalitatea informațiilor din rețele și evaluarea acestora cer competențe.

Biblioteca deține un potențial considerabil care poate fi exploatat la maximum cu ajutorul noilor unelte informatice.

Biblioteca trebuie să aibă o viziune generală asupra surselor de informare, a sistemelor de transfer al informației și a serviciilor de informare. Bibliotecarii profesioniști sunt singurii în măsură să determine dacă un site Internet dat constituie o sursă de informare interesantă sau este de dorit să cauți răspuns în sursele imprimate tradițional, fie să le folosești pe ambele.

Accesul la informație în biblioteca publică

Accesul la informație presupune capacitatea de a face față la creșterea exponențială a informației. Astfel că bibliotecile publice trebuie să ia toate măsurile posibile pentru a aduna o cantitate cât mai mare de informații. Accesul la informații în biblioteca publică are la bază următoarele elemente:

- biblioteca publică oferă *resurse* selecționate și organizate ale informațiilor și cunoștințelor actualizate sub diferite forme;
- biblioteca publică deține *personal* care are o imagine globală a informațiilor și cunoștințelor disponibile, a surselor de informare, a sistemelor de comunicare și a serviciilor de informare;

- biblioteca publică este în măsură să evalueze validitatea și fiabilitatea surselor de informare;
- biblioteca publică deține acel personal capabil să formeze persoanele apte să gestioneze informația.

Accesul la bibliotecă – un drept fundamental în societatea informației

1. Dreptul la informație și creativitate este unul din drepturile fundamentale ale omului în societatea informației.

2. Dreptul la informație face, de asemenea, parte integrantă din drepturile cetățeniei totale: fără el nu există democrație.

3. Dreptul la informație este indispensabil creativității (reprezintă o autoîmplinire și o autoexpresie, pe de o parte, și o participare la producția de bunuri intelectuale potențiale, pe de altă parte).

4. Dreptul la informație implică posibilitatea de acces *la metadate* și la informații pentru cetățeni.

Capitalul intelectual, cunoștințele și cultura se caracterizează prin faptul că se acumulează. Ca să fie în măsură să creeze, artiștii, cercetătorii, animatorii culturali și, din ce în ce mai des, cetățenii obișnuiți trebuie să aibă acces la cultură și să cunoască valorile patrimoniale. Accesul la sursele de cultură și la cunoștințe trebuie garantat într-o societate bazată pe cunoștințe.

Valorile fundamentale ale societății informației sunt următoarele:

- dreptul la informație și posibilitatea de a o utiliza;
- dreptul la cetățenie și la competențele legate de cetățenie;
- dreptul la autoexprimare, la creativitate și la exercitarea acestor drepturi.

Cetățenia în societatea informației

Cetățeanul, ca element al societății informaționale, trebuie să aibă drept și acces la informație și posibilitatea de a produce informații. Noile aplicații tehnologice antrenează noi tipuri de competențe în domeniul cetățeniei. Accesul minim la informație presupune ca fiecare cetățean să obțină informațiile necesare interesului său (metadate).

Condițiile prealabile ale dreptului cetățeanului în societatea informației sunt determinate de:

1. infrastructura societății informației;
2. drepturile fundamentale în societatea informației;
3. competențele în domeniul drepturilor cetățeanului în societatea informației.

Societatea informației cere o infrastructură suficient de mobilă, care presupune o rețea de servicii de informare accesibile tuturor. Societatea civilă a informației oferă o infrastructură socială: fo-

rumurile de teledemocrație pentru activitatea civică și participarea interactivă a cetățenilor la luarea deciziilor.

Infrastructura societății informației presupune:

1. infrastructură tehnică;
2. rețea de servicii de informare;
3. infrastructură socială;
4. servicii interactive.

Drepturile fundamentale ale societății informației sunt o manifestare concretă a valorilor fundamentale ale dreptului la informație, a accesului la cunoștințe, a respectului vieții private și a protecției datelor (de exemplu, în calitate de consumatori) a dreptului individului de a crea valori și a produce cunoștințe. Rezerva de date, precum colecțiile bibliotecilor și arhivelor, dar și inovația, constituie o parte prețioasă a capitalului uman.

Drepturile fundamentale ale societății informației sunt:

- drept la informare;
- acces la informații și cunoștințe;
- protecția datelor;
- drepturi de proprietate imaterială, copyright.

Pentru a reuși în societatea informației și a utiliza puterea sa creatoare, individul are nevoie de un număr crescând de competențe și de capacități de percepție. Egalitatea cetățenilor nu va putea fi realizată dacă oamenii nu posedă aceste competențe.

Competențele privind calitatea de cetățean a societății informației presupun:

- cultură tradițională;
- cultură informatică;
- cultură în domeniul informării;
- cultură în domeniul media;
- competențe în domeniul cercetării documentare;
- competențe în domeniul achiziției informației;
- competențe în domeniul creării bunurilor culturale;
- competențe în domeniul producției informației.

Utilizarea crescândă a rețelelor de informare și accelerarea ritmului de acumulare a cunoștințelor cer competențe în gestiunea informației și a cercetării documentare care sunt superioare competențelor tradiționale ale bibliotecii.

Instituția, care este reprezentată de bibliotecă, constituie o infrastructură a serviciilor de informare educative, culturale și tehnice. Ea răspunde exigenței drepturilor fundamentale ale omului, oferind informații, cunoștințe și cultură, educând în materie de cetățenie în societatea informației. Biblioteca publică ia în sarcină gestiunea informației și disponibilitatea informațiilor, cunoștințelor și culturii publice în societatea informației.

Crearea motivației pentru performanță în biblioteca publică

Claudia Doroftei
Prep. univ. Universitatea din
Oradea, Facultatea de Litere,
Secția de biblioteconomie

Am asistat și asistăm în continuare la profunde schimbări în societatea românească cu implicații directe asupra creșterii impactului bibliotecii publice în cadrul comunității. Biblioteca publică rămâne instituția de stat cu cele mai mari disponibilități în facilitarea accesului liber la informație, altfel spus, la cunoaștere și învățare a tuturor categoriilor de cetățeni.

De-a lungul timpului, bibliotecile au fost considerate memorii ale manifestărilor, rolul lor principal fiind acela de a aduna și păstra întreaga producție editorială și culturală a unei națiuni. Definițiile despre bibliotecă au în vedere acest aspect. Virgil Olteanu definește biblioteca *ca o instituție care achiziționează tipărituri, manuscrise, periodice și alte categorii de documente (stampe, hărți, fotografii etc.), le conservă și le organizează pentru a satisface cerințele de informare și documentare ale cititorilor.*

Fără a-și pierde dimensiunea culturală, biblioteca devine o instituție cu un rol mult mai activ în mediul social, ea asimilează și reflectă prin colecțiile și serviciile oferite modificările de la nivelul societății.

Exponent al *lunii materiei cenușii*, biblioteca trebuie să fie un om cu o cultură vastă, care să cunoască universul de gânduri al unei cărți. Bibliotecarul trebuie să fie un spirit critic, capabil să discearnă între valori și nonvalori. În baza acestui spirit, *omul-carte* trebuie să contribuie substanțial la difuzarea culturii și educației, la formarea tinerețului, la conservarea și totodată la evoluția mediului sociocultural, la promovarea gustului publicului cititor. Vocația și pregătirea de specialitate corespunzătoare sunt izvorul competenței, dragostei și pasiunii pentru munca ce o prestează.

Slujitorii bibliotecilor și ai altor structuri de informare nu pot acționa convingător și eficient decât fiind în posesia unor cunoștințe biblioteconomice temeinice, capabili să pună permanent în relație informațiile diverse care orientează și stimulează demersul cititorului.

Multe neîmpliniri ale activității de bibliotecă țin în principal de calitatea resurselor umane. Nici în deceniile anterioare, nici în zilele noastre tinerii nu sunt atrași de perspectiva muncii în bibliotecă. Cei

care s-au integrat însă în colectivele de bibliotecari au de regulă studii filologice. Știința și practica biblioteconomică și-o însușesc, atât cât pot, în timp, de la colegii mai vârstnici. Lipsindu-le interesul de a se autoperfecționa, mulți dintre ei au rămas cu noțiuni sumare și nu pot accede la nivele de performanță superioare. Cu asemenea personal a fost și este dificil să realizezi un management performant. Sunt deci probleme care trebuie să fie în atenția organizațiilor profesionale, a managerilor înșiși.

O bibliotecă va avea o imagine favorabilă la nivelul opiniei publice doar dacă personalul său reușește să creeze o atmosferă specifică și atrăgătoare. Prestigiul unei instituții poate fi ridicat sau distrus de prestația și calitatea personalului. Un bibliotecar amabil, competent, bine instruit și, bineînțeles, motivat, dispus să-și apere meseria și, în același timp, conștient de faptul că de activitatea sa depinde în mare măsură succesul în învățământ sau alte domenii bazate pe informații din bibliotecă, contribuie uneori decisiv la crearea și consolidarea imaginii instituției sale.

Succesul managementului resurselor umane poate fi asigurat de satisfacerea premisei că *fiecare salariat reprezintă o energie potențială, o capacitate de producție, de înfăptuire și creativitate profesională, deci, fiecare poate mai mult decât dă, cu singura condiție de a fi pus în situația de a realiza, de a se dezvolta și de a se desfășura în mod productiv. Sarcina cea mai importantă a managerului este să trezească, să formeze și să educe aceste energii.*

Așadar, biblioteca nu trebuie să mai fie considerată un *loc calduț* de la care, odată angajat, poți ieși la pensie – trebuie acționat în așa fel încât ea să devină o organizație dinamică și în plină evoluție. Trebuie depășit stadiul de funcționar pe viață, imaginea bibliotecarului ca persoană ștearsă, fără perspective și fără personalitate. El trebuie să se impună ca un profesionist, un *creator* de informații.

De aici și necesitatea unui management care să pună în prim-plan realitățile profesionale și psihosociale ale bibliotecarilor. Este de la sine înțeles că nu poate exista o bibliotecă performantă fără punerea în prim-plan a angajaților săi. Un condu-

cător eficient nu trebuie să fie interesat numai de datele statistice și de realizarea obiectivelor, ci și de modul în care angajații săi sunt mulțumiți de munca pe care o fac. El trebuie să urmărească o accentuare a motivației muncii, o recunoaștere socială și profesională a salariaților și competențele pe care ar trebui să le aibă în domeniul relațiilor psihosociologice, comunicaționale.

Nu va fi suficient să se angajeze profesioniști, aceștia trebuind să aibă și alte calități, și anume spirit de echipă, calități relaționale și de comunicare, centrare pe obiective, încredere în forțele proprii, dorința de performanță și succes, atașament față de valorile organizației și, nu în ultimul rând, acceptare a schimbării și puterea de a se adapta la ea.

În termeni generali, motivația poate fi definită ca un ansamblu structurat de raționamente, de dorințe și de stări afective sau de motive și de mobiluri care determină anumite comportamente.(1)

La baza motivației stă un principiu din biologie, cel al homeostaziei, potrivit căruia organismele tind să-și mențină aceeași stare, un anume echilibru constant, cu toate modificările mediului. Când echilibrul este perturbat, atunci ființa vie reacționează în vederea restabilirii lui. Dezechilibrele se traduc pe planul psihic prin apariția unei trebuințe – nevoia de hrană, de apă, de căldură etc. Trebuința este tocmai o trăire a unei stări de dezechilibru, provocată, de obicei, de o lipsă.

Complexitatea motivației umane constituie o deosebire majoră față de animalele superioare. Un aspect diferențiator îl constituie distanțarea sa de motivația pur biologică – găsim interese de ordin moral, estetic și intelectual care pot ocupa un loc important în preocupările omului. Apoi factorul cognitiv are o pondere mult mai mare – aprecierea situațiilor, prevederea, planificarea joacă un rol important. Societatea are o influență majoră – opiniile, atitudinile celor din jur, familia, colegii, conducătorii modelează dorințele, aspirațiile noii generații.

Crearea motivației pentru performanță implică un optim motivațional, deoarece supramotivarea determină anxietate și egoism, fiind incompatibilă cu performanța. Drept urmare, crearea motivației pentru performanță presupune, pe de o parte, motivarea angajaților prin recompense intrinseci (satisfacțiile determinate de munca în sine) și extrinseci (recompense monetare și nemonetare), iar pe altă parte, eliminarea cauzelor care, în anumite situații, diminuează motivația; de exemplu frustrarea, stresul, anxietatea și alienarea. În aceste condiții crearea motivației pentru performanță într-o bibliotecă presupune:

- crearea unui climat organizațional pozitiv;
- recompensarea angajaților în funcție de merit.

Paradigma creării unui climat organizațional pozitiv se întemeiază pe imperativul conform căruia existența umană nu trebuie privată în nici o situație de intenționalitate, de inițiativă și de implicare, liber-

tatea de a se autodefini, autodezvolta și autodepăși ca personalitate distinctă și responsabilă reprezentând principalul atribut al demnității umane.

Din acest motiv, respectul pentru demnitatea umană reprezintă o precondiție a umanizării relațiilor dintre manageri și subordonați. Altfel spus, crearea unui climat organizațional pozitiv presupune, înainte de orice, respect mutual, respect întemeiat pe imperativul kantian conform căruia *nimeni nu trebuie niciodată să se trateze pe sine sau să-i trateze pe ceilalți pur și simplu ca pe niște mijloace, ci întotdeauna în același timp ca pe niște scopuri în sine.*

Cea mai importantă sursă potențială de frustrare a angajaților unei biblioteci o constituie limitarea libertății lor de opțiune și a responsabilității aferente ca urmare a faptului că ei trebuie să se subordoneze, acceptând sarcini proiectate și hotărâte de alții, fără să poată hotărî ei înșiși ce și cât trebuie să facă.(2)

Crearea condițiilor necesare participării angajaților la luarea deciziilor într-o instituție de informare și documentare reprezintă în acest context o importantă resursă motivațională.

Implicarea angajaților în luarea deciziilor se justifică printr-o serie de avantaje, cele mai importante fiind: este pusă în valoare educația, competența și experiența angajaților, care nu în puține situații este comparabilă cu cea a managerilor; crește motivația angajaților ca urmare a faptului că participarea lor la deciziile care le afectează statutul și rolul este percepută ca un semn de respect.

Rezolvarea operativă a problemelor angajaților presupune înlăturarea barierelor care blochează comunicarea dintre manageri și subordonați. Neimplicarea managerului în rezolvarea problemelor angajaților generează efecte deosebit de grave, deoarece această neimplicare este percepută de către angajați ca o atitudine lipsită de respect. Astfel, managerii trebuie să comunice periodic cu subordonații, organizând ședințe operative de informare și de consultare.

Recompensarea angajaților unei biblioteci în funcție de merite presupune evaluarea posturilor, evaluarea performanțelor, ierarhizarea recompenselor în funcție de merite.

Evaluarea posturilor reprezintă o activitate complementară în raport cu analiza și proiectarea posturilor. Ea vizează ierarhizarea posturilor în funcție de importanța acestora din punct de vedere al bunului mers al bibliotecilor.

Evaluarea performanțelor angajaților vizează aprecierea sistematică a rezultatelor, a competenței profesionale și a comportamentului acestora. Această evaluare este o activitate dificilă, afectată în multe situații de erori de apreciere. În aceste condiții este util ca cei care evaluează performanțele să cunoască aceste cauze și modul în care ele pot fi contracarate.

lerarhizarea recompenselor în funcție de merite presupune un set adecvat de recompense monetare și nemonetare (atractivitatea muncii, status, climat organizațional pozitiv).

Evaluarea muncii umane presupune aprecierea a două dimensiuni – care rareori sunt considerate în ansamblu: una obiectivă și alta subiectivă.

Dimensiunea obiectivă a muncii este determinată cu rigoare de către economist. El evaluează timpul și valoarea prestației, utilitatea produselor muncii, oferind salariul corespunzător. Această recompensă bănească împreună cu alte avantaje materiale constituie o motivație foarte puternică pentru individ.(3)

Dimensiunea subiectivă a aceleiași munci are caracter uman și apreciază munca drept o împlinire personală, nemonetară. Progresul în capacitatea de autocunoaștere și de înțajutorare, experiența în lucrul cu oamenii și în confruntarea cu dificultățile, dezvoltarea relațiilor profesionale și personale constructive, perfecționarea în meserie și dezvoltarea carierei sunt deja elemente ce conturează acest tip dimensional.

A motiva oamenii în munca lor înseamnă a le răsplăti bănește contribuția la progresul instituției – inițiativa, efortul și reușita – dar mai ales de a dezvolta pentru ei înșiși utilitatea dată de dimensiunea subiectivă a muncii. Factorii motivatori care ar putea spori valoarea subiectivă a muncii, ținând cont de particularitățile situațiilor și persoanelor, și asupra cărora managerii de bibliotecă ar putea reflecta, sunt factorii nepeconiari.

Dintre aceștia, cu efect motivațional puternic sunt: aprecierea reușitei angajaților, stabilirea de obiective ambițioase care să incite concurența, informarea permanentă despre situația financiară și despre stadiul îndeplinirii obiectivelor, încurajarea inițiativei și noului în instituție, stabilirea unui climat creativ în echipa de muncă prin mărirea autonomiei și libertății în luarea deciziilor, achiziționarea de talent și inteligență și grija pentru un viitor profesional acceptabil.

Nimic nu poate motiva mai mult ca reușita individului sau grupului din care face parte. Și aceasta cu atât mai mult cu cât activitatea contribuie la crearea de utilitate pentru satisfacerea nevoilor umane și sociale și este dominată de reguli, criterii și valori acceptate ca fiind legitime. Aceasta nu poate fi percepută de bibliotecari decât printr-o comunicare credibilă. Valori pe care biblioteca le-ar putea promova în cadrul eticii sale – justețea, respectul cititorilor și respectul bibliotecarilor.

Ambiția unei biblioteci oferă personalului său oportunități și contribuie la motivarea acestora. Ambiția poate fi liderul profesiei, care face posibilă rezistența față de o concurență redutabilă. Aceasta implică o conducere competentă, care știe să ofere salarii șefilor competenți. Pentru aceasta este nevoie de planuri strategice și bugete comunicate ale căror fundamente și obiective să fie clar percepute.

Constrângerile inutile sunt demotivante și fiecare individ are nevoie să-și manifeste un minimum de putere proprie. Responsabilitatea și motivația sunt stimulate de autonomia în muncă. Organizarea posturilor de muncă poate elimina constrângerile inutile și rearanja sarcinile de muncă pentru mărirea autonomiei individuale sau de grup, cu formarea și controalele corespunzătoare.

Resursele umane sunt pentru bibliotecă mult mai mult decât o sursă de costuri sau de consum. Ele pot asigura excelența, dar și dezastrul unei instituții de informare. Eficiența lor depinde de priceperea și pasiunea managerilor în munca lor cu oamenii, dar și de sistemul motivator practicat.

Chiar dacă motivația în muncă nu este secretul universal al fericirii individuale, este un real avantaj în viață. De ce? Simplu, pentru că în termeni de timp și relații sociale, munca este deseori activitatea cea mai acaparatoare. Cea mai mare parte a vieții un bibliotecar o petrece în bibliotecă, și aici este locul unde se poate aplica motivația efectiv.(4)

Dacă munca este locul motivării, bibliotecarul va petrece o mare parte din viața sa în acord cu dorințele și aspirațiile sale, exprimându-le și încercând să le realizeze. Motivația este miza pentru individ, nu pentru că viața profesională este terenul satisfacției, ci pentru că organizarea timpului salariatului îl obligă să-și dedice o mare parte din viața activă muncii sale.

Resursa umană este greu de condus dacă nu-i sunt cunoscute dimensiunile care îi afectează performanța. Cunoașterea realității sociale dintr-o bibliotecă presupune analiza proceselor individuale și de grup în context managerial. Pentru a lucra cu oamenii, managerul are menirea de a înțelege motivațiile fiecărui angajat și de a-și explica implicațiile acestora în comportamentul organizațional. Managerii au responsabilitatea de a-i determina pe angajați să simtă că munca lor este folositoare și importantă, este recunoscută și aducătoare de satisfacții.

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Țăran, Nicolae. *Managementul resurselor umane*. București: Ed. Augusta, 1998, p. 65.
2. Prodan, Adriana. *Managementul de succes. Motivație și comportament*. Iași: Polirom, 1999, p. 43.
3. *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE

1. BĂȘANU, GHEORGHE. *Management, marketing*. București: Ed. S.C. Diacon Coresi, 1993, 288 p.
2. CIOBANU, IOAN. *Management strategic*. Iași: Polirom, 1998, 330 p.
3. DUMITRESCU, MIHAIL. *Introducere în management și management general*. Oradea: S.C. Ed. Eurounion SRL, 1995, 466 p.
4. MATHIS, ROBERT L. *Managementul resurselor umane*, Ed. Economică, 1997, 472 p.
5. PRODAN, ADRIANA. *Managementul de succes. Motivație și comportament*. Iași: Polirom, 1999, 191 p.
6. ȚĂRAN, NICOLAE. *Managementul resurselor umane*. București: Ed. Augusta, 1998, 107 p.
7. *** *Biblioteca publică o resursă pentru comunitate*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2000, 152 p.

Arta

de a obține bani pentru biblioteci.
Primii pași în activitatea
de fundraising.

Mariana Harjevschi

director Biblioteca Publică de Drept,
absolvent al Junior Faculty Development
Program FDP, 2004

Principii și strategii

Astăzi, doar unele organizații pot fi finanțate în exclusivitate sau primi investiții în concordanță cu necesitățile sale, puține din ele au surplusuri anuale financiare pentru a-și acoperi serviciile sau activitățile de bază, sau pe cele de rutină. Bibliotecile, ca și celelalte instituții bugetare, sunt în permanentă căutare de fonduri extrabugetare.

Activitatea de fundraising este, de fapt, o activitate de voluntariat: pentru unii fiind o necesitate a instituției în vederea obținerii de fonduri bănești extrabugetare, pentru alții – o oportunitate stimulatorie. Dar oricum nu am defini acest gen de activitate, ea reprezintă o posibilitate de a aduce succes instituției în care se activează.

În practica organizării activității de fundraising pot fi evidențiate câteva motive pentru care se desfășoară aceasta:

- Supraviețuirea organizației. Orice organizație are nevoie de bani pentru a-și realiza misiunea, desfășura activitatea, pentru a menține echipamentele (chiar înseși oficiile) în condiții bune, achita serviciile telefonice, precum și accesul la Internet. Adevărul e că dacă bani nu sunt îndeajuns, atunci instituția nu va putea să-și desfășoare activitatea, iar dacă aceasta nu se va realiza, atunci necesitățile societății nu vor fi îndeplinite;

- Extinderea și dezvoltarea organizației presupune îmbunătățirea serviciilor, extinderea lor, întreprinderea campaniilor de cercetare și evaluare. De asemenea, pentru aceasta este necesar de a pregăti un business-plan sau schița unui buget pentru următorii ani – aici este cazul de a identifica tipurile de resurse necesare. De reținut că activitatea de fundraising necesită mai mult timp decât se crede, cu cât se planifică mai din timp, cu atât mai mult succes se va obține;

- Reducerea dependenței organizației. Multe organizații sunt finanțate de un singur finanțator sau cel mult doi. În cazul dat instituția este depen-

dentă. Poate fi foarte dificil de a determina agenda de lucru sau planul anual, deoarece sunteți în situația de a vă adapta la prioritățile donatorului. Extinderea activității de fundraising poate reduce dependența. Așa se poate obține o stabilitate prin negocierea unor forme de lungă durată sau obține o sursă alternativă de venit;

- Dezvoltarea unui grup de susținători. Activitatea de fundraising nu este doar cea de obținere de fonduri, ci și a susținătorilor instituției date. Fiecare poate fi important. Mulți din ei se pot atașa și dona bani. Alții pot activa voluntari găsind susținători, persoane interesate în activități filantropice. Numărul mare de susținători poate fi un indice că instituția dvs. este atractivă și utilă.

De aceea este necesar să se stabilească tipurile de grupuri, astfel va fi mai ușor de mobilizat, iar activitatea va fi mai atractivă, va avea mai mult șarm. Aceștia ar putea fi grupați astfel:

- studenți sau pensionari;
- femei sau bărbați;
- în dependență de profesii etc.

- Crearea unei organizații durabile și perseverente. Activitatea de fundraising nu este doar o activitate de căutare a resurselor financiare necesare pentru supraviețuire pe parcursul unui an, dar este și o activitate de creare a unei instituții viabile.

Activitatea de fundraising presupune câteva principii care trebuie urmate în vederea obținerii unui succes cât mai palpabil:

Întreabă, întreabă, întreabă

Majoritatea organizațiilor de caritate declară că au fost puțin solicitate. Când se cer bani, mai întâi de toate, este necesar să știi *exact* ce dorești, precum și ce anume donatorul poate și ce ar dori să îți ofere.

De aceea, fundraiserul trebuie să fie pregătit să negocieze și să fie flexibil.

Abordare personală

Regula generală este: cu cât mai personală este abordarea, cu atât efectul este mai eficient. Așa că trebuie de ținut cont că:

- a întreba tete-a-tete este mai bine decât ...
- a telefona pe cineva pentru susținere financiară, ceea ce este mai bine decât ...
- a scrie o scrisoare pentru cineva pentru a cere ajutor, ceea ce este mai bine decât ...
- a oferi o prezentare unui grup, ceea ce este mai bine decât
- a plasa o cerere pe Internet, ceea ce puteți considera mai bine decât ...
- a trimite un apel pentru un public/mai multe persoane ...

Mulți dintre cei responsabili de activitatea de fundraising trimit scrisori prin care cer ajutor financiar, și asta pentru a cuprinde un grup mai mare de persoane. Dar aceasta nu este cea mai eficientă cale, în mod special dacă se compară cu:

- o întrunire cu donatorii potențiali, unde aceștia ar putea vedea activitatea dvs. și întâlni careva dintre beneficiari;
 - o cerere de la cineva de la care ați cerut bani.
- Nota bene la acest capitol ar fi că o calitate a persoanei care desfășoară o activitate de fundraising este de a delega persoana care știe a cere!

Acceptă punctul de vedere al donatorului

Atunci când ia o decizie de finanțare, donatorul poate fi copleșit de sentimente, gânduri. Este foarte important de a le percepe. Actul de „a oferi” include elemente de corectitudine, speranță, caritate: *corectitudine* – persoana responsabilă de activitatea de fundraising urmărește cu adevărat un scop profesional; *speranță* – oricât de mică nu ar fi donația, ea este necesară instituției; *caritate* – ceea ce înseamnă un act de altruism, o donație în urma căreia nu se așteaptă nici o compensare materială.

Nu uitați că donatorii, finanțând pe dvs., pot să susțină ideea lor personală.

Activitatea de fundraising este o activitate umană

Oamenii, de regulă, nu oferă susținere financiară pentru un concept abstract sau o organizație oarecare. Ei oferă bani pentru alți oameni sau pentru a „lăsa ceva în urmă”, pentru „o viață mai bună”. Pentru fundraiseri este important să poată prezenta modalitatea de obținere a ajutorului financiar.

Aceasta poate fi ilustrat prin exemple ale instituțiilor – istorii de succes sau realizări.

Activitatea de fundraising este un târg ce se realizează în două etape: trebuie să demonstrați de ce munca pe care o desfășurați este importantă și apoi să convingeți donatorul să vă susțină financiar.

Trebuie să dovediți că este o urgență importantă și că donatorul poate face ceva util.

Și dacă acesta conștientizează aceasta și în plus explicați cum vor fi gestionați banii, atunci a cere bani nu este o problemă.

Deci, dacă lansați o idee, atunci donatorii sunt mai deschiși să dea bani.

Credibilitate

Oamenii preferă să dea bani celor pe care îi cunosc. Reputația și credibilitatea instituției dvs. este importantă.

Dați o acoperire mai largă activității dvs., „trâm-bițați” despre succese în presă (obișnuiți să scrieți despre succesele instituției chiar și donatorului), obțineți recomandări, aprobări despre calitate de la experți și persoane importante.

Oare cât să cer?

Donatorii, de regulă, nu știu cât să ofere. Poate nici nu doresc să dea mult. De altfel, nu doresc să dea nici prea puțin, ca să nu pară zgârciți. Sunt câteva posibilități de a cere bani:

- să se ceară o sumă exactă pentru o activitate concretă,
- să se ofere chiar și lista sau oferta cu produse sau servicii,
- să se dea exemple de acțiuni deja susținute,
- să se prezinte întreaga acțiune fracționată pe părți, fiecare fiind finanțată de diferiți donatori.

Nu uitați să spuneți „Mulțumesc”

A mulțumi este extrem de important. Astfel apreciați generozitatea donatorului.

Implicări de lungă durată și devotament

Pentru a obține aceasta este nevoie de:

- a spune mulțumesc imediat,
- a face rapoarte regulate despre gestionarea banilor,
- a împărtăși planurile de viitor,
- a încuraja donatorii să viziteze instituția, personalul, voluntarii,
- să se întâlnească cu beneficiarii.

Contabilizare și raportare

Când se cer bani de la cineva, atunci sunteți obligat de a raporta folosirea corectă a lor, ceea ce denotă respectul față de donator.

De asemenea, trebuie să arătați care este impactul, eficiența donației. Aceasta se face prin scrisoare personală, raport, mesaj electronic sau poștal și reprezintă un act de politețe, în plus un mod de a-l face pe donator să continue colaborarea. Raportarea trebuie să fie corectă, să includă chiar și nerealizările, care uneori servesc ca bază pentru continuitate.

Abilități necesare pentru un fundraiser

Fundraiserii de succes au nevoie de abilități și calități-cheie. Este foarte bine să reflectați pe care din acestea le aveți și pe care ați putea să le dezvoltați.

Entuziasm și devotament

Devotamentul este cea mai importantă calitate a unui fundraiser. Important este să credeți cu adevărat în cauza pentru care optați și în activitatea organizației dvs.

Entuziasmul trebuie să molipsească și pe colegii dvs.

Abilitatea de a întreba

Dacă vă incomodați să cereți bani, atunci vă va veni greu să activați ca fundraiser.

Orice ar fi: a scrie o scrisoare, a face o comunicare, a telefona, a organiza un eveniment pentru colectare de bani – toate necesită abilitatea de a întreba ceea ce doriți.

Persuasiune

Misiunea dvs. este de a convinge donatorii că susținerea organizației dvs. va fi o investiție bună.

Trebuie să aveți la îndemână argumente convingătoare, să scrieți scrisori care să emoționeze, să prezinte interes.

Prezintă încredere, dar fii pregătit pentru a primi un refuz.

Când cereți bani trebuie să radiați încredere. Dacă sunteți mereu cu scuze, plângeri sau ezitați, atunci donatorii sunt mai puțin dispuși să vă ajute. Una din importante probleme este menținerea încrederii chiar și în cazul unui refuz. Deoarece mulți dintre donatori preferă să spună *Nu* în loc de *Da*, și asta este un fapt în activitatea de fundraising, este foarte ușor să vă deprimăți.

Mulți dintre începători vor fi fără succes, din cauza concurenței sau a nenorocului. După câteva refuzuri veți crede că nimeni nu dorește să vă susțină. De aceea trebuie să acționați. Un bun fundraiser trebuie să știe cum să facă față refuzurilor. Trebuie să înceapă orice acțiune după un refuz de parcă refuzul nu ar fi fost. Important e să învețe ceva din experiența trecută. Ultima încercare este mai bună decât precedentă, asta trebuie să fie motto-ul.

Persistentă, stăruință

Mulți dintre fundraiseri cedează foarte curând, considerând *Nu* cu adevărat *Nu*, și nici nu încearcă să îl ia ca o provocare pentru a-l transforma în *Da*. Dacă cedați imediat, atunci nu sunt șanse deloc. Dacă ați văzut un licăr de speranță, atunci trebuie să găsiți calea de a-l convinge pe donator sau găsiți altă cauză pe care ar susține-o. Nu vă opriți la prima piedică, ci, din contra, trebuie să continuați.

Sinceritate

Fundraiserii trebuie să fie sinceri totdeauna. Nevoia de convingere presupune de a spune purul adevăr, care sau e rușinos, sau doare.

Există și o tendință de a se prezenta drept victimă, pentru a solicita simpatia și susținerea. Efortul de a prezenta foarte senzitiv adevărul, îl influențează pe donator să dea bani. Deși și aici poate apărea riscul să ofensați personalul instituției dvs., scoțând în vileag unele neajunsuri, dar faptul că ați fost sinceri și deschiși poate măguli donatorul.

Abilitatea de a face contacte

Mulți dintre fundraiseri se dezamăgesc, pentru că efectiv nu știu pe cine să contacteze.

Întrebați-vă mai bine de la început pe cine ar trebui să cunoașteți în zona dvs. Apoi cum să vă apropiați de ei: fie businessmeni sau oameni de artă etc.

Abilități organizaționale bune

Activitatea de fundraising poate implica mii de cunoștințe, susținători, pe care îi faceți să se creadă importanți și apreciați. Buna organizare este esențială. Fundraiserii trebuie să mențină întotdeauna o corespondență, chiar să-și creeze o bază de date a donatorilor și a donațiilor făcute, a tuturor încercărilor, dezamăgirilor etc. Aceasta prinde bine în activitate, în mod special dacă se face actualizarea ei. De asemenea, trebuie de mulțumit pentru toate actele de generozitate.

Contacte sociale

Un bun fundraiser are nevoie de îndrăzneală, răbdare și tact, pentru că de fiecare dată negociază cu diferiți donatori în particular. Un bun fundraiser are nevoie de abilitatea de a comunica și a negocia cu oamenii. O bună memorie vizuală și o bună memorie la nume ajută de minune.

Imaginație și creativitate

Imaginația este un dar valoros, care duce la inițierea unor noi activități, pentru a inspira noi susținători și entuziasma publicul. Trebuie să știți cum să prezentați scopul dvs. într-o formă interesantă și plină de imaginație. Iar dacă instituția dvs. este văzută de societate ca ceva constant, dvs. trebuie să găsiți o cale de a o prezenta într-o formă flexibilă, care mereu este în schimbare.

Oportunitate

Un bun fundraiser trebuie să profite de orice oportunitate. Dacă un finanțator lansează un concurs, proiectul dvs. trebuie cât de curând să ajungă acolo. Calendarul anual al finanțatorilor poate să prezinte de asemenea o bună oportunitate. La fel pot servi și campaniile în ajun de sărbători religioase sau naționale.

Se știe că mult mai ușor este să obții bani pentru o activitate specifică, decât pentru activitățile administrative. Din experiență s-a observat că donatorii preferă să dea bani pentru ceva care rămâne în eternitate sau cu rezultat rapid. De aceea fundraiserul trebuie să fie pe aceeași undă cu finanțatorul. Succesul unui proiect depus la finanțator trebuie să se bazeze pe următoarele principii:

- să fie cât mai specific, să includă un aspect, o activitate foarte îngustă;
- să fie important, atât pentru comunitate, cât și pentru organizația dvs., să întrunească cerințele, criteriile eligibile ale finanțatorului;
- să fie real și să dea rezultate;
- să fie ușor de administrat, fără a implica multe persoane și a necesita bani pentru munca administrativă.

Nu uitați să includeți toate cheltuielile, chiar și de închiriere și pentru activități imprevizibile. În plus și finanțatorul va vedea ce anume va finanța și ce nu, ce poate și ce nu poate să acopere prin sponsorizare.

Mulți donatori, companii mari sau mici, primesc anual mii de cereri. Cum să vă expuneți ideea, pentru a vă diferenția de ceilalți care vor să primească bani.

Mai întâi trebuie să încercați să discutați și cu unii profesioniști din domeniul dvs., și cu cei pentru care activitatea dvs. este străină.

Următoarele întrebări sunt cele care ar putea să vă facă să vă gândiți în general la instituția sau activitatea dvs.:

- Cine sunteți? Sau, cu alte cuvinte, sunteți demn de încredere, aveți respect din partea comunității, aveți o activitate cunoscută?
- Care sunt așteptările dvs.? Acestea trebuie să fie așteptări factice, evidente, cu impact local sau național.
- Ce soluții oferiți? Ce intenționați să faceți, ce rezultate doriți să obțineți și cum vor fi ele evaluate.
- De ce doriți să faceți asta? Ce ați reușit să obțineți până acum, veți implica voluntari sau personal străin.
- De ce sumă aveți nevoie? Trebuie să stabiliți o sumă fixă sau cel puțin aproape fixă.

De asemenea, trebuie să știți cum va fi fracționată suma pentru a stabili partea fiecărui donator care va contribui.

- Ce planuri de viitor aveți? Trebuie să demonstrați că dvs. sau instituția dvs. s-a gândit la viitor, așa donatorii vor avea mai multă încredere.

Aceste întrebări vă vor ajuta să alcătuiți propria „istorie sau poveste” a instituției sau a cauzei dvs.

Noutățile catalogării, clásificării și indexării resurselor bibliografice

Alla Panici
BNRM

Descrierea bibliografică

Mai mult de patru decenii „Declarația de principii Internaționale de Catalogare”, cunoscută de asemenea în mediul catalogatorilor sub numele de „Principiile de la Paris”, a servit drept suport la standardizarea înregistrărilor bibliografice.

Principiile au fost elaborate grație eforturilor Federației Internaționale a Asociațiilor Bibliotecarilor (IFLA), care a contribuit esențial la uniformizarea descrierilor bibliografice din cataloagele bibliotecilor lumii pe parcursul tuturor acestor decenii.

În condițiile actuale ale sec XXI, în care catalogatorii, precum și clienții lor utilizează cataloage OPAC (Cataloage On-line cu Acces Public), și mai stringentă a devenit necesitatea unificării și standardizării principiilor catalogării, în scopul prestării unor servicii informaționale exhaustive de o calitate mult mai avansată. Astfel, la începutul sec. XXI, IFLA a realizat unificarea principiilor descrierilor bibliografice, prin tentativa de adaptare a Principiilor de la Paris, la obiective, ce sunt aplicabile cataloagelor de bibliotecă on-line. Eforturile s-au fructificat în 2003, la Frankfurt, Germania, prin propunerea, aprobată la prima reuniune a experților IFLA pentru elaborarea unui Cod Internațional de Catalogare, care ar include noile principii de catalogare unificate, renovate și actualizate. Aceste principii noi înlocuiesc și largesc Principiile de la Paris de la lucrări textuale, la toate tipurile de materiale, și de la alegerea și forma intrărilor, la toate spectele înregistrărilor bibliografice și de autoritate, folosite în cataloagele de bibliotecă.

Principiile propuse acoperă:

1. Aplicabilitatea;
2. Entitățile, atributele și relațiile;
3. Funcțiile catalogului;
4. Descrierea bibliografică;
5. Punctele de acces;
6. Înregistrările de autoritate;
7. Fundamentele capabilităților de căutare.

Aceste principii noi se edifică pe baza marilor tradiții catalografice internaționale și, de asemenea, pe modelele conceptuale expuse în documentele IFLA „*Functional Requirements for Bibliographic*

Records” (FRBR) și „*Functional Requirements and Numbering for Authority Records*” (FRANAR), care extind Principiile de la Paris în domeniul indexării sau catalogării tematice, pe subiect.

În viitorul apropiat principiile vor contribui, indiscutabil, la sporirea partajării internaționale a datelor bibliografice și de autoritate și vor permite elaborarea regulilor de catalogare să dezvolte un cod internațional de catalogare, racordat cerințelor utilizatorului contemporan.

Aplicarea normelor FRBR

Cerințele funcționale pentru înregistrările bibliografice – FRBR (Functional Requirement for Bibliographic Records) – au fost publicate de IFLA în a. 1998 și acceptate foarte curând în spațiul informațional actual, acestea alcătuind un model conceptual nou de stocare a datelor bibliografice la un nivel mult mai avansat decât cel tradițional, care permite nu doar o simplă prezentare a informației, dar și reflectarea istoriei creării resurselor informaționale, factor important în satisfacerea cerințelor sofisticate ale utilizatorului contemporan.

FRBR este expresia viabilă de prezentare a informației bibliografice sau a oricărei alte informații într-un mediu complex, invadat de o varietate vastă a resurselor informaționale, care, pentru a fi utilizate cu ușurință, necesită o structurare științifică aprofundată.

Prin esență, FRBR reprezintă un set de recomandări ale Federației Internaționale a Asociațiilor Bibliotecare (International Federation of Library Association and Institutions - IFLA), în scopul restructurării datelor de catalogare din bazele de date bibliografice pentru reflectarea structurii conceptuale a resurselor informaționale. Implementarea modelului FRBR este, din păcate, foarte dificilă, dar, cu siguranță, realizabilă, deoarece promite avantaje materiale și oferă profesioniștilor o gamă întregă de posibilități, ce răspunde satisfacerii necesităților informaționale diverse.

Modelul „Cerințe informaționale pentru înregistrările bibliografice” (FRBR) asigură o contribuție

esențială în teoretizarea descrierilor bibliografice și regândirea procedeelelor de creare a acestora în epoca Internetului.

În contextul acestor evenimente de o importanță deosebită pentru catalogatori este acceptarea la noi, în spațiul dintre Nistru și Prut, cu începere din 01.05.2005, a standardului interstatal GOST 7.1-2003 „Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică. Cerințe generale și reguli de alcătuire”, în calitate de standard național. Acest act normativ a fost elaborat de Camera Cărții, Biblioteca de Stat și Biblioteca Națională a Min. Cult. a Federației Ruse, Comitetul Tehnic interstatal TK 191 pentru standardizare, metrologie și certificare prin procesul verbal N12 din 2 iulie 2003 de Armenia, Belorusia, Kazahstan, Kirgizstan, Federația Rusă, Moldova, Tadjikistan, Turkmenistan, Ucraina. Standardul în cauză poate fi accesat la adresa:

http://www.arbicon.ru/downloads/pdf/std7_1_2003.pdf și include regulile de descriere a tuturor tipurilor de documente conform ultimelor cerințe din domeniu, pentru crearea înregistrărilor bibliografice, care vor putea fi racordate cerințelor funcționale pentru descrierile bibliografice (FRBR), cu exemple pentru fiecare tip de documente.

Acest standard include 7 capitole și Anexa A „Exemple de descriere bibliografică”, fiind elaborat în baza:

- recomandărilor IFLA „Descrierea bibliografică internațională standardizată” – ISBD pentru diverse tipuri de documente;
- Ghidului de utilizare a ISBD pentru descrierea părții componente a documentului;
- regulilor de utilizare și aplicare a formatelor MARC;
- investigațiilor științifice și metodice, realizate la Camera Cărții din Rusia, Biblioteca de Stat și Biblioteca Națională a Rusiei, precum și la alte instituții, responsabile de bibliografierea documentelor.

În calitate de obiecte ale descrierii bibliografice sunt examinate toate tipurile publicațiilor și non-publicațiilor pe orice purtător de informație; părțile componente ale resurselor bibliografice, grupuri de documente omogene și eterogene.

Deosebiri esențiale ale standardului în vigoare de **STAS-urile precedente**:

- repetarea numelui autorilor în mențiunea de responsabilitate, în formula indicată pe foaia de titlu;
- pentru descrierea anumitor tipuri de documente (notelor, hărților, materialelor cartografice, materialelor audiovizuale, serialelor, resurselor electronice, materiale grafice, tipurilor diverse de documente normative și tehnice, etc.) a fost introdusă o zonă nouă a datelor specifice și sunt prevăzute elemente noi, deosebite, care reflectă

datele despre particularitățile informației, purtătorul ei fizic, tipul publicației și alte date, caracteristice tipului concret al resursei bibliografiate;

- elementele și zonele descrierilor bibliografice sunt precedate de punctuația recomandată anterior pentru acestea, cu excepția zonei seriei, în care, în cazul repetării acestei zone – datele despre fiecare serie se indică în paranteze rotunde, fără punct și cratimă, în calitate de semne distinctive;

- în zona titlului și mențiunilor de responsabilitate este introdus un element nou – desemnarea generală a materialului. Este un element facultativ, indicat în descrierea masivelor informaționale, ce includ date despre documente de diverse tipuri. Desemnarea generală a materialului permite determinarea caracteristicilor identificatoare ale informației (text, note, hărți, imagine, tipăritură Braille etc.) sau formei fizice a obiectului descrierii (microfișe, microfilme, resursă electronică). Prioritate se acordă desemnării fizice a materialului, care se indică imediat după titlu cu literă majusculă, în paranteze pătrate, fără prescurtarea cuvântului: Dacia – țara zeilor [Text]; Domnitorii Moldovei [Material grafic]; Scrisori în Emissia Offline [Resursă electronică]. Prioritate se acordă desemnării fizice a materialului;

- în lipsa datelor despre anul ediției - acesta se determină aproximativ de către catalogator și se indică în zona datelor de ediție în paranteze pătrate cu semnul întrebării. Mențiunea „s. a.” – nu se utilizează.

Este important de menționat, că în corespundere cu cerințele internaționale de catalogare am reușit, să racordăm regulile de creare a vedetelor de autor practicilor mondiale: în cazul, în care la ediție participă mai mult de 1 autor - în vedetă se evidențiază doar 1, (e vorba de publicațiile cu 3 autori, așa-numita regulă a celor 3). Acest procedeu se aplică la noi după Conferința Internațională de la Moscova, din 1999, când, în colaborare cu Camera Națională a Cărții, au fost elaborate în comun recomandările respective de aliniere la cerințele internaționale de catalogare.

Având acest standard la dispoziție, specialiștii de la noi ar putea să-și unească forțele și posibilitățile în scopul elaborării unui standard național în baza acestui standard interstatal, cu terminologia și specificul *limbii române*.

Schimbări în clasificarea și indexarea resurselor bibliografice

Elaborată la începutul sec. XX, CZU necesită o actualizare riguroasă și permanentă.

Consortiul CZU, căruia în ultimii ani îi revine funcția dezvoltării și difuzării sistemului, face tot posibilul pentru actualizarea conținutului tabelor de clasificare în concordanță cu dezvoltarea tuturor ramurilor științei și pentru adaptarea structurii

clasificării la cerințele sofisticate ale tehnologiilor informaționale actuale. În conținutul Tabelor se introduc schimbări permanente, multe dintre care sunt radicale. Însă, din proprie experiență, putem afirma că multe biblioteci utilizează variante depășite pentru clasificarea documentelor.

Ultima ediție în l. rusă, actualizată, a fost procurată de un număr redus de biblioteci, dar și această ediție nu mai include de acum ultimele actualizări ale clasificării. O parte dintre bibliotecile republicii, în special cele județene, utilizează parțial ediția medie în l. română în 2 volume, a. 1997-1998, care, de asemenea nu include schimbările intervenite în clasificare în ultimul timp. Din aceste motive, voi încerca să indic sumar totalitatea schimbărilor, intervenite în clasificare până la ed. 23 a E&C to the UDK. Ultimul număr, 26, a apărut în noiembrie, 2004.

Cele mai esențiale schimbări le-au suportat domeniile științelor **sociale și umanistice**. La începutul anilor 90 a fost efectuată modificarea revoluționară a sistemului de indici comuni pentru notația limbilor, care a afectat nu numai tabela **indicilor comuni de limbă**, dar și tabela indicilor comuni de naționalitate, precum și clasa **8 Lingvistică. Filologie. Literatură**.

Unei modificări radicale a fost supusă și diviziunea **681.3 - Tehnică de calcul**, care a fost lichidată din cadrul clasei **6** și trecută integral la **004 Știința și tehnologia calculatoarelor**.

Tot în cadrul clasei **0 Generalități. Știință și cunoaștere** a fost amplasată o diviziune mică, dar foarte importantă – **006.9**, în cadrul căreia au fost reunite toate problemele, legate de metrologie, anterior acestea fiind plasate diverse subdiviziuni ale științelor sociale și exacte.

Începând cu a. 2001 Consorțiul CZU a transformat conținutul abstract al diviziunii **005 Studiul organizării. Metodologie** într-o temă concretă, elaborată minuțios: **005 Administrare. Management**. Schimbările au apărut în N 23 al E&C

Următoarea modificare importantă, care afectează toate clasele, este lichidarea indicilor auxiliari comuni „din punct de vedere” (sau de aspect) - **.00** ... și elaborarea unei noi tabele de indici comuni – **02 Proprietăți**, în cadrul căreia a fost efectuată încercarea de enumerare și sistematizare a caracteristicilor calitative, destinate precizării aspectelor diverse ale oricărui subiect, supus clasificării CZU.

În continuare e de menționat, că și clasele **1 Filozofie. Psihologie**, precum și cl. **2 Religie** și

3 Științe sociale au suferit schimbări. În cadrul acestor clase au fost introduse noțiuni și termeni noi din domeniu. O modificare importantă a suferit-o diviziunea **36**, a cl. **3**, în cadrul căreia a fost lichidată subdiviziunea **369**, iar toate problemele asigurării sociale au fost unificate în cadrul unei singure diviziuni și vor fi tratate la **364 Asigurare socială**. A fost lichidată, de asemenea, subdiviziunea **348 Drept religios** a cl. **3 Științe sociale**, ce a fost trecută direct la cl. **2 Religie**, la care de fapt și aparține.

A fost extinsă, precizată și actualizată subdiviziunea **338.48 Economia turismului**.

În cadrul cl. **7** au fost revizuiți indicii auxiliari speciali, iar în cadrul cl. **9**, istoria individuală a fiecărei țări va fi reflectată în subdiviziunea **94 Istorie generală. Istorie universală**, care va fi dezvoltată cu ajutorul indicilor comuni de loc și timp.

În domeniul științelor naturale au fost revizuite diviziunile **Generalități și Sistematizare biologică**; de asemenea, sunt tratate din alt aspect problemele chimiei teoretice. Diviziunea **502**.

Natura. Protecția mediului înconjurător a fost reorganizată în întregime, iar problemele studiului daunelor naturii, cauzate de factori diverși, sunt evidențiate într-o subdiviziune nouă – **504 Pericolele poluării mediului înconjurător**.

Fosta subdiviziune **541 Chimia teoretică** a fost trecută la **544 Chimie fizică**, în cadrul căreia pot fi clasate documentele, ce reflectă problemele teoretice ale structurii substanței și influenței factorilor fizici asupra proceselor chimice.

În cadrul claselor despre **Pământ și Viață – 55/59 Geofizică, geologie, paleontologie, biologie** – au fost schimbate tabelele sistematizării paleontologice, botanice și zoologice ale organismelor.

În domeniul tehnologiilor tradiționale se poate de menționat o singură schimbare radicală: divizarea cl. **629.1**, care includea transporturile terestre și nautice în 2 clase diferite: **629.3 Vehicule terestre**, în afara celor pe șine; **629.5 Tehnică navală. Ambarcațiuni, nave. Construcția de bărci și de nave**.

Actualizarea conținutului clasei științelor tehnice este foarte anevoioasă, se produce cu operativitate redusă, și nesistematic, deoarece există insuficiența specialiștilor din domeniul tehnicii, capabili să lucreze cu CZU. Dintre schimbările mai puțin cardinale este important de menționat excluderea din schema de clasificare a cl. **002.5 Activitatea organelor de**

informare tehnico-științifică, care era dezvoltată după modelul clasificării tehnologiilor de bibliotecă. În cadrul acestei clase erau ordonate documentele despre sistemul și activitatea instituțiilor de informare tehnico-științifică, care actualmente nu mai există în calitate de zonă separată în cadrul CZU, deoarece tot mai mult și mai mult activitatea centrelor de informare devine din ce în ce mai convergentă cu activitatea bibliotecilor și poate fi încadrată în cadrul clasei tehnologiilor de bibliotecă, care trebuie modificată și completată astfel încât să fie posibilă sistematizarea și reflectarea adecvată a problemelor informării tehnico-științifice. Spre exemplu, în această clasă, **02 Biblioteconomie** este necesară dezvoltarea subdiviziunilor, ce vor reflecta tehnologiile computaționale și de rețea, problemele bibliotecilor electronice, care nu sunt încă reflectate nicăieri până în prezent.

Mai există și alte chestiuni de rezolvat în viitor – spre exemplu – sunt tratate insuficient problemele ciberneticii, trebuie modificate și extinse alte clase, conform programului Consorțiul CZU:

Clasa 53 – Fizică (clasificare nouă) – revizuire în progres

Clasa 54 – Chimie (amendamente extensive)

Clasa 61 – Medicină (clasificare nouă) – revizuire în progres

Clasa 77 – Fotografie (amendamente extensive).

Indexarea pe subiecte

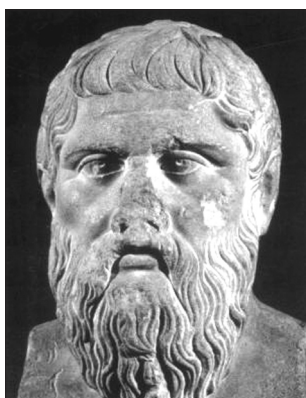
Situația care s-a creat în bibliotecile noastre la acest capitol este caracteristică pentru perioada incipientă de informatizare a bibliotecilor. Actualmente bibliotecile dispun de o simplă listă, parțial controlată, de vedete de subiect, care poate fi utilizată în scopul efectuării investigațiilor necesare de către client, dar care nu asigură prestarea unui volum exhaustiv de informații acestuia, deoarece lipsesc interconexiunile dintre termeni, subiecte, noțiuni, realizate doar în cadrul unor ontologii. În scopul realizării obiectivelor de indexare pe subiect a resurselor bibliografice, spre sfârșitul a. 2004, la BNR a fost creat un grup pentru traducerea RA-MEAU (Répertoire d'autorité-matière encyclopédique et alphabétique unifié). Manager de proiect – dna Tabita Chirita, specialist în indexare, BNR. În prezent se traduce ultimul volum, al VIII-lea RA-MEAU. În prima parte a anului 2006 va fi creat Biroul RERVS (Repertoriul Enciclopedic Romanesc de Vedete de Subiect), care va fi responsabil de actualizarea și difuzarea RERVS - variantei RA-MEAU în l. română.

În a. 2006 va fi elaborat soft-ul, în care vor fi puse traducerea celor 8 volume, iar RERVS va fi dezvoltat în viitor ca tezaur multilingv, deoarece se presupune elaborarea echivalențelor în l. rusă a termenilor și noțiunilor, incluși în RERVS.

Pietre pentru templul bibliologiei

PLATON [Filosofia scrierii]: fragmente din PHAIDROS

PHAIDROS Mă alătur și eu rugii tale, Socrate; de e spre binele nostru, fie ca ea să se împlinească. Când privește discursul tău, de la o vreme nu mă mai satur ascultându-l, într-atât e mai frumos alcătuit decât cel de dinainte. Mă tem că Dysias mi-ar apărea sărman, dacă i-ar trece

prin minte să înfrunte cu un alt discurs discursul tău. De altfel, minunat prieten, mai adineaori parcă, unul dintre cei ce văd de trebile cetății îl învinuia pe Lysias, ocărându-l în fel și chip tocmai din pricina aceasta; și spunându-i tot ce-i venea la gură, l-a numit „făcător de discursuri”. Dar poate că de astă dată, temându-se să nu-și piardă reputația, el se va ține să nu scrie.

SOCRATE Gândul tău, tinere Phaidros, este de tot hazul! Îi judeci cu totul greșit pe prietenul tău, dacă îți închipui că se poate pierde până într-atât cu firea. Însă crezi oare într-adevăr că omul care-l ocăra în felul acesta era și sincer spunând toate câte le spunea?

PHAIDROS Așa părea, Socrate. Și-apoi, tu însuși știi prea bine că mai marii cetățitorilor și cei mai respectați dintre toți se feresc să compună discursuri sau să lase în urma lor scrieri alcătuite de ei înșiși; și toate acestea pentru că se tem de judecata viitorimii și de gândul că vor fi numiți „sofiști”.

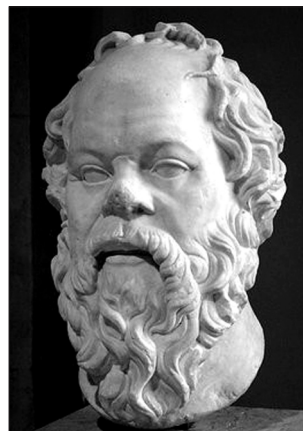
SOCRATE Dar nu știi, Phaidros, că drumețul, când n-are cale dreaptă, spune că „ocolul e dulce”? Și, pentru că veni vorba de ocol, tu pierzi din vedere că mai marii cetățitorilor doresc de fapt nespuse să compună discursuri și să lase în urma lor scrieri alcătuite de ei înșiși; ba chiar, când se întâmplă să scrie câte o cuvântare, ei dovedesc o asemenea slăbiciune pentru cei care îi laudă, încât, de fiecare dată, pomenesc în fruntea cuvântării numele admiratorilor.

PHAIDROS Ce vrei să spui cu asta? Nu prea te înțeleg.

SOCRATE Nu înțelegi că la începutul scrierii unui om politic se pomeneste în primul rând numele celui care s-a învrednicit să o laude ?

PHAIDROS Cum asta?

SOCRATE Se spune cam așa: „După încuviințarea Sfatului” sau „a Poporului” sau a amândurora. Și: „La propunerea cutăruia...”; drept care autorul începe să vorbească despre propria-i persoană, dându-și multă importanță și ridicându-se în slăvi; pentru ca apoi, acestea odată spuse, făcându-le admiratorilor dovada propriei sale înțelepciuni, el alcătuieste o cuvântare care uneori se întâmplă să nu fie

tocmai scurtă. Iar un astfel de lucru îți pare a fi altceva decât un discurs scris ?

PHAIDROS Ba defel.

SOCRATE Deci dacă propunerea rămâne în picioare, autorul nostru părăsește teatrul plin de bucurie; dacă, dimpotrivă, propunerea este respinsă și el nu are parte de alcătuirea unei cuvântări, fiind lipsit de cinstea de a ajunge autor, atunci sufletul i se umple de mâhnire, și nu doar lui, ci și prietenilor săi.

PHAIDROS E întocmai precum spui.

SOCRATE E limpede atunci că față de această îndeletnicire ei nu resimt dispreț, ci, dimpotrivă, nu fac decât să o admire.

PHAIDROS Fără îndoială.

SOCRATE Și oare ce crezi ? Când un orator sau rege, dăruit cu puterea lui Licurg, lui Solon sau Darius, izbutește să capete într-o cetate faima nemuririi ca alcătuitor de cuvântări, oare nu socotește că, în viață fiind, el este deopotrivă zeilor ? Iar cei care vin în urma lui, citindu-i scrierile, nu cred despre el întocmai acest lucru ?

PHAIDROS Negreșit.

SOCRATE Crezi, așadar, că un om de felul acesta, oricine ar fi și oricât de răuvoitor față de Lysias, s-ar pune să îl batjocorească în fel și chip pentru că îndeletnicirea lui e scrisul ?

PHAIDROS Din tot ce spui, cu greu se poate crede așa ceva. Căci în felul acesta, el și-ar batjocori, pare-se, și propria lui slăbiciune.

SOCRATE Atunci este un lucru limpede pentru oricine că în sine faptul de a scrie cuvântări nu este deloc rușinos.

PHAIDROS Și de ce ar fi ?

SOCRATE Rușinos, după părerea mea, este să nu vorbești și să nu scrii bine, ci, dimpotrivă, urât și rău.

PHAIDROS Firește.

SOCRATE Care este deci firea scrisului frumos sau, dimpotrivă, a celui rău ? Oare avem nevoie, Phaidros, să cercetăm cu de-amănuntul în privința aceasta pe Lysias sau pe vreun altul care a scris sau care vreodată se va apuca să scrie ? Și aceasta fie că e vorba de scrieri privind cetatea sau chestiunile private, fie slujindu-se de versuri,

ca poezii, sau dimpotrivă, asemeni celor care scriu în proză, lăsându-le deoparte.

PHAIDROS Mă întrebi dacă avem nevoie ? Dar ce rost ar mai avea viața dacă ea n-ar fi închinată unor asemenea plăceri ? Ele nu sunt dintre acelea care au nevoie mai întâi de o suferință, suferință fără de care plăcerea nici n-ar apărea. Or, așa se întâmplă cu mai toate plăcerile pe care le naște corpul și care tocmai de aceea sunt numite, pe bună dreptate, „plăceri de sclav”.

* * *

SOCRATE Cred că am vorbit destul despre artă și despre lipsa de artă în discursuri...

PHAIDROS E adevărat.

SOCRATE ... în timp ce despre faptul de a scrie, dacă e potrivit sau nu s-o faci, în ce condiții scrisul este bun și în care anume e nepotrivit, - deci despre acestea toate ne-a rămas încă să vorbim.

PHAIDROS Așa e.

SOCRATE Știi, așadar, care e chipul cel mai potrivit pentru a fi pe plac divinității, atunci când tu însuși faci discursuri sau când începi să vorbești despre ele ?

PHAIDROS Nu știu defel. Dar tu ?

SOCRATE Eu pot cel puțin să îți spun o poveste rămasă de la cei din vechime. Ei cunoșteau adevărul. Dacă doar prin noi înșine am fi în stare să îl descoperim, ne-ar mai păsa oare în vreun fel de tot ce au crezut oamenii ?

PHAIDROS Hazlie întrebare ! Spune-mi însă povestea de care pomeneai.

SOCRATE Am auzit, așadar, că undeva, în apropiere de Naucratis, în țara Egiptului, trăia una din vechile divinități de prin partea locului; acestui zeu îi e închinată pasărea sfântă căreia egiptenii îi zic ibis, iar zeul însuși se numește Theuth. Se spune că el mai întâi a descoperit numerele și socotitul, geometria și astronomia, ba și jocul de table și zarurile, în sfârșit, literele. În vremea aceea domnea peste tot Egiptul regele Thamus. Palatul lui se afla în marea cetate a țării de sus, cetate căreia grecii îi zic „Theba egipteană” și al cărei zeu se numește Ammon. Mergând Theuth la rege, i-a arătat artele inventate de el și i-a spus că trebuie să le răspândească printre toți egiptenii. Regele l-a întrebat atunci asupra folosului pe care l-ar aduce fiecare dintre artele acestea, și în timp ce zeul dădea lămuriri asupra fiecăreia în parte, regele avea cuvinte de laudă pentru una, pentru alta nu, după cum fiecare artă îi părea bună sau,

dimpotrivă, de nici un folos. Multe, zice-se, au fost observațiile pe care Thamus i le-a făcut lui Theuth asupra fiecăreia dintre aceste arte, fie în bine, fie în rău; dar ar însemna să nu mai terminăm povestind totul de-a fir a păr. Au ajuns, iată, la litere, și Theuth a spus: „Privește, rege, știința aceasta îi va face pe egipteni mai înțelepți și mai cu ținere de minte; găsit a fost leacul uitării și, deopotrivă, al neștiinței”. La care regele a răspuns: „Preapriciute meșter Theuth, unul e chemat să nască arte, altul să judece cât anume dintr-însele e păgubitor sau de folos pentru cei ce se vor sluji de ele. Tu, acum, ca părinte al literelor, și de dragul lor, le-ai pus în seamă tocmai contrariul a ceea ce pot face ele. Căci scrisul va aduce cu sine uitarea în sufletele celor care-l vor deprinde, lenevind-le ținerea de minte; punându-și credința în scris, oamenii își vor aminti din afară, cu ajutorul unor icoane străine, și nu dinlăuntru, prin caznă proprie. Leacul pe care tu l-ai găsit nu e făcut să învârtoseze ținerea de minte, ci doar readucerea aminte. Cât despre înțelepciune, învățăceilor tăi tu nu le dai decât una părelnică, și nicidecum pe cea adevărată. După ce cu ajutorul tău vor fi aflat o grămadă de prin cărți, dar fără să fi primit adevărata învățătură, ei vor socoti că sunt înțelepți nevoie mare, când de fapt cei mai mulți n-au nici măcar un gând care să fie al lor. Unde mai pui că sunt și greu de suportat, ca unii ce se cred înțelepți fără de fapt să fie”.

PHAIDROS Cât de lesne îți este ție, Socrate, să născocеști, după cum îți e voia, povești din lumea egipteană sau mai știu eu de unde !

SOCRATE Prietene, preoții de la templul lui Zeus din Dodona spuneau că primele rostiri divinatorii au venit de la un stejar. Pentru oamenii de pe atunci, care nu erau înțelepți precum voi, tinerii de astăzi, era de-ajuns, dată fiind simplitatea lor, să asculte ce spunea stejarul sau o piatră; tot ce avea însemnătate era ca spusa acestora să fie adevărată. Pentru tine, în schimb, important e să afli cine e cel care povestește și de prin ce locuri se trage; nu te mulțumești doar să vezi dacă lucrurile stau într-adevăr așa sau dacă ele arată altminteri.

PHAIDROS Mă dojenești pe drept, Socrate; eu unul cred că, în privința scrisului, thebanul are dreptate.

SOCRATE Așadar, cel care își închipuie că în urma sa rămâne, turnată în cuvinte scrise, o artă, cât și cel care, la rândul-i, o primește pe aceasta încredințat că scrisul îi va oferi ceva deslușit și sigur, sunt, amândoi, naivi nevoie mare și, în realitate, nu au habar de cele prezise de Ammon dacă își închipuie că vorbele ce-s scrise pot oferi, celui care deja scrie, mai mult decât prilejul de a-și reaminti lucrurile pomenite în scrierea aceea.

PHAIDROS Foarte adevărat!

SOCRATE Scrierea, dragul meu Phaidros, seamănă într-adevăr cu pictura, și tocmai aici stă toată grozăvia. Aceste figuri cărora le dă naștere pictura se ridică în fața noastră asemeni unor ființe însuflețite. Dar dacă le încerci cu o întrebare, ele se învâluiesc într-o foarte solemnă tăcere. La fel se petrece și cu gândurile scrise; ai putea crede că ele vorbesc, însuflețite de spirit. Dar dacă le pui o întrebare, vrând să te lămurești asupra vreunei afirmații, ele nu îți răspund decât un singur lucru, mereu același. Și de îndată ce a fost scrisă, odată pentru totdeauna, fiece cuvântare colindă pretutindeni păstrând aceeași înfățișare și pentru cei ce o pricep, și pentru cei cărora nu le spune nimic. Ea nu știe în fața cui se cuvine să vorbească și în fața cui să tacă. Iar dacă a fost disprețuită sau pe nedrept hulită, ea trebuie, de fiecare dată, să-și cheme în ajutor părintele; singură, nu e în stare nici să se apere, nici să își vină în ajutor.

PHAIDROS Toate acestea sunt, deopotrivă, cum nu se poate mai adevărate.

SOCRATE Însă ce zici? Oare nu trebuie să avem acum în vedere cealaltă cuvântare, soră bună cu cea dinainte, și să vedem în ce chip se naște și cu cât este ea mai bună și mai puternică decât aceasta prin chiar natura ei?

PHAIDROS Despre ce cuvântare vorbești? Și cum se naște ea?

SOCRATE Despre aceea care, însoțită de știință, este scrisă în sufletul omului ce prinde învățătura; despre aceea care e în stare să se apere singură și care știe în fața cui trebuie să vorbească și a cui să tacă.

PHAIDROS Ai în vedere cuvântarea celui care știe, vie și însuflețită, față de care cuvântarea scri-

să ar putea fi pe bună dreptate numită un simplu simulacru ?

SOCRATE Întocmai. Spune-mi însă: plugarul înțelept, dacă are sămânță bună și pe care ar vrea să o vadă rodind, va merge oare, cu tot sârgul, s-o semene în plină vară în grădinile lui Adonis⁹⁸, gândindu-se la bucuria de a le vedea pe acestea frumos date în spic în numai opt zile? Sau, făcând astfel, oare nu o va face numai de dragul jocului și al sărbătorii? În schimb, când e vorba de treaba lui adevărată, el va ține seama de regulile agriculturii, va semăna în pământul potrivit și va fi tare mulțumit dacă, în cea de-a opta lună, sămânța pusă în pământ va da în rod.

PHAIDROS Bănuiesc, Socrate, că așa va face. Într-un caz, el își va lua treaba în serios; în celălalt, cu totul în alt fel, așa cum spui.

SOCRATE Cât despre cel care cunoaște ce e drept, frumos și bine, să spunem că, gospodăriindu-și sămânța, are mai puțină minte decât plugarul?

PHAIDROS Nicidecum.

SOCRATE Așadar, el nu se va apuca, pe deplin serios, „să scrie pe apă”, folosindu-se de cerneală și de pana de trestie, pentru a semăna discursuri care nu sunt în stare să își ajute singure prin vorbe și nici să ne învețe îndeajuns ce-i adevărul.

PHAIDROS Pesemne că nu o va face.

SOCRATE Sigur că nu. Iar aceste grădini ale literelor, dacă le va semăna, și dacă le va scrie, lucrul se va petrece, după cât se pare, de dragul jocului. Scriind, el nu face decât să-și adune cu grijă amintiri, atât pentru sine, când bătrânețea cea uitucă vine să-i încerce, cât și pentru oricare altul care apucă același drum cu el. Și se va bucura văzând gingașele răsaduri, în vreme ce alții vor gusta alte plăceri, pierzându-se

în chefuri și în desfătări de-o seamă cu acestea, el, nu încapă îndoială, va alege în locul lor petrecerea de care am vorbit.

PHAIDROS Pe lângă sărmana desfătare a celorlalți, câtă frumusețe, Socrate, are de partea lui cel care e în stare să afle bucurie închipuind frumoase cuvântări, despre Dreptate, despre toate câte-ai pomenit.

SOCRATE Într-adevăr așa e, scumpe Phaidros, nu zic ba. Cred însă că se află mai multă frumusețe și mai mult avânt în toate astea atunci când cineva, folosind arta dialectică și luând în grijă un suflet pe măsura ei, răsădește și seamănă în el nu orice cuvântări, ci pe acelea unite cu știința, acelea în măsură să-și vină și lor înșile în ajutor și celui care le-a sădit, cele ce nu sunt sterpe, ci au în ele o sămânță din care, odată semănată în alți oameni, cu alte firi, încolțesc alte gânduri și rostiri; da, cuvântări ce au în ele, fără moarte, puterea de a dărui toate acestea, iar celui înzestrat cu ele cea mai mare fericire dată ființei omenești.

Platon. Opere, vol. IV, București, 1983, p. 458-460; 485-488.

Alfabeto Fenicio Arcaico	Etrusco de la Marsiliana	Alfabeto Griego					Nombre de las letras
		Arcaico (Théra)	Oriental		Occidental (Boetia)	Clásico	
			Mileto	Corinto			
Α Α	Α Α	Α	Α Α	Α Α	Α Α	Α α	alpha
Β Β	Β Β	Β	Β Β	Β Β	Β Β	Β β	beta
Γ Γ	Γ Γ	Γ	Γ Γ	Γ Γ	Γ Γ	Γ γ	gamma
Δ Δ	Δ Δ	Δ	Δ Δ	Δ Δ	Δ Δ	Δ δ	delta
Ε Ε	Ε Ε	Ε	Ε Ε	Ε Ε	Ε Ε	Ε ε	epsilon
Ϝ ϝ	Ϝ ϝ	Ϝ ϝ	Ϝ ϝ	Ϝ ϝ	Ϝ ϝ	Ϝ ϝ	digamma
Ζ Ζ	Ζ Ζ	Ζ	Ζ Ζ	Ζ Ζ	Ζ Ζ	Ζ ζ	dzeta
Η Η	Η Η	Η	Η Η	Η Η	Η Η	Η η	eta
Θ Θ	Θ Θ	Θ	Θ Θ	Θ Θ	Θ Θ	Θ θ	theta
Ι Ι	Ι Ι	Ι	Ι Ι	Ι Ι	Ι Ι	Ι ι	iota
Κ Κ	Κ Κ	Κ	Κ Κ	Κ Κ	Κ Κ	Κ κ	kappa
Λ Λ	Λ Λ	Λ	Λ Λ	Λ Λ	Λ Λ	Λ λ	lambda
Μ Μ	Μ Μ	Μ	Μ Μ	Μ Μ	Μ Μ	Μ μ	mu
Ν Ν	Ν Ν	Ν	Ν Ν	Ν Ν	Ν Ν	Ν ν	nu
Ξ Ξ	Ξ Ξ	Ξ	Ξ Ξ	Ξ Ξ	Ξ Ξ	Ξ ξ	xi
Ο Ο	Ο Ο	Ο	Ο Ο	Ο Ο	Ο Ο	Ο ο	omikron
Π Π	Π Π	Π	Π Π	Π Π	Π Π	Π π	pi
Ϻ ϻ	Ϻ ϻ	Ϻ ϻ	Ϻ ϻ	Ϻ ϻ	Ϻ ϻ	Ϻ ϻ	san
Ϙ ϙ	Ϙ ϙ	Ϙ ϙ	Ϙ ϙ	Ϙ ϙ	Ϙ ϙ	Ϙ ϙ	koppa
Ρ Ρ	Ρ Ρ	Ρ	Ρ Ρ	Ρ Ρ	Ρ Ρ	Ρ ρ	ro
Σ Σ	Σ Σ	Σ	Σ Σ	Σ Σ	Σ Σ	Σ σ	sigma
Τ Τ	Τ Τ	Τ	Τ Τ	Τ Τ	Τ Τ	Τ τ	tau
Υ Υ	Υ Υ	Υ	Υ Υ	Υ Υ	Υ Υ	Υ υ	upsilon
Φ Φ	Φ Φ	Φ	Φ Φ	Φ Φ	Φ Φ	Φ φ	phi
Χ Χ	Χ Χ	Χ	Χ Χ	Χ Χ	Χ Χ	Χ χ	khi
Ψ Ψ	Ψ Ψ	Ψ	Ψ Ψ	Ψ Ψ	Ψ Ψ	Ψ ψ	psi
Ω Ω	Ω Ω	Ω	Ω Ω	Ω Ω	Ω Ω	Ω ω	omega

Cum va arăta “Biblioteca viitorului”?

Daniela Muntean

“Nu vom mai avea de-a face cu o bibliotecă cu o multitudine de cărți, ci cu o carte care va îngloba conținutul a zeci de biblioteci” (Iuliana Botezan)

Discursurile asupra viitorului bibliotecii evoluează între două concepte extreme. La un capăt al intervalului se situează cei care cred necondiționat în rolul și locul bibliotecii în societatea viitorului, iar la celălalt – susținătorii ideii dispariției bibliotecii, fie ca instituție, fie a formei ei tradiționale, ca o consecință firească a profeției înlocuirii cărții tipărite de către cartea electronică. Aceștia din urmă sunt, în majoritate, fie indivizi care văd deja în internet și în celelalte noi medii de comunicare un panaceu pentru nevoile lor de informații, fie instituții sau organizații concurente ale bibliotecii pe piața informațiilor, care își bazează afirmațiile pe popularitatea crescândă pe care o au în rândul utilizatorilor. Pentru moment însă aceste ipoteze alarmante se dovedesc fără succes: cărțile continuă să fie cumpărate, revistele, periodicele, tipărite și hârtia continuă să domine aria editării. Totuși firmele de profil din întreaga lume doresc să devanseze evenimentele și, în acest sens, cercetează diferitele suporturi capabile să economisească spațiu, să concentreze informația și deschid porțile incertei pieți documentare a următorului secol.

Printre motivele pentru care unii utilizatori de informații preferă mijloacele de informare în masă și mediile electronice de comunicare în defavoarea bibliotecilor se regăsește, la loc de frunte, pasivitatea tradițională a acesteia. O bibliotecă excelent organizată, beneficiind de spații de lectură adecvate, de fonduri documentare valoroase și de dotări

tehnologice moderne nu este, în cele din urmă, decât o bibliotecă tradițională cosmetizată, câtă vreme reacționează strict la solicitările utilizatorilor reali și nu știe să pună în valoare printr-o atitudine proactivă față de toți utilizatorii potențiali, printr-o reală preocupare pentru nevoile lor de informații. Se impune, astfel, necesitatea utilizării adecvate a noilor tehnologii care, treptat, au pătruns și pătrund în bibliotecile noastre.

Una dintre cele mai recente invenții în materie de suporturi documentare este *cartea digitală*, prezentată pentru prima dată în martie 1999 în cadrul celei de-a patra *Întâlniri Internaționale asupra Sistemelor de Informare și Gestiune Documentară* care a avut loc la Institutul de Științe ale Educației din Zaragoza, Spania. Cu toate că este vorba de o idee doar parțial comercializată în UE – și cu urmări ne semnificative –, la ora actuală există diferite modele de carte electronică. Sectorul american a investit 50 milioane de dolari doar într-un astfel de proiect: cartea lui Joseph Jacobson. Mai multe personalități culturale europene s-au arătat îngrijorate că în acest fel oamenii vor avea acces numai la perspectiva americană asupra lumii, moștenirea culturală a Europei riscând să treacă într-un con de umbră, iar engleza să mai dea o lovitură altor limbi de mai mică circulație.

În Spania, la sfârșitul lui martie 1999, șeful Departamentului de Documentare al Facultății de Științele Informării din cadrul Universității Complutense din Madrid, prof. dr. Felix Sagredo Fernandez, a prezentat alternativa sa: un suport electronic format din pagini digitale care păstrează economia

cărții și extinde aplicațiile ediției tradiționale, scrise. Elaborată de prof. Sagredo în colaborare cu ing. Pedro Hidalgo în cadrul Universității Complutense din Madrid, carte a fost prezentată diferitelor edituri din UE, Italia și Spania, care au determinat studii de marketing în vederea lansării ei pe piață.

La elaborarea unei cărți electronice e-Book a participat și întreprinderea de software SOFTWIN din România. Cartea electronică oferă toate avantajele unei cărți tipărite la care se adaugă faptul că poate fi obținută prin Internet gratuit sau la un preț de 4-8 ori mai mic, va putea fi cumpărată și din librării. Pentru studiul individual, pot fi copiate capitole sau pot fi făcute adnotări. Dintre alte avantaje pot fi menționate cheltuielile foarte mici de producție și faptul că astfel vor fi reduse consumurile de masă lemnoasă și pădurile vor fi protejate. Până acum sunt deja mai multe tipuri de cărți electronice. Piața acestor produse informaționale va fi, în esență, Internetul. Dar, ca obstacole care sunt în calea acestui viitor al cărții electronice, pe care unii o consideră a fi cea mai mare schimbare în domeniul editorial de la Gutenberg încoace, sunt obișnuințele și tehnologiile. Nu sunt obstacole de netrecut și speranța este că e-book nu va înlocui cartea clasică, însă va face posibil un acces mai mare la știință și cultură, va conduce la apariția aceluia univers al comunicării și comuniunii oamenilor în structurile perene ale valorilor civilizației.

Voi enumera, referitor la această discuție asupra viitorului bibliotecii, părerile pro și contra ale unor cititori, în urma unui sondaj realizat de ziarul "Gândul":

- *Justina* - Dacă vom uita cărțile, pasul până la suflete monstruoase va fi ca și făcut! O carte citită cu sufletul, nu poate fi cea de pe internet. Trebuie să-i simți filele și atunci vezi aproape personajele, trăiești emoții adevărate. Îți simți sufletul lipit, răvășit sau fericit! Sper să ne lăsăm măcar atât – cartea de pe masă, din mâini!
- *Cătălin* - Mi se pare pripită și preconcepută negarea ideii de carte în format digital față de formatul clasic pe hârtie. Chiar dacă în momentul de față mi se pare că nu s-a dezvoltat încă tehnologia care să aducă același confort al apropierei și simplității adus de cartea scrisă perspectiva este apropiată. Rog să nu uite apărătorii cărții scrise două lucruri: Cartea scrisă din ziua de azi este tot un produs conceput și realizat cu ajutorul ... calculatoarelor și mașinilor de tot felul, și asta de la tipar încoace. Iar al doilea lucru ar fi rugămintea să nu pună semnul egalității între haosul informatic, mediatic de pe internet, și internetul, să nu apropie involuntar în minte calculatorul folosit acum de tineri în special pentru jocuri, filme,

muzică ... să zicem lucruri care ar parveni unei culturi scrise autentice. Este doar o modă. Calculatorul – tehnologia informațională este doar o unealtă foarte puternică, și nu are nimic rău în sine, depinde de noi în ce fel vrem să o folosim.

- *Cartoian* – Tot mai puțină lume citește astăzi. Vezi "traficul" din librăriile și bibliotecile occidentale. Lectura a devenit un lux, așa că nu văd de ce ar fi neavenită inițiativa digitală. E o chestie care ține mai degrabă de aspectul pragmatic. Ca să mergi la bibliotecă îți trebuie timp, stare de spirit etc., ca să apeși pe butoanele tastaturii nu trebuie decât să te muți de pe fotoliul din fața televizorului pe scaunul de la biroul pc-ului. E timpul să devenim realiști...
- *Simona* - Să nu uităm că orice carte tipărită înseamnă condamnarea la moarte a câtorva copaci. Ne mai permitem luxul ăsta? Nu cred... Pe lângă asta, o carte tipărită costă, pe când cărțile electronice nu (în majoritatea cazurilor sau, oricum, mult mai puțin). Ori, tocmai acest aspect va obișnui poate din nou oamenii cu "plăcuta și de folos zăbavă" a lecturii. Ca să nu mai amintim de faptul că găsirea unei informații anume într-o carte este cu mult mai rapidă dacă acea carte e în format electronic.
- *Ela* - Este falsă ideea că nu se citește din lipsă de timp sau de bani sau pentru că e greu să bați drumul până la o bibliotecă. Cei care nu citesc cărți n-au fost educați de mici în acest spirit și nu îi interesează. Aceștia oricum nu vor citi nici pe internet vreun volum sau teză de doctorat de la Harvard. În schimb, pentru cei pasionați, biblioteca digitală va fi o mană cerească. Desigur că nu e atmosfera dintr-o bibliotecă, liniștea, mirosul cărților...nu se mai regăsesc... E bine totuși că există studii care spun că, în ciuda evoluției tehnologiei informației, nici vorbă să dispară clasică biblioteca!
- *Iul* - Mi se pare o idee extraordinară biblioteca online. Nu sunt de acord cu cei care cred că este un lucru negativ. Poate astfel, având mai la îndemână un text, lumea se va apropia mai mult de cultură. În plus, nu cred că există un student pe lumea asta care nu va saluta această idee (cu condiția ca acesta să aibă tangențe cu computerul).

BIBLIOGRAFIE:

1. Iuliana Botezan, *Cartea secolului următor, simbioza între tehnică și editare*. Biblioteca: Revistă de bibliologie și știința informării, 2000, nr. 7-8.
2. Bogdan Munteanu, *Biblioteca digitală pentru patrimoniul cultural al Europei*. Gândul, 2005, 13 mai.
3. Robert Coravu, *Unde este biblioteca viitorului?* Biblioteca: Revistă de bibliologie și știința informării, 2002, nr. 8.
4. Mihai Drăgănescu, *Cartea electronică*: Simpoziun susținut în Aula Academiei Române la 21 iulie, 2001.

Scrierea

ca sursă și expresie a conștiinței și cale de cunoaștere a existenței (ființării) umane (Daseinului)

Alexe Rău

(Armătura pentru o construcție bibliosofică regăsită într-un caiet uitat)

1. Prolegomene

Scrierea este abordată mai mult sub aspectul ei de reprezentare grafică convențională, de semnificant al semnificativului. Cu alte cuvinte, ea este examinată mai mult sub aspect tehnic (în sensul platonian al cuvântului).

Dar ea de fapt este un fenomen, în sens kantian și nu numai, care ascunde adevăruri esențiale referitoare la ontologia umană. Ea este "urma" lăsată de spirit după care acesta poate fi "citit", cunoscut.

Pornind de la ideea lui Heidegger conform căreia cunoașterea logică a existenței nu este singura și nici pe departe cea mai eficientă, autorul își propune o abordare filosofică (ideatică) a scrierii, tratând-o ca pe o sursă și expresie a conștiinței (întemeindu-se pe conceptul kantian al apercepției, pe demonstrațiile lui Freud din care conștiința ni se arată ca "scriere psihică" și pe comentariile lui Derrida la aceste demonstrații). Pentru a elucida pe deplin acest aspect, se face un amendament la istoriile scrisului și se face dovada că de formele de scriere țin și semnele geometrice din paleolitic, care sunt abordate în lumina geometrismului lui Platon și a conceptului de intuiție pură al lui Kant.

În continuare, autorul abordează scrierea ca pe o cale de cunoaștere a existenței umane. Ideea principală este aceea că scrierea cu toate formele ei istorice este (aidoma cardiogramei) o daseinogramă. Fiecare segment al daseinogramei (fiecare formă de scriere) reflectă etape ale evoluției conștiinței (de la ieșirea de sub intuiția divină

s-a produs trezirea treptată a conștiinței prin trecerea la intuiția pură și ajungând până la conștiința conștiinței). Fiecărei etape în evoluția conștiinței îi corespunde o formă de scriere. Mai mult, aceste forme de scriere nu doar reflectă conștiința, ci și o generează.

Este relevant, apoi, efectul oglinirii în câmpul scrierii, care generează substanța de etnos a scrisului și a Daseinului, lasă "urme" după care se poate cunoaște evoluția ontologică a ideilor de timp și spațiu, reflectă și generează unitatea și diversitatea existenței umane. Efectul oglinirii a condus la polaritatea Daseinului. Cele două emisfere ale lui, Orientală (scriere ideografică și lectură-interpretare) și Occidentală (scriere alfabetică și lectură liniară), sunt exprimate prin scris și generate de acesta, determinând de asemenea particularități polarizante în ceea ce privește relația dintre materie și spirit.

Evoluția formelor scrierii reflectă evoluția reflectării în conștiință a Universului. Daseinograma conține în sine informații despre structura și forma Lumii. Forma cvazisferică a Universului dedusă de Einstein prin calculul matematic, poate fi dedusă și din analiza evoluției formelor de scriere și a semnelor grafice copiate de om din natură.

În final, întemeindu-se pe efectele oglinirii manifestate în Daseinogramă și pe ideea efectului de oglindire ca principiu ontologic, autorul propune o ipoteză proprie referitoare la originea Universului.

Metodele de cercetare la care recurge autorul sunt cele cunoscute în filosofie, el preferând în special combinarea reflecției filosofice cu interpretarea filosofică a datelor științei, dând poate o mai mare libertate metodelor intuitive (în special modelării).

2. Scrierea ca sursă și expresie a conștiinței (sau Ontologia scrierii)

2.1. Despre originea scrierii

Se face o scurtă trecere în revistă a ideilor și concluziilor referitoare la acest aspect, idei care s-au aflat în circulație în trecut și se află în prezent.

Ontologia scrierii la Platon.

Hegel

Heidegger

Kant

Deducerea premiselor apariției scrierii prin recurgerea la analogiile experienței. Ținând de categoria necesității, scrierea și-a avut ca premise uitarea și moartea. Se invocă aici concluziile lui Nietzsche, Kierkegaard, Jung, Kapitzka, Russo ș.a.

2.2. Problema primatului scrierii sau vorbirii

Scurtă expunere a opiniilor de până acum în această chestiune, preponderente fiind până adineaori aserțiunile că vorbirea a anticipat scrierea. După care se aduc dovezile din care reiese că vorbirea este o "achiziție" relativ târzie.

Dovezile primatului scrierii în raport cu vorbirea:

- dovada metafizică (Kant, Bergson, Patapievici ș.a.);
- dovada epistemologică și antropologică (Kapitzka, St. Lupassco, Levi-Strauss, Granet, Huizinga, Vartic ș.a.);
- dovada logico-lingvistică (Huizinga, Kapitzka ș.a.);
- dovada analitică (Derrida);
- dovada bibliologică (Flocon, Nguen Hin ș.a.).

2.3. Scrierea ca sursă și expresie a conștiinței conștiinței

Apercepția kantiană și originea semnelor grafice.

Caracterul "exterior" al conștiinței (Freud) și scrierea ca certificare a fiindului uman, ca expresie a conștiinței conștiinței (Lupassco).

Scrierea ca semn revelator care generează trecerea la forma superioară a conștiinței - Credința (Vechiul Testament, Borges, Patapievici, Kierkegaard, Platon).

Scrierea ca generator al conștiinței istorice (Mircea Eliade).

Scrierea ca expresie și ca generator al conștiinței de etnos (Allan Wats).

3. Scrierea – cale de cunoaștere a existenței umane (Daseinului)

3.1. Scrierea ca daseinogramă

Aidoma cardiogramei, scrierea reflectă grafic evoluția conștiinței, ipostazele existenței umane și viziunea asupra Lumii a Daseinului.

Fiecare formă istorică de scriere reflectă o anumită perioadă în evoluția conștiinței:

- Scrierea geometrică reflectă ipostaza când omul era scufundat în sacralitate și se afla sub intuiția divină. În această perioadă semnele grafice erau ca o exteriorizare directă a informației despre lumea exterioară care se codifică în creier sub formă de linii și figuri geometrice (St. Lupassco) și conține date inconștiente despre natura și structura Universului. Platon și Kant despre esența figurilor geometrice și recurgerea la concluziile lor în vederea deslușirii esenței scrierii geometrice. N. Densușianu despre scrierea geometrică la pelasgi.

- Odată cu retragerea sacrului are loc trezirea treptată a conștiinței (Patapievici), iar în prima fază a trezirii "organul gândirii" la om era mâna, iar sursa cunoașterii era pipăitul (Bergson). Printr-o astfel de deslușire a realității (Bergson) și prin joc (Huizinga) apare scrierea sintetică și pictograma. E perioada în care omul trece treptat la intuiția pură, care a fost ca o perioadă de tranziție de la intuiția divină la raționalitate, de la inconștient la conștient. Cu segmentul sintetic al daseinogramei, aceasta începe să reflecte diversitatea (naturală și etnică) a Locului ființării (în sens heideggerian).

- Urmează scrierea analitică, acel segment al daseinogramei care reflectă instaurarea deplină a conștiinței de sine și mai ales a conștiinței de etnos. Scrierea intuitivă cedează tot mai mult loc scrierii raționale, iar ludicul scriptural cedează tot mai mult loc praxisului reprezentat.

- Apariția scrierii fonetice (a alfabetului) reflectă în primul rând abstractizarea gândirii și a cunoașterii și începutul tehnologizării comunității umane, și marchează o polarizare tot mai distinctă între civilizațiile orientală și occidentală.

3.2. Scrierea ca expresie și cauză a polarizării existenței Daseinului

Freud despre structura aparatului psihic care este ca un "mecanism de scris". Influența scrierii asupra mentalității și a concepțiilor despre Lume și despre viață.

Scrierea ca efect și cauză ale polarizării Orient-Occident.

Alfabetul ca produs și întreținător al civilizației urechii, iluziei și materialismului. Iluzia alfabetului și dialectica mase-elite în ființarea occidentală. Pericolele ființiale ale iluziei alfabetice (Socrate, Platon, Patapievici, Vartic).

Scrierea orientală ca efect și cauză ale civilizației ochiului, realismului spiritual. Hegel despre scrierea orientală.

Scrierea occidentală (alfabetul), abordată prin prisma concluziilor kantiene, reprezintă cunoașterea (judecata) îndreptată în jos, ea limitează câmpul de acțiune al imaginației și ne încorsetează în "armătura conceptelor" (Boufraitte), ea e produsul și generatorul cunoașterii tehnice și a concepțiilor materialiste.

Scrierea orientală reprezintă cunoașterea (judecata) îndreptată în sus, interpretarea ei presupune o mare libertate a imaginației, iar imaginația, după Kant, e principalul generator (și actor) al "aventurilor" spiritului. Scrierea orientală este reflectarea și sursa unei spiritualități precumpăniitoare.

Reflectarea în scriere și a polarității universale, nu doar a celei terestre.

3.3. Scrierea ca reflectare a Ordinii, Timpului și Spațiului

Daseinograma e și semnificantul reflectării în conștiința Daseinului a formei și dinamicii Universului, precum și a sistemului de referință spațio-temporal al Locului ființării.

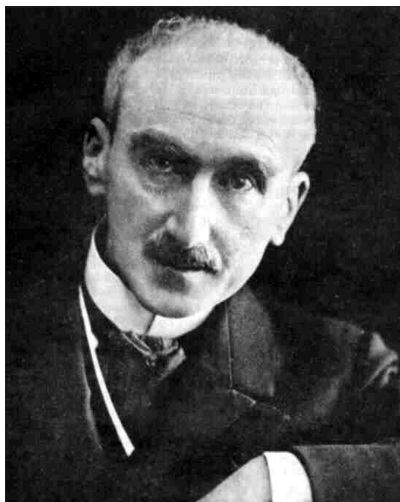
Mircea Vulcănescu despre metafizica oglinzii. Efectul oglinzilor concave ("globul din grădină", "focul lui Arhimede"). Constatările lui I. Dragan, A. Vartic, Gh. Lazarovici și a majorității istoricilor scrierii despre schimbarea, prin secole, a poziției spațiale (pe suporturile materiale) a semnelor grafice a căror configurație a fost copiată din natură (în special după traiectoriile și imaginile realizate de corpurile cerești). Aceste schimbări de poziție a semnelor grafice produse de-a lungul istoriei denotă faptul că Daseinul le-a înregistrat în conștiința sa parcă aflându-se între oglinzi concave. Prin urmare, forma cvazisferică a Universului putea fi dedusă și prin analiza (matematică de ex.) a daseinogramei.

Aproape că nu trebuie demonstrat faptul că formele de scriere reflectă etape de evoluție în timp și spațiu a Daseinului. Autorul va aduce dovezi din cei mai cunoscuți astăzi istorici ai scrisului interpretate de Derrida în "Gramatologia" și în alte opere.

3.4. Scrierea ca expresie a stării de aruncare a Daseinului

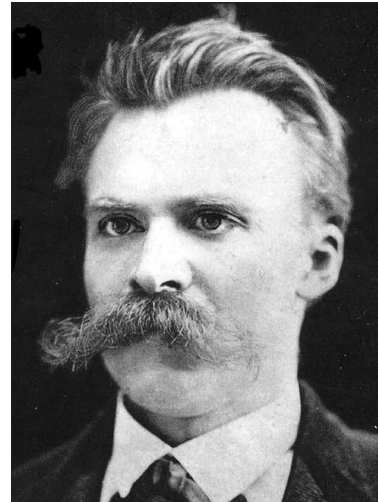
Autorul va face o expunere sublimată a rezultatelor cercetărilor antropologice contemporane. Complexitatea creierului uman n-a evoluat, ea este ca un dat divin (Kapitza). Omul a căutat mereu mijloace de expresie exterioară adecvate complexității creierului. Prin urmare, această complexitate a fost parcă "aruncată" înainte, în timp. Descoperind tehnologiile sale și formele de exteriorizare a conștiinței, omul de fapt nu înaintează înainte, ci înapoi spre descoperirea esențelor ascunse în na-

Bergson

Kierkegaard

Nietzsche

Kapitza

tură încă la genază. Platon: "Noi suntem îndreptați cu fața spre trecut".

Umberto Eco despre această orientare "întoarsă" a scrierii.

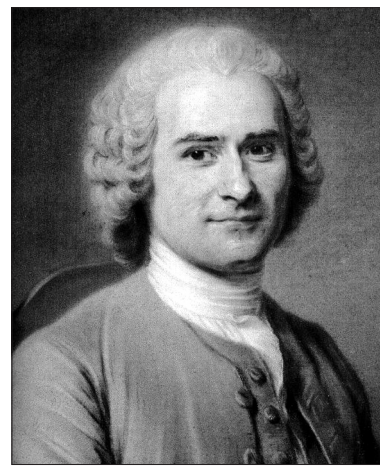
Heidegger despre starea de aruncare a Daseinului.

Scrierea ca expresie a stării de aruncare a Daseinului. Reîntoarcerea ca dovadă ontologică în acest sens. Două dovezi revelatorii:

– La origini, scrierea consta din linii și figuri geometrice, așa cum era codificată informația în creier. În zilele noastre, computerizarea a recurs la HTML, care e de o asemănare uimitoare cu scrierea geometrică (e chiar o reiterare a ei).

– În primordialitate, principalul mijloc de conservare și transmitere a informației era numărul (care ține și el de scriere). În zilele noastre, mijlocul (metoda) principală de conservare și transmitere computerizată a informației este numerizarea.

Parcă s-ar încheia acum în evoluția Daseinului un mare ciclu, care este reflectat și de scriere.

Rousseau

4. Concluzii

Scrierea ca un cod ontologic al Daseinului.

Oglindirea: de la sistemele aferent și eferent ale ființei umane (St. Lupassco), la scrierea ca oglindire sublimată a conștiinței și a Universului.

Primatul scrierii asupra vorbirii.

Scrierea ca efect și cauză ale mentalității etnice.

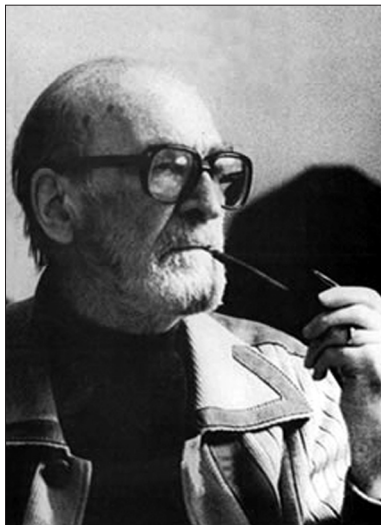
Scriitura e prioritară limbajului și îl încorporează pe acesta (Derrida).

Scrierea și problemele ființiale actuale (Patapievici).

5. Addenda:

Efectul de oglindă ca principiu ontologic.

O viziune asupra originii și ființei Universului întemeiată pe (izvorâtă din) cercetarea și conștientizarea efectelor oglindirii în natură, în bibliologie, în scriere. Scrierea este urma spiritului lăsată în Univers. Decodificarea ei ne apropie de acel spirit universal pe care îl intuia Hegel. Dar dacă scrierea este urma pe care însuși Dumnezeu o lasă, prin noi, în Univers? Ca să ne dea niște semne de orientare în macro și în microcosmos, în zidirea lumii și în noi înșine.

Mircea Eliade

Mircea Vulcănescu

Derrida

Universul lecturii

Lumea lecturii și lectura lumii. Excurs cultural

Florina Ilis
Serviciul documentare
și informare bibliografică, BCU Cluj

Din fericire lumea în care trăim nu evoluează și nu se dezvoltă uniform la toate nivelele sistemelor sociale care determină avansul tehnologic, de aceea lumea arată diferit în funcție de perspectiva culturală din care este privită. Trăim, indiscutabil, într-o lume a calculatoarelor și, dincolo de previziunile pesimiste ale celor care afirmă că suntem cu totul determinați de meta-sistemul coordonat de inteligența artificială, meta-sistem care funcționează independent de noi înșine, trebuie să admitem totuși faptul, că o bună parte a vieții noastre e gestionată de un sistem electronic coordonat de un complex de sateliți de comunicații. Această globalizare a comunicării și a tribalizării (1), fără precedent în istoria umanității, conduce în planul realității mediate la deblocarea tuturor căilor de acces prin care oamenii au posibilitatea să comunice.

Toată lumea recunoaște astăzi fără tăgadă utilitatea acestei mașinării tot mai complexe și multifuncționale care este computerul. Dacă așa cum spuneam acesta ne optimizează activitățile zilnice, se constată însă, undeva la un nivel inconștient al mentalităților și o încercare de translatăre a ceea ce poate să facă efectiv calculatorul în raport cu acea activitate umană care-l reprezintă cel mai bine pe individ ca ființă în lume, și anume creația. Indiscutabil această încercare de substituire a calculatorului cu actul creator are rădăcini adânci în mult discutata criză a creației și a artei în secolul al XX-lea, criză pe care pentru moment postmodernismul reușește să o fructifice conceptual în favoarea sa. Nu este momentul acum să trasăm traiectoria acestei crize de-a lungul secolului trecut, nici să ne întrebăm până când postmodernismul va mai ține coarda întinsă a acestei crize înainte de a colapsa. Ceea ce dorim să subliniem este faptul că această idee a calculatorului care se poate substitui creatorului începe să capete o credibilitate tot

mai mare în mediile avangardiste și, chiar academice, americane și europene. Dacă ești poet, de exemplu, și la un moment dat te-au uitat muzele și nu-ți vine o rimă pentru poezia la care lucrezi n-ai decât să accesezi un site pe Internet și acesta îți rezolvă problema. Tastezi cuvântul a cărei rimă o cauți, în acest dicționar de rime virtuale sunt clasate 90.000 de cuvinte, și calculatorul, în funcție de opțiunea poetului, vrea o rimă numai pentru ultima silabă sau pentru tot cuvântul, îți aduce din baza sa de date, perfect organizată din punctul de vedere al prozodiei, variantele de rime propuse. Ușor, nu-i așa?! În acest caz putem fi cu toții poeți!

La un moment dat a fost lansată și ideea scrierii pe Internet a unei cărți de proză, în care oricine intră de la orice capăt al lumii și își adaugă propria poveste, n-am mai urmărit în ultima vreme cum a evoluat această scriere. Pot fi găsite, așadar, pe Internet zeci de mii de versuri, cărțile apar deja și în versiune electronică, în fața acestei avalanșe de literatură virtuală ne-am pus o inevitabilă întrebare, întrebare în afara căreia nu știm în ce măsură s-ar mai putea vorbi de acum încolo de literatură. Și întrebarea este, CINE CITEȘTE? Cine se încumetă la această lectură? Și ce devine lectura în acest caz? Ce este așadar lectura astăzi? Iată câteva întrebări la care pentru a putea răspunde propunem un excurs cultural în istoria culturii.

În Evanghelia după Ioan, primul capitol, un capitol pe care nici una dintre celelalte evanghelii nu-l conțin, Ioan mărturisește despre cuvânt: "La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul" (1;1). Pentru întâia oară în istoria religioasă a omenirii se afirma consubstanțialitatea Cuvântului și a lui Dumnezeu în prezența actului creator, Cuvântul fiind una cu Dumnezeu, nediferențiat, neîmpărțit. Ioan se vede

pe sine ca martor, care confirmă despre cuvânt și despre Lumina care era în Dumnezeu și în Cuvânt. El vine așadar nu ca un interpret, nu ca un hermeneut care descifrează după știința sa semnele, el mărturisește, descrie ceea ce știe, transpune pe înțelesul celorlalți ceea ce i s-a dictat, întocmai așa cum este.

Tot Ioan mărturisește și despre cele ce se vor petrece și știința sa nu e o știință a semnelor ci e știința vie a lucrurilor date odată cu timpul și despre care Ioan are dezlegare să vorbească. Ioan insistă asupra ascendenței manifestate a Cuvântului în Iisus Hristos, cel în care Cuvântul s-a făcut trup. Dacă legea a fost dată iudeilor prin Moise atunci harul și adevărul au venit prin Iisus (1;17). Se făcea distincția așadar între ceea ce vine imediat de la Dumnezeu, prin supuși aleși, Moise e doar vehiculul prin care Dumnezeu a dorit să se manifeste în fața poporului său, și ceea ce e o dovadă vie, directă a Cuvântului divin, cel născut din același trup cu Tatăl, parte și întreg totodată.

Nu există nici o mărturie în Evangheliile cum că Iisus ar fi fost văzut cu o carte în mână citind, chiar dacă iconografia ulterioară creștină îl reprezintă cu cartea legilor în mâna stângă în timp ce cu dreapta binecuvântează, această imagine este mai degrabă semnul puterii sale de judecător de la sfârșitul veacurilor, decât al unui învățat erudit care posedă întreaga știință. În Evanghelia după Matei se spune despre Iisus că ar fi venit să-i învețe pe oamenii din patria sa, din Nazaret. Atunci aceștia care îl ascultau, printre care se aflau desigur și învățați, se minunau de înțelepciunea lui: "De unde are El înțelepciunea aceasta și puterile?" (13;54) Și urmează aici o încercare a minții înguste a oamenilor de a căuta răspunsuri în concretețea vieții: "Au nu este Acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama Lui Maria și frații lui: Iacov și Iosif, și Simion, și Iuda? Și surorile Lui au nu sunt toate la noi? Deci, de unde are El toate acestea?" (13;55-56). Ascendența sa umilă nu i-ar fi putut da firește o educație aleasă pentru studiul cărților, fiind încetățenită concepția potrivit căreia accesul la înțelepciune se făcea la vremea aceea în lumea iudaică numai prin aprofundarea cărții sfinte și în mod special a Torei. Și totuși cărturarii care l-au urmărit îndeaproape itinerariul Său prin lume aveau undeva inconștient teama că prezența vie a lui Iisus pune la îndoială însăși menirea lor, care era a interpreților de semne, de intermediari între popor și Dumnezeu, ceea ce le dădea firește un ascendent puternic asupra celorlalți.

Capitolul, prezent în toate evangheliile, în care Iisus îi mustră pe cărturari și farisei e cel mai pe larg relatat la Matei: "Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că semănați cu mormintele cele

văruite, care pe din afară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de morți și de toată necurăția" (23:27). Învățătura cărturarilor se arată a fi de la bun început moartă, prin ea credincioșii sunt îndreptați nu înspre lumina cea vie a lui Dumnezeu ci spre litera cea goală a unei înțelepciuni mediate, indirecte. Se poate regăsi aici enunțată empiric și o problemă subtilă de limbaj, aceea a puterii de mistificare a unui semnificat printr-o combinatorie a semnificanților, să nu uităm că ebraica era o limbă care creează și încurajează transferul de semnificații în procesul semiotic.

La Ioan în capitolul 7, intitulat Iisus învață în templu, la sărbătoarea corturilor, ni se spune despre iudei care se mirau zicând: "Cum știe Acesta carte fără să fi învățat?" (7:15). Pentru ca în capitolul următor atunci când a fost adusă în fața lui Iisus femeia păcătoasă și fariseii căutau să-L ispitească, Iisus se aplecă la pământ și "scria cu degetul" (8:6). Învățătura cărturarilor prin relația lor mediată de litera cărții cu divinul deplasau, dacă ar fi să transferăm această problematică în ecuația unui proces semiotic, accentul spre semnificat și spre punctul de vedere din care el trimite la obiectul semnificat.

Sigur problema pe care o ridicăm aici nu este aceea dacă Iisus știa sau nu carte, nu acesta e esențialul, ci faptul că se pune pe parcursul evangheliilor mai vechea controversă a antichității, aceea a relației, pe de-o parte, între învățătura revelată și învățătura învățată și, pe de altă parte, aceea a raportului între oralitate, ca modalitate directă de exprimare a credinței și a scrierii ca mijloc de conservare și nu de adâncire în învățatură.

Aceeași problematică a logos-ului, a unei culturi a cuvântului viu și a superiorității elocvenței față de o cultură a cuvântului scris, ca remediu împotriva uitării, e ridicată de Platon în *Phaidros*, în relatarea mitului zeului Theuth, care se înfățișa în fața regelui Egiptului cu toate artele și științele inventate de el: "Privește, rege, știința aceasta îi va face pe egipteni mai înțelepți și mai cu ținare de minte; găsit a fost leacul uitării și, deopotrivă, al neștiinței". La care regele a răspuns: "Preapriciute meșter Theuth, unul e chemat să nască arte, altul să judece cât anume dintr-însele e păgubitor sau de folos pentru cei ce se vor sluji de ele. Tu, acum, ca părinte al literelor, și de dragul lor, le-ai pus în seamă tocmai contrariul a ceea ce pot face ele. Căci scrisul va aduce cu sine uitarea în sufletele celor care-l vor deprinde, lenevindu-le ținerea de minte; punându-și credința în scris, oamenii își vor aminti din afară, cu ajutorul unor icoane străine, și nu dinlăuntru, prin caznă proprie. Leacul pe care tu l-ai găsit nu e făcut să învățoșeze ținerea de minte, ci doar readucerea aminte. Cât despre înțelepciune, învățăceilor tăi tu nu le dai decât una

părelnică, și nicidecum pe cea adevărată. După ce cu ajutorul tău vor fi aflat o grămadă de prin cărți, dar fără să fi primit adevărata învățătură, ei vor socoti că sunt înțelepți nevoie mare, când de fapt cei mai mulți n-au nici măcar un gând care să fie al lor. Unde mai pui că sunt și greu de suportat, ca unii ce se cred înțelepți fără de fapt să fie.” (2) Această poveste a lui Socrate, ca preambul la analiza unui discurs adevărat față de unul fals, avea menirea să dirijeze dialogul înspre definirea scrierii ca un supliment, adaos suspect al vorbirii, care dintr-un leac, *pharmakon*, împotriva uitării se transformă în efectul său contrariu (3). Scrierea fără valoare, cea care mimează numai adevărata cunoaștere, este, în concepția lui Platon, sofismul. Acestei cuvântări, închisă în litere neînsuflețite, Platon îi opune adevărata cuvântare care “însoțită de știință, este scrisă în sufletul omului ce prinde învățătura” (4).

Această controversă a antichității greco-latine, purtată pe două paliere, unul al disocierii nete între o scriere revelată care pe filiera unei tradiții iudaice și orice se va revendica de la logos-ul divin și o scriere profană, întoarsă tot mai mult spre ea însăși și spre problemele lumii, și celălalt palier al tendinței tot mai pertinente de substituție a oralității prin scriere, va căpăta pe tot parcursul Evului Mediu o puternică influență din partea apologeticii creștine.

În cadrul unei tipologii a culturii puterea de semantizare a întregii realități din jurul omului și conștiința profundă a unui univers sacralizat se desăvârșește într-o viziune asupra lumii ce definește codul cultural medieval. Ideea că la început a fost cuvântul trimite la o înțelegere a lumii în care “felurile semne nu sunt decât tot atâtea înfățișări diferite – sinonime (sau antonime) – ale uneia și aceleiași semnificații” (5). Conform concepției lui Iuri Lotman, tipul semantic, căruia îi aparține conștiința medievală, împărțește lumea în două sfere independente una de cealaltă, astfel, “într-un grup intrau fenomenele înzestrate cu semnificații, iar în celălalt – fenomenele ținând de viața practică, care păreau a nici nu exista.” (6)

În ceea ce privește, la nivel conceptual, raportul dintre un plan al conținutului și un plan al expresiei, teoreticianul rus afirmă că acest cod de cultură medieval funcționează, pe de o parte, cu o expresie materială și cu un conținut ideal și, pe de altă parte, în interiorul unei relații de similitudine între acestea. Semnul se construiește, după cum afirmă Iuri Lotman, conform principiului iconic, adică creatorul nu inventează nimic, el nu este decât un copist al adevăratului text care a fost dat o dată pentru totdeauna la începutul lumii. De aceea noțiunea de plagiat este cu totul străină Evului Mediu. (7) Autorul ca individualitate creatoare va fi marea descoperire a Renașterii. Accentul se pune în Evul

Mediu pe operă și pe lectură. Apologetica creștină accentuează disocierea netă între literatura sacră, pe de-o parte și literatura profană, pe de altă parte. (8) Dacă literatura sacră părăsește rareori zidurile mănăstirilor, cartea religioasă manuscrisă fiind o raritate în perioada Evului Mediu, dincolo de aceste ziduri înalte ale scolasticii medievale se dezvoltă și înfloresc o literatură profană de curte, transmisă inițial pe cale orală și, în cele din urmă, datorită succesului de public, a fost transcrisă pe hârtie. Lectura este departe însă de a fi solitară, individuală, indiferent că este vorba de literatura sacră sau cea profană. (9) S-a constatat că, în ceea ce privește cultura manuscrisului, aceasta este intens auditivă și tactilă, că se citea în Evul Mediu în mod normal nu cu ochii, cum facem astăzi, ci cu buzele, rostindu-se cu voce joasă și ascultând cu urechile cuvintele pronunțate. (10) Cuvântul *legere* care a dat lectură în limbile neo-latine era sinonim cu *audire*, înțelegi ceea ce auzi. Firește citirea fără glas sau citirea cu voce scăzută nu era necunoscută, Sf. Benedict vorbește și despre *tacite legere* sau *legere sibi*, la Sf. Augustin găsim expresia *legere in silentio* dar și *clara lectio*, adică lectura cu glas tare. În *Confesiunile* sale, Sf. Augustin mărturisește despre momentul convertirii sale la creștinism, acest fapt a stat sub semnul lecturii, așezat sub un smochin în grădină aude din apropiere o voce de copil cântând: “la și citește, ia și citește!” I se pare neobișnuit ca să cânte copiii în acest fel și simte că era în aceste cuvinte un mesaj pentru el, ia Evanghelia și începe să citească, dar nu oricum, ci în tăcere. E momentul în care literele cărții se revarsă nu în afară, în obișnuitul circuit medieval al ochilor, al urechilor și apoi al înțelegerii ei, coborând direct în inimă această lectură în tăcere, “revarsă o lumină de siguranță” (11). Nu este întâmplător faptul că în ceea ce-l privește pe Sf. Augustin convertirea sa s-a petrecut în urma unei lecturi din Evanghelia, Sf. Augustin era un om al cărților, unul dintre cei mai mari retori și oratori ai vremii sale, întoarcerea sa spre Dumnezeu se petrece prin litera cărții, a adevăratei cărți și în urma unei lecturi interioare, nemijlocite.

Dacă literatura sacră, cunoaște amândouă modalități de lectură, atât cea “per oculos”, cât și cea “per aures”, lectura pentru ochi și lectura pentru urechi, *lectio divina* sau citirea îmbinată cu rugăciune fiind de obicei preferată în mediile monastice, literatura profană preferă ca formă de lectură recitarea publică. A scrie pentru un public auditiv este de fapt programul de bază al autorului medieval, arta poetică medievală vorbește despre recitare în mod programatic (12), și acest lucru se petrece atât la nivel prozodic, versurile sunt scrise în mod special pentru a fi auzite sau puse pe muzică și recitate, cât și la nivel referențial, prin proloage în care autorii se adresează direct auditorului,

prin maniera de a închina unei persoane numite respectiva operă.

Motivația unei lecturi cu glas tare în Evul Mediu are și o explicație de ordin practic, în acea vreme erau destul de puțini știutori de carte, educația se făcea fie în mănăstiri, fie în Universitățile abia înființate, dar reprezintă și un modus vivendi al omului medieval, care e strâns legat de raportarea sa la lume nu ca individ, ci ca o colectivitate, pe care, ca parte integrantă, o reprezintă.

Ruptura cu gândirea medievală se poate cel mai bine ilustra prin romanul lui Cervantes, *Don Quijote*, roman care reprezintă în cel mai înalt grad modificarea definitorie de epistemă precum și rupturile profunde la nivelul codurilor culturale pe care această modificare le produce. Don Quijote nu este o victimă a cărților, cum s-ar putea crede la o lectură superficială a textului. Don Quijote este ales pentru a demonstra adevărul cărților citite. Lui îi revine sarcina deloc ușoară să înfăptuiască promisiunea cărților. (13) Din acest punct de vedere subliniază Michel Foucault, aventura lui Don Quijote e o aventură de descifrare a lumii, el trebuie să umple cu realitate semnele fără conținut ale cărților citite: “Ce mai vorbă lungă; se cufundă hidalgul nostru în așa hal de citanie, că-și trecea nopțile toate citind, din murgul serii și până-n revărsatul zorilor, și toate zilele, de cum se lumina și până ce se-ntuneca; și așa, din prea mult citit și din prea puțin dormit, i se uscară creierii, încât își pierdu mințile. Închipuirea i se împuie cu tot ce citea în cărți, cu farmece și cu lupte drepte, cu bătălii și cu provocări la duel, cu declarații de dragoste și cu iubiri, cu chinuri și cu sminteli nemaiauzite. Și-i intrară în cap așa de strașnic că toată grămada aceea de scorneli pe care le citea, petrecute doar în vis, erau adevărul-adevărat, încât pentru el nu se afla pe lume istorie mai vrednică de crezare” (14). Autorul textului știa de la bun început ceea ce Don Quijote va afla abia la sfârșitul romanului și anume că scrisul și lucrurile nu se mai aseamănă, că nu mai există o relație de sinonimie, așa cum exista în Evul Mediu, între semn și obiecte, că turmele, servitoarele, hanurile nu devin prin asemănare armate, dulcinee sau castele. Odată cu romanul lui Cervantes scriitura încetează să mai fie proza lumii (15) și lectura începe să se detașeze tot mai mult de text. Aventura lui Don Quijote prin lumea cărților sfârșește în deriziune, el care a început prin a încerca să-i convingă pe ceilalți de adevărul cărților devine la un moment dat, în partea a doua a romanului, un personaj propriu-zis a cărui faimă se răspândise în tot ținutul, pentru ca la finalul romanului, nebunia sa să devină nebunia lumii întregi, în timp ce unica preocupare a lui Don Quijote era să moară după rânduială, să se întoarcă așadar în rândul unei lumi al cărei sens e dat de continuitatea tradiției: “Mintea mi-e acum

deschisă și limpede, fără umbrele întunecate ale eresurilor pe care le așternuse deasupra-i vătămătoarea și îndelunga citire a blestemelor cărți de povești cavalești [...] Eu, dragă nepoată, simt că mă aflu-n pragul morții [...] Cheamă-i, fată dragă, pe bunii mei prieteni, pe preot...” (16) Și urmează apoi o adevărată cuvântare a lui Don Quijote în fața prietenilor săi uimindu-i peste măsură pe aceștia cu noul tip de discurs pe care-l abordează Don Quijote, un discurs neobișnuit pentru ei: “Când cei trei o mai auziră și pe asta, crezură, fără doar și poate, că-l lovise vreo nouă scrânteală” (17). Scrânteala nu mai este însă a lui Don Quijote, el a transferat-o deja lumii pe nesimțite, și lumea încă nu bănuiește nimic.

În ceea ce privește spațiul cultural românesc, lucrurile au evoluat puțin mai lent din punctul de vedere al conștientizării unei paradigme culturale care să fixeze o viziune unitară despre raporturile individului cu lumea. Trăind încă pentru multă vreme în orizontul unor structuri mentale medievale care se prelungea până în zorii iluminismului lumea românească păstra și după introducerea tiparului același cult al cărții, a cărei valoare era dată întâi de toate prin funcția sa cultică și în al doilea rând, un aspect deloc de neglijat, prin valoarea ei materială. Se păstrează o serie de însemnări pe cărțile de cult prin care un preot sau un diacon mărturisește cu câte eforturi financiare le procurau. De cele mai multe ori firește cititul e asociat ritualului cultic (18) dar pe lângă tipurile de lectură adiacente cultului aș dori să ne oprim doar la acea lectură a însemnărilor pe carte și la dubla sa funcție, atestă, în primul rând, proprietarul cărții și ca să se știe de toată lumea modalitatea în care acesta a intrat în posesia cărții, o funcție pecuniară așadar și, în al doilea rând, o funcție magică, acționând direct prin blestem asupra celui care s-ar întâmpla să o înstrăineze. Nu intrăm acum într-o analiză a diferitelor tipuri de blesteme și afurisenii din însemnările de carte, s-a și vorbit de altfel de o adevărată “semantică a afuriseniei” (19) pornind de la aceste însemnări manuscrise pe cartea de cult, ceea ce dorim să subliniem aici e prezența acelei credințe încă vie în caracterul referențial al lecturii. Prin aceste însemnări variate pe cărți, legate fie de fenomene meteorologice, de boli sau molimi, de războaie, sau pur și simplu de evenimente mărunte legate de comunitate, cartea îndeplinește și rolul de memorie fragmentată a unei colectivități: “Să știe de când au pierit Soarele, în zilele lui Ioan Constantin Voevod, mitropolit Nichifor, tocma la miezizi, iulie 14, 7257 (1749). Erei Ursul.” (20)

Cu toate că la un nivel, încă, popular de lectură această atitudine pioasă în raport cu cartea se manifestă pentru o perioadă îndelungată de timp, la nivelul elitelor putem spune că opera literară care

a rupt definitiv cu vechile structuri ale mentalității medievale, atât din punct de vedere literar, cât și ideologic, este poemul eroicomic *Țiganiada*, de Ion Budai-Deleanu. Ion Budai-Deleanu marchează în literatura română momentul în care poezia ajunge la conștiința de sine, momentul în care cronicarul devine poet, ceea ce este însă semnificativ e faptul că această translație se face sub semnul ironiei.

Prin tendința sa către desemiotizare Iluminismul reprezintă o adevărată încercare de emancipare de sub tutela semnului, încercare care sfârșește prin a pune în locul semnului distruse semnele distrugerii semnului. (21)

Dacă Iluminismul și-a făcut o adevărată religie din lupta sa cu semnul, respingând orice lectură a lumii care să pornească din interiorul unui sistem semiotic, în a doua parte a sec. XX, Postmodernismul a înțeles că trecutul e ceva cu care trebuie să ajungem la o înțelegere (22), că acesta nu poate fi cunoscut decât prin reprezentări din care se pot construi apoi narațiunile. Lectura pe care postmodernismul o propune asupra trecutului nu e o lectură care se naște din înțelegerea unor evenimente disparate, ci e o lectură care se întoarce spre ea însăși, spre propriile sale strategii și coduri de interpretare pe care le valorifică din punct de vedere narativ. Lectura lecturii lumii devine la rândul ei o nouă lectură, ceva care se apropie probabil de metafora cărții de nisip a lui Borges, cartea cu incalculabile file.

Și, la urma urmei, ne putem întreba acum la finalul acestor reflecții pe marginea lecturii care e diferența între această carte de nisip și cartea virtuală unică de care vorbeam la începutul intervenției noastre? Cel care citește devine totodată și cel care scrie, aventurându-se în paginile de nisip sau de biți ale unei cărți fără început și fără sfârșit.

(1) Malcom McLuhan, *Galaxia Guttenberg*, București: Editura Politică, 1975;

(2) Platon, *Phaidros*, București: Humanitas, 1993, p. 142-143;

(3) Jacques Derrida, *Diseminarea*, București: Univers Enciclopedic, 1997, p. 97;

(4) Platon, op. cit., p. 145;

(5) Iuri Lotman, *Studii de tipologie a culturii*, București: Univers, 1974, p. 30;

(6) Ibidem;

(7) Paul Zumthor, *Încercare de poetică medievală*, București: Univers, 1983.

(8) Adrian Marino, *Biografia ideii de literatură*, vol.1, Cluj-Napoca: Dacia, 1991, p. 46;

(9) Idem, p. 83;

(10) Marshall McLuhan, *Galaxia Guttenberg. Omul și era tiparului*, București: Editura Politică, 1975, p. 63;

(11) Fericitul Augustin, *Confessiones*, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994, pp. 250-251;

(12) Adrian Marino, op. cit., p. 84;

(13) Michel Foucault, *Cuvintele și lucrurile*, București: Univers, 1996, p. 89;

(14) Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, București: Editura pentru Literatură Universală, 1965, p. 81;

(15) Jacques Derrida, op. cit. p. 89;

(16) Cervantes, op. cit., p.1299;

(17) Ibidem. p. 1300;

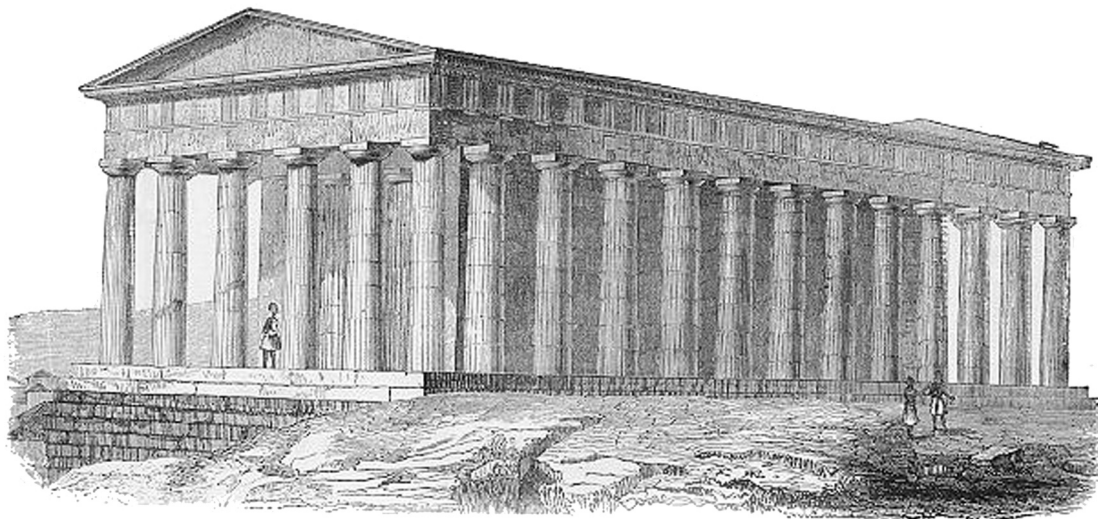
(18) Doru Radosav, *Carte și societate în Nord-Vestul Transilvaniei (sec.XVII-XIX)*, Oradea: Fundația Culturală "Cele Trei Crișuri", 1995, p. 201;

(19) Doru Radosav, op.cit., p. 222;

(20) Florian Dudas, *Memoria vechilor cărți românești*, Oradea: Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, 1990, p. 210;

(21) Iuri Lotman, op.cit, p. 44;

(22) Linda Huchon, *Politica postmodernismului*, București: Univers, 1997, p. 63.

Utilizatori în epoca contemporană

Octavia-Luciana
Porumbeanu

EDUCAȚIA UTILIZATORILOR PENTRU CULTURA INFORMAȚIEI

Introducere

În ultimele decenii, educația utilizatorilor s-a conturat ca o nouă zonă de intensă cercetare și, de asemenea, ca o zonă de noi responsabilități pentru biblioteci și pentru specialiștii din domeniul informării. Întreaga comunitate de utilizatori ai structurilor infodocumentare se confruntă cu o cantitate de informații în permanentă creștere și toată această masă de informații este difuzată și este disponibilă pe diverse suporturi: pe hârtie, pe CD-ROM-uri, online etc. Aceste aspecte îi pun adesea în dificultate pe utilizatori atunci când ei caută informații.

Din asemenea motiv, structurile infodocumentare trebuie să acorde în prezent o atenție tot mai mare educației utilizatorilor, mai exact educației utilizatorilor pentru cultura informației. Literatura domeniului a consacrat în ultimul timp spații ample pentru prezentarea celor mai recente abordări ale acestui subiect. Au fost realizate, de asemenea, multe instrumente care oferă posibilitatea de a învăța despre sursele de informare relevante și despre modalitățile de accesare a acestora. Termeni foarte des vehiculați în lucrările de specialitate sunt: comportamentul utilizatorilor, nevoile utilizatorilor, programe de instruire, cultura informației, cultura informației digitale, cultura rețelelor, practici informaționale, abilități de informare etc.

Extraordinara dezvoltare cunoscută de tehnologiile informării și comunicării a schimbat aproape radical societatea în care trăim și, implicit, mediul în care își desfășoară activitatea structurile infodocumentare. Mediul electronic are consecințe și asupra rolului specialiștilor din domeniul informării, dar și asupra pregătirii pe care aceștia trebuie să o aibă. Ei trebuie să țină pasul cu mediul informațional aflat într-o continuă și rapidă schimbare, să facă față nevoilor privind educația continuă.

În general, abilitățile necesare pe piața muncii în momentul actual sunt destul de diferite de cele din trecut. În domeniul biblioteconomiei și științei informării, tehnologia informației a determinat în mod continuu o serie de schimbări în privința pregătirii specialiștilor. Abilitățile de manipulare a teh-

nologiilor multimedia și de lucru cu resurse în rețea sunt foarte solicitate. Bibliotecarul trebuie să fie la curent și să știe cum să utilizeze resursele locale, dar și cum să localizeze, să acceseze și să importe efectiv resurse din mii de puncte din rețea.

Nevoile și comportamentul utilizatorilor s-au aflat mereu în atenția specialiștilor din domeniul, dar acestor aspecte care necesită mult studiu li se adaugă astăzi noi elemente aduse în scenă de schimbările tehnologice: programe de instruire în utilizarea resurselor electronice, formarea abilităților privind tehnologia informației, cunoștințe de evaluare a colecțiilor electronice etc.

Aspecte privind educația utilizatorilor

Diversitatea suporturilor, creșterea cantitativă a colecțiilor de documente, sistemele de regăsire și ultimele modalități de transfer al informației sunt elemente care pun numeroase probleme în procesul de căutare a informației și care impun necesitatea educației utilizatorilor.

Acest aspect a fost înțeles la nivelul structurilor infodocumentare de foarte multă vreme. Unele instituții au întreprins acțiuni în această direcție încă de acum câteva decenii, acțiuni care fie continuă și în prezent, fie au fost întrerupte pe parcurs din cauza lipsei de personal, de resurse financiare și de condiții organizatorice. Prin anii 1990, s-a accentuat însă nevoia de a desfășura acțiuni destinate educației utilizatorilor, datorită dificultăților pe care aceștia le-au întâmpinat în utilizarea informațiilor în format modern. Astăzi, este un lucru cert că formarea utilizatorilor constituie o nevoie permanentă și există numeroase indicii că, în viitor, lucrurile vor sta la fel în această privință. Este necesar să se sublinieze faptul că educația utilizatorilor trebuie percepută ca un mijloc de a ajunge la un anumit scop și nu ca un scop în sine.

Despre acest concept s-a scris și s-a discutat mult, dar, în general, a fost definit ca "orice efort sau program care va ghida și instrui utilizatorii actuali și potențiali în mod individual sau colectiv, cu scopul de a facilita recunoașterea propriilor nevoi de informare, formularea acestor nevoi, utilizarea efectivă și eficientă a serviciilor de informare, ca

și evaluarea acestor servicii” (definiție formulată de Jacques Tocatlian, fost director al Programului General de Informare al UNESCO). În linii mari, educația utilizatorilor include câteva zone interconectate: informarea utilizatorilor, orientarea în bibliotecă, instruirea bibliografică și profilul utilizatorilor.

Obiectivele unui program în acest sens ar trebui stabilite în funcție de ultimele dezvoltări în domeniu și avându-se în vedere nevoile de instruire ale utilizatorilor. Îmbunătățirea programului se poate realiza în urma evaluării acestuia. Cele mai avantajoase modalități de instruire sunt considerate a fi demonstrația, abordarea practică, foarte importante de dobândit de către utilizatori fiind elementele de bază privind folosirea sistemului de regăsire a informației.

Însă înainte de a iniția programe de educație a utilizatorilor, structurile infodocumentare trebuie să se preocupe de instruirea propriului personal în privința folosirii noilor echipamente și a noilor modalități de a desfășura cercetări ale literaturii.

Hans Raj Chopra a subliniat importanța pregătirii bibliotecarilor în vederea utilizării noilor tehnologii și a propus, în urma analizei rezultatelor unei anchete pe care a desfășurat-o printre aproximativ 150 de specialiști ai domeniului din diferite tipuri de biblioteci din India de Nord, câteva zone esențiale care ar trebui să fie acoperite de un program de instruire a bibliotecarilor [1]:

- infrastructura tehnologiilor informației (elemente de bază legate de software și hardware, servicii de bibliotecă și informare bazate pe tehnologia informației, automatizarea bibliotecilor);
- tehnologia telecomunicațiilor (elemente de bază privind rețelele, poșta electronică, poșta vocală, tehnica teleconferințelor, multimedia);
- editarea electronică;
- CD-ROM-urile și bazele de date DVD (baze de date bibliografice, numerice, full-text);
- crearea de surse de informare electronice (design Web, catalogarea surselor electronice, elemente de bază legate de HTML și JAVA);
- serviciile de bibliotecă și informare bazate pe Internet (publicații electronice, navigare în rețea, motoare de căutare, servicii de baze de date bazate pe Web);
- sursele electronice online de informare (baze de date online, bănci de date online, căutarea literaturii online);
- bibliotecile electronice (conceptul de bibliotecă electronică/ bibliotecă digitale/ bibliotecă virtuale; avantajele și dezavantajele lor);
- analiza cost-beneficiu (economia căutării online în comparație cu căutarea în baze de date pe CD-ROM);

- crearea de baze de date indigene (metodologii și tehnici, probleme și perspective);
- accesul public online la cataloage (OPAC, MARC).

În procesul de formare a competențelor de informare în societate, bibliotecile au potențialul pentru a deveni instituții de importanță fundamentală, dar ele trebuie să acorde o mai mare atenție acestor aspecte legate de instruirea utilizatorilor și să dezvolte abordările existente într-o manieră sistematică.

De exemplu, în Germania, extinderea activităților privind educația utilizatorilor și dezvoltarea bibliotecilor ca centre de informare se numără printre noile responsabilități ale bibliotecarilor. În această țară, activități promițătoare în direcția formării utilizatorilor au fost inițiate în urmă cu aproximativ trei decenii, dar foarte puține au fost realizate sau încununate de succes, în parte datorită resurselor insuficiente și lipsei unei dezvoltări sistematice și susținute a sarcinilor de predare în biblioteci. În anii 1980, aceste activități au fost reduse în aproape toate bibliotecile, dar la începutul anilor 1990 au apărut noi acțiuni determinate în principal de nevoile sporite ale utilizatorilor pentru asistență în utilizarea noilor sisteme de informare electronice [2].

Cursurile de educație a utilizatorilor s-au concentrat pe transmiterea abilităților de folosire a anumitor sisteme de informare și adesea ele se bazau pe manualul producătorului respectivului sistem și erau repetate la anumite intervale de timp. Homann arată că cel mai important avantaj al acestei educații pragmatice a utilizatorilor a fost nivelul relativ scăzut al cheltuielilor cu personalul și organizarea, cheltuieli necesare pentru realizarea cursurilor, dar creșterea numărului sistemelor de informare disponibile și schimbările frecvente ale interfețelor cu utilizatorii au determinat apariția unor cereri numeroase pentru programe de instruire și astfel au ieșit la iveală și dezavantajele. Pe lista acestora din urmă s-au adăugat și potențialul motivațional scăzut și lipsa posibilităților de coordonare didactică între diferitele cursuri [3].

În momentul actual, se dorește o îmbunătățire a educației utilizatorilor în bibliotecile germane, prin orientarea activităților spre noi concepte pedagogice și spre dezvoltări străine. Noile abordări sunt influențate de factori precum: teoria curriculum-ului, modelele anglo-americane de cultură a informației, metodele de predare/ învățare centrate pe cei care învață, metodele și tehnicile de învățare online.

În continuare, prezentăm două programe recente, dezvoltate în spațiul german:

- La Biblioteca Universității din Heidelberg a fost pusă în aplicare o acțiune de predare modulară ale

cărei caracteristici sunt următoarele: unitățile de predare sunt mici (1-2 ore), module de predare sunt integrate în curriculum, se poate beneficia de instruire suplimentară online, a fost adoptat un model dinamic de cultură a informației care oferă o bază pentru dezvoltarea și reflectarea activităților de predare.

- Un alt exemplu este cel oferit de Departamentul de Biblioteconomie și Informare de la Universitatea de Științe Aplicate din Hamburg, unde a fost dezvoltată o abordare orientată spre proiecte. Caracteristica principală a acestei abordări este utilizarea de probleme sau interese tematice individuale ca puncte de plecare pentru declanșarea proceselor de învățare și, astfel, deprinderea competențelor privind cultura informației poate fi integrată unor conținuturi din alte domenii precum economie sau istorie. Cel care predă are un rol pasiv, limitându-se la asistența la cerere. Participanții trebuie să fie activi și sunt principalii responsabili pentru strategiile adoptate și rezultatele obținute [4].

La nivel internațional au apărut o serie de inițiative individuale privind dezvoltarea educației utilizatorilor și se poate observa o îmbunătățire a activităților de predare desfășurate de biblioteci, dar se simte nevoia unui sprijin instituționalizat din partea organizațiilor specializate din domeniu.

Cultura informației

În ultimii ani, atenția specialiștilor s-a îndreptat tot mai mult spre ceea ce este cunoscut sub denumirea de cultura informației, cultura digitală, cultura rețelelor. Dar pentru a vorbi despre acestea este necesar să vedem mai întâi ce înseamnă cultura tradițională în domeniul informării, ce presupune utilizarea efectivă a resurselor tradiționale de bibliotecă. Așadar, ce abilități sunt necesare pentru accesul la colecțiile tipărite?

În primul rând, abilități de citire, cunoaștere a instrumentelor de acces și abilitatea de a evalua critic atât instrumentele de acces, cât și materialele regăsite cu ajutorul acestor instrumente. Două elemente sunt importante aici: instruirea utilizatorilor în legătură cu interpretarea diferitelor elemente de informație din catalogul pe fișe și instruirea în privința obținerii informației din periodice, prin diferite instrumente de acces precum indexurile pe subiecte, revistele de recenzii și indexurile de citări.

M. C. Wilson arată că volumul mare de informație disponibilă pentru utilizatori prin procesul de regăsire a informației cu ajutorul calculatorului i-a determinat pe specialiști să extindă cultura tradițională la mult mai cuprinzătoarea cultură a informației. Aceasta pune accentul pe abilitatea utilizatorilor de a evalua critic informația prin prisma autenticității, a valorii și a caracterului său adecvat pentru procesul de rezolvare a problemelor [5].

Toate elementele necesare utilizatorilor într-un mediu tradițional de bibliotecă trebuie să se regăsească și în cultura informației. Cultura digitală necesită însă și competențe suplimentare precum: cultură tehnică (abilități de utilizare a calculatorului), cultură a rețelelor, dar, mai ales, flexibilitate și adaptabilitate.

Cultura informației a fost definită ca "abilitatea de a localiza, evalua și utiliza în mod efectiv informația necesară"[6]. Cultura informației, un produs al societății informaționale, este cheia pentru educația permanentă și are o mare importanță în curriculum-ul din învățământul superior, îmbunătățind mediul predării și învățării. S-a spus chiar că "este abilitatea de a supraviețui în secolul al XXI-lea"[7].

Cultura digitală a fost definită drept cultura adecvată pentru era Internetului și această definiție trimite la numeroasele și variatele informații disponibile pe Internet, la care utilizatorii au acces. Însă pentru a extrage informațiile cele mai pertinente și cele mai fiabile din bazele de date, de pe site-urile web, utilizatorii trebuie să dispună de o serie de criterii care să îi ajute la filtrarea surselor de informație. Și aici trebuie să intervină specialiștii domeniului care să-i asiste pe utilizatori sau să-i instruiască în privința unei metode sistematice de evaluare a fiabilității surselor. Printre criteriile de evaluare a conținutului informațional ar trebui să se numere: mediul autorității care emite informațiile, valoarea și stabilitatea informației și dacă site-ul oferă un conținut nou sau o reflectare a unor conținuturi vechi [8]. De asemenea, pentru a putea utiliza în mod eficient colecțiile electronice, utilizatorii trebuie să aibă cunoștințe în legătură cu o serie de noțiuni pe care le-a introdus Internetul: metadate, motoare de căutare, limbaje etc.

Gilster a formulat o definiție a culturii digitale în care arată că aceasta înseamnă "dobândirea abilității de a înțelege și utiliza informația în formate multiple dintr-o gamă largă de surse atunci când este prezentată prin intermediul calculatorului"[9]. Abilitățile necesare pentru a localiza surse de informare în format modern și abilitățile de evaluare a acestora se dovedesc deci elemente esențiale pentru cultura digitală.

Cultura informației bazată pe tehnologia de rețea într-un mediu în rețea a fost denumită cultura rețelelor și definită drept "abilitatea de a identifica, accesa și utiliza informație electronică din rețeaua informațională"[10]. Educația utilizatorilor pentru cultura rețelelor a devenit pentru biblioteci un element critic al activității lor și constă din două aspecte: cunoaștere a informației din rețea și abilități pentru a localiza, selecta, evalua și utiliza informația din rețea.

Un lucru cert este că, în mediul informațional în rețea, rolul bibliotecarului devine mai complex, la sarcinile sale tradiționale adăugându-se acum administrarea, regăsirea, analiza, organizarea și punerea la dispoziția utilizatorilor a informației din rețea, bibliotecarul acționând nu numai în calitate de intermediar, ci și ca partener al cadrelor didactice în scopul educării utilizatorilor studenți pentru cultura rețelelor [11].

Despre cultura post-Internet putem spune că va necesita extinderea abilităților de a evalua informația, iar adaptabilitatea va continua să fie caracteristica personală cea mai importantă pentru utilizarea efectivă a instrumentelor digitale.

Acțiuni și instrumente realizate în scopul dezvoltării culturii informației.

Noul rol al bibliotecilor

Misiunea bibliotecilor se reconturează dând posibilitatea creării unui mediu adecvat pentru schimbare. Dezvoltările tehnologice, nevoile de informare în continuă schimbare ale utilizatorilor determină o restructurare a bibliotecilor, a modului în care bibliotecarii își desfășoară activitatea. În prezent, aceștia trebuie să prelucreze și să echilibreze colecții de informații nu numai tipărite, ci și electronice. Ce s-a putut remarca în ultimii ani este o regândire a fluxului de activități, progrese în manipularea informației electronice, în accesarea și utilizarea acesteia pentru predare și învățare. Nevoia de a structura și organiza informația, deci nevoia de instrumente avansate de acces, organizare, control devine tot mai acută. Concomitent cu regândirea activităților de prelucrare, bibliotecarii își definesc și rolul în cadrul comunității pe care o deservesc.

Bibliotecile pot juca diverse roluri în educația pentru cultura informației. Dintre acestea, foarte importantă se dovedește contribuția pe care bibliotecile o pot avea în dezvoltarea de instrumente de învățare și de acces la informație. Bibliotecile pot, de asemenea, să ofere sprijin pentru utilizarea resurselor de informare din rețea și pentru crearea unor oportunități privind activitățile de învățare în cooperare. Aceste două direcții se înscriu în rolul pe care bibliotecile îl pot juca în domeniul educației la distanță prin intermediul rețelelor.

La nivelul instituțiilor de învățământ superior s-au înregistrat în ultimul timp tendințe spre o modificare a strategiilor educaționale. Acest proces este însă dificil și cere timp, dar un aspect important îl constituie faptul că pentru realizarea lui este necesară formarea de echipe care să includă cadre didactice, profesioniști din domeniul informării, specialiști în noile tehnologii ale informației și specialiști în pedagogie. Se conturează astfel pentru

bibliotecarii posibilitatea de a facilita integrarea informației electronice în curriculum și de a oferi expertiza pe care o dețin în cadrul activităților de predare a abilităților de informare.

Învățarea bazată pe resurse cucerește tot mai mult teren și își dovedește avantajele. Dar să nu uităm că aceasta trebuie să se bazeze pe acces la toate tipurile de resurse informaționale, atât tradiționale, cât și moderne și, astfel, depinde și de implicarea bibliotecarilor în proces.

Rader spune că, în viitor, bibliotecarii vor fi percepuți ca parteneri educaționali ai instituțiilor de învățământ și ei îi vor ajuta pe studenți să devină consumatori efectivi de informație [12]. În cadrul parteneriatului, expertiza pe care bibliotecarii o vor aduce se referă la predarea abilităților de informare: metodologia și abordările necesare pentru a localiza și utiliza în mod efectiv sursele de informare electronice.

Realizarea unor astfel de programe de parteneriat presupune urmărirea câtorva aspecte: o bună planificare a resurselor implicate (personal, tehnologie, timp), cunoașterea instituției (facultății) în care funcționează biblioteca și înțelegerea curriculum-ului, utilizarea echipelor de specialiști și a competențelor fiecărui membru al acestora, începerea cu proiecte-pilot, deci de mici dimensiuni, revizuirea programului pe baza evaluării și a feedback-ului.

Pentru că utilizatorii desfășoară din ce în ce mai des cercetări independente, ei asumându-și responsabilitatea pentru ceea ce învață, înlocuindu-se astfel sistemul în care pentru fiecare curs erau indicate liste bibliografice cu lecturile necesare, studenții au nevoie în prezent de alt tip de asistență din partea bibliotecarilor.

Bibliotecile trebuie să ofere cursuri privind căutarea informației atât în formă tipărită, cât și în formă digitală.

În spațiul scandinav se poate constata că bibliotecile au înțeles faptul că trebuie să-și asume un rol în inițierea activităților în echipă cu instituțiile de învățământ și în introducerea programelor de calitate privind cultura informației la nivelul universităților.

În Suedia, la Universitatea din Malmö, biblioteca a inițiat un program pentru cultura informației destinat instruirii studenților de la orice nivel, de la cel preuniversitar până la nivelul doctoral. Scopul cursurilor este să-i facă pe studenți să înțeleagă și să-și asume responsabilitatea pentru ceea ce învață, să-i ajute să dobândească abilități sporite de a

gândi critic și independent și de a rezolva diversele probleme cu care se confruntă și, de asemenea, să le ofere instrumente necesare pentru educația permanentă [13].

La nivelul Programului Uniunii Europene Telematică pentru Biblioteci, în cadrul proiectului EDUCATE (End-User Courses in Information Access through Communication Technology/Cursuri pentru Utilizatorii Finali privind Accesul la Informație prin intermediul Tehnologiei Comunicării), al cărui obiectiv este să-i ajute pe studenți, cercetători etc. în dezvoltarea culturii informației, a fost realizat un instrument numit INTO INFO. "Scopul specific al proiectului EDUCATE a fost să se realizeze un nou tip de model de curs de educație a utilizatorilor în privința selectării și utilizării instrumentelor de informare. S-a planificat ca aceste cursuri să se bazeze pe utilizarea Internetului"[14].

Proiectate pentru a răspunde nevoilor oamenilor de știință, inginerilor, profesorilor, bibliotecarilor și specialiștilor din domeniul informării, programele INTO INFO au fost la început produse pentru câteva domenii precum chimie, fizică, electronică și ulterior pentru alte discipline, ele oferind un instrument pentru a învăța despre și pentru a accesa surse de informare relevante. Materialul este disponibil în engleză, franceză și spaniolă.

Pentru universități și colegii, INTO INFO este disponibil pe baza unei licențe, taxa de licență acoperind costurile de întreținere și rulare. La două luni după încheierea proiectului EDUCATE, programele INTO INFO erau utilizate în 29 de universități din 11 țări.

Specialiștii din domeniul informării pot utiliza INTO INFO în numeroase moduri, ca instrument de referințe care oferă acces rapid la surse relevante atât tradiționale, cât și moderne. Bibliotecarii de referințe îl pot utiliza în activitatea lor zilnică, deoarece oferă un acces structurat la surse de informare selectate, de înaltă calitate, în cadrul unei anumite zone de subiecte.

Un mare avantaj este că INTO INFO oferă alternative proiectate să se potrivească utilizatorilor individuali. Programele se bazează pe o structură ierarhică inițială pe trei niveluri, cu multe hyperlink-uri interne și externe, astfel încât utilizatorii sunt liberi să-și urmeze propriile opțiuni [15].

Pe continentul nord-american există, de asemenea, numeroase exemple de programe destinate dezvoltării culturii informației, o serie de parteneriate între biblioteci și instituții de învățământ superior, care arată clar că asemenea colaborări sunt posibile și benefice pentru ambele părți implicate. Desigur, există și dificultăți în derularea acestor

programe, precum infrastructura și resursele insuficiente, angajamentul în timp necesar pentru a dezvolta cursuri noi, aspectele legate de copyright, dar avantajele pe care le prezintă depășesc aceste probleme. Prezentăm în cele ce urmează trei exemple de astfel de parteneriate:

- *Arcada informației la Universitatea din Iowa*, care constă într-un efort de colaborare între biblioteci, oficiul pentru tehnologia informației și facultăți. Este o facilitate proiectată pentru a sprijini utilizarea serviciilor electronice în cercetare, predare și în învățarea independentă. Include un angajament formal pentru cooperare și comunicare și funcționează de la începutul anilor 1990.

- *Programul Serviciile de Informare Vancouver de la Universitatea Vancouver*, care oferă instruire privind tehnologia modernă pentru studenți, personal și facultate. Sunt utilizate ateliere care pornesc de la nevoi și există, de asemenea, mini-ateliere bazate pe web.

- *Cursul interdisciplinar de Aplicații pe Calculator de la Colegiul Hunter*, care se bazează pe eforturile de cooperare între un bibliotecar și un profesor pentru a preda studenților aplicațiile pe calculator [16].

La nivelul bibliotecilor școlare, tot pe continentul nord-american, Asociația Americană a Bibliotecarilor Școlari (AASL-American Association of School Librarians) și Asociația pentru Comunicații și Tehnologie Educațională (AECT-Association for Educational Communications and Technology) au înțeles nevoia tot mai mare pe care o au utilizatorii de a avea o cultură a informației și au dezvoltat un set de standarde în acest domeniu. S-au avut în vedere nevoile utilizatorilor de a accesa surse autentice și utile, ca și nevoia de a interpreta și aplica rezultatele și, în acest sens, a fost realizat un studiu în cadrul unui liceu din California. O echipă formată din membrii instituției, cadre didactice și bibliotecari, au urmărit problemele pe care elevii le întâmpinau în accesarea și evaluarea informației. Apoi, a fost stabilit un grup de studiu al cărui scop a fost "să îmbunătățească competența elevilor privind cultura informației prin dezvoltarea unui repertoriu de strategii de cercetare, prin evaluarea critică a informațiilor, prin sintetizarea și partajarea informației în modalități creative semnificative, prin încorporarea tehnologiei în procesul de instruire"[17].

Evaluând nivelul abilităților pe care elevii le aveau, au fost detectate și zonele care necesitau atenție: evaluarea site-urilor web, determinarea calității și credibilității informației, utilizarea surselor de referințe specializate, compararea diferitelor surse care tratau același subiect, redactarea lucrărilor de cercetare într-o modalitate sistematică, citarea surselor în mod corect, crearea bibliografiilor adnotate, evitarea plagiatului etc.

Studiul s-a bazat în permanență pe observarea claselor pe parcursul activităților de cercetare în bibliotecă și pe parcursul îndeplinirii sarcinilor școlare primite. S-a constatat că și profesorii aveau nevoie să-și îmbunătățească instruirea în această zonă, iar printre soluțiile formulate în urma rezultatelor studiului s-au numărat: dezvoltarea unei secvențe de instruire privind cultura informației pe parcursul curriculum-ului; dezvoltarea și instituirea unor standarde de cercetare și a unor modele de citare, ca și dezvoltarea curriculum-ului și a asistenței pentru a-i sprijini pe elevi să devină mai instruiți în ceea ce privește cultura informației. După punerea în aplicare a acestor soluții, rezultatele s-au îmbunătățit considerabil[18].

Orice analiză a abilităților de informare trebuie să plece de la două aspecte: de ce sunt importante aceste abilități și cum pot fi ele definite.

În ceea ce privește primul aspect, așa cum am menționat mai înainte, apariția diverselor surse de informare electronice, a Internetului etc. ridică o serie de probleme legate de stabilirea provenienței, acurateței și a fiabilității informațiilor, ca și probleme legate de copyright. Având abilitățile de informare necesare putem face față tuturor acestor probleme.

În privința celui de-al doilea aspect, o definiție a abilităților de informare ar trebui să aibă în vedere atât abilități precum cele de a fi capabil să utilizezi o bibliotecă și resursele sale, să întreprinzi o cercetare a literaturii la orice adâncime sau complexitate și să demonstrezi aceste lucruri prin intermediul citărilor și referințelor la materialele respective, cât și abilități legate de înțelegerea modului în care informația este produsă în lumea modernă, de evaluarea critică a conținutului și a validității informației, apoi anumite idei practice despre cum este achiziționată, administrată, diseminată și exploatată informația în lumea actuală, în special cunoștințe despre cum anumite grupuri profesionale utilizează informația la locul de muncă (în afaceri, în lumea culturii și a artelor)[19].

La nivelul structurilor infodocumentare britanice s-a putut observa în ultimii ani o extindere a activităților în domeniul dezvoltării abilităților de informare, deoarece cercetările au arătat că, adesea, studenții părăsesc universitățile fără abilitățile necesare pentru a se descurca într-o societate bazată pe informație.

În urma unei analize complexe a literaturii de specialitate, SCONUL (Standing Conference of National and University Libraries / Conferința Permanentă a Bibliotecilor Naționale și Universitare) a identificat și propus un set de șapte abilități principale de informare, necesare pentru formarea unor

persoane competente în ceea ce privește cultura informației. Aceste abilități pornesc de la elemente de bază din domeniul biblioteconomiei și tehnologiei informației. Le redăm în continuare:

1. abilitatea de a recunoaște nevoia de informare.

2. abilitatea de a distinge modalități în care "lipsa" de informare poate fi abordată:

- cunoașterea tipurilor corespunzătoare de resurse, atât tipărite, cât și non-tipărite;
- selecția resurselor cele mai adecvate;
- abilitatea de a înțelege aspecte care afectează accesibilitatea surselor.

3. abilitatea de a construi strategii pentru a localiza informația:

- pentru a dezvolta o metodă sistematică adecvată nevoii;
- pentru a înțelege principiile construirii și generării bazelor de date.

4. abilitatea de a localiza și accesa informația:

- pentru a dezvolta tehnici de căutare corespunzătoare;
- pentru a utiliza tehnologiile informației și comunicării, inclusiv rețele universitare internaționale;
- pentru a utiliza servicii de indexare și rezumare adecvate, indexuri și baze de date de citări;
- pentru a utiliza metode de informare curentă.

5. abilitatea de a compara și evalua informația obținută din diferite surse:

- înțelegere a aspectelor ce țin de autoritate;
- înțelegere a procesului de recenzare în editarea științifică;
- extragere adecvată a informației care corespunde nevoii de informare.

6. abilitatea de a organiza, aplica și comunica informația altor persoane în modalități corespunzătoare situației:

- să se citeze referințele bibliografice în proiecte, teze etc.;
- să se construiască un sistem bibliografic personal;
- să se comunice efectiv utilizând mijlocul adecvat;
- să se înțeleagă aspecte legate de copyright și plagiat.

7. abilitatea de a sintetiza și construi pe baza informației existente, contribuind la crearea de cunoaștere nouă [20].

Statisticile arată că numărul mediu de ore alocat de personalul de bibliotecă pentru a oferi orientare și post-orientare pentru studenți în instituțiile SCONUL a crescut în ultimii 6 ani de la 13 la 22 de ore, iar procentul celor care beneficiază de aceste sesiuni de orientare sau post-orientare se situează între 36% și 46%.

Concluzii

Progresele care au avut loc în ultimul timp în majoritatea domeniilor cunoașterii au determinat transformări complexe la nivelul societății și al diverselor sale componente, inclusiv al structurilor infodocumentare. Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informării și comunicării a avut consecințe majore asupra activităților din aceste structuri și a dus la o reconturare a misiunii lor în cadrul societății.

Elementul cel mai important în toată această transformare este reprezentat de necesitatea de a acționa în vederea dezvoltării capacității utilizatorilor de a face față avalanșei de schimbări. Conceptul de educație a utilizatorilor domină majoritatea acțiunilor pe care bibliotecile le întreprind în această direcție.

Educația pentru cultura informației este o responsabilitate a tuturor furnizorilor de informație. Este necesară însă abordarea strategică a acesteia și, de asemenea, colaborarea între specialiștii din structurile infodocumentare și experții din zona învățământului, a tehnologiei și a altor discipline, pentru dezvoltarea unor programe care să favorizeze cultura informației. Ea trebuie văzută ca un proces continuu care necesită interacțiunea tuturor părților implicate.

Dacă în prezent se poate remarca o amploare mai mare a acestor programe de educație a utilizatorilor la nivelul bibliotecilor din învățământ, în viitor, se așteaptă punerea unui accent sporit pe cultura informației și în bibliotecile publice care au o responsabilitate majoră în domeniul educației adulților.

BIBLIOGRAFIE

A progress report on information literacy: an update on the American Library Association Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. March 1998.

BAINTON, Toby. Information literacy and academic libraries: the SCOUNL approach. În: *67th IFLA Council and General Conference Papers.* Boston, 2001. (CD-ROM)

CHOPRA, Hans Raj. User education: training the librarians to use new technologies in the developing countries. În: *67th IFLA Council and General Conference Papers.* Boston, 2001. (CD-ROM)

FARMER, Lesley. Information literacy: a whole school reform approach. În: *67th IFLA Council and General Conference Papers.* Boston, 2001. (CD-ROM)

FJÄLLBRANT, Nancy; BOSTROM, Rose-Marie... INTO-INFO (EDUCATE) -WWW - based Programs for Information Education, Training and Access. În: *63rd IFLA General Conference.* Copenhagen, 1997, Booklet 7, p.18-24.

GILSTER, Paul. Digital Literacy. New York,

John Wiley & Sons Inc., 1997. Apud Wilson, Myoung Chung. To Dissect a Frog or Design an Elephant: Teaching Digital Information Literacy through the Library Gateway. În: *63rd IFLA General Conference.* Copenhagen, 1997, Booklet 7, p. 12-15.

HOMANN, Benno. Difficulties and new Approaches in User Education in Germany. În: *67th IFLA Council and General Conference Papers.* Boston, 2001. (CD-ROM)

HU, Chengren. Network Literacy: New Task for Librarians on Users Education. În: *62nd IFLA General Conference,* Beijing, 1996, p. 84-88.

McCLURE, Charles R. Network Literacy: A role for Libraries? În: *Information Technology and Libraries* 13, 2 (June 1994), p.115-125. Apud Hu, Chengren. Network Literacy: New Task for Librarians on User Education. În: *62nd IFLA General Conference.* Beijing, 1996, p. 84-88.

RADER, Hannelore B. Faculty-Librarian Collaboration in Building the Curriculum for the Millennium-the US Experience. În: *Paper of the 64th IFLA General Conference.* Amsterdam, 1998, Booklet 1, p. 34-42.

TOVOTÉ, Christina. Customer or refined student? Reflections on the "Customer" Metaphor in the Academic Environment and the new Pedagogical Challenge to the Libraries and Librarians. În: *67th IFLA Council and General Conference Papers.* Boston, 2001. (CD-ROM)

WILSON, Myoung Chung. To Dissect a Frog or Design an Elephant: Teaching Digital Information Literacy through the Library Gateway. În: *63rd IFLA General Conference.* Copenhagen, 1997, Booklet 7, p. 12-15.

[1] Hans Raj Chopra, User education: training the librarians to use new technologies in the developing countries. În: *67th IFLA Council and General Conference Papers.* Boston, 2001. (CD-ROM)

[2] Benno Homann, Difficulties and new Approaches in User Education in Germany. În: *67th IFLA Council and General Conference Papers.* Boston, 2001. (CD-ROM)

[3] *Ibidem.*

[4] *Ibid.*

[5] Myoung Chung Wilson, To Dissect a Frog or Design an Elephant: Teaching Digital Information Literacy through the Library Gateway. În: *63rd IFLA General Conference.* Copenhagen, 1997, Booklet 7, p. 12-15.

[6] *A progress report on information literacy: an update on the American Library Association Presidential Committee on Information Literacy: Final Report.* March 1998.

[7] Hannelore B. Rader, Faculty-Librarian Collaboration in Building the Curriculum for the Millennium-the US Experience. În: *Paper of the 64th IFLA General Conference.* Amsterdam, 1998, Booklet 1, p. 34-42.

[8] Paul Gilster, Digital Literacy. New York, John Wiley & Sons Inc., 1997. Apud Myoung Chung Wilson, *Op. cit.*

[9] *Ibid.*, p. 33.

[10] Charles R. McClure, Network Literacy: A role for Libraries? În: *Information Technology and Libraries* 13, 2

(June 1994), p. 115-125. Apud Chengren Hu, Network Literacy: New Task for Librarians on User Education. În: 62nd IFLA General Conference. Beijing, 1996, p. 84-88.

[11] Chengren Hu, Network Literacy: New Task for Librarians on Users Education. În: 62nd IFLA General Conference, Beijing, 1996, p. 84-88.

[12] Hannelore B. Rader, *Op. cit.*

[13] Christina Tovoté, Customer or refined student? Reflections on the "Customer" Metaphor in the Academic Environment and the new Pedagogical Challenge to the Libraries and Librarians. În: 67th IFLA Council and General Conference Papers. Boston, 2001. (CD-ROM)

[14] Nancy Fjällbrant; Rose-Marie Bostrom..., INTO-INFO (EDUCATE) - WWW - based Programs for Information Education, Training and Access. În: 63rd IFLA General Conference. Copenhagen, 1997, Booklet 7, p. 18-24.

[15] *Ibid.*

[16] Hannelore B. Rader, *Op. cit.*

[17] Lesley Farmer, Information literacy: a whole school reform approach. În: 67th IFLA Council and General Conference Papers. Boston, 2001. (CD-ROM)

[18] *Ibid.*

[19] Toby Bainton, Information literacy and academic libraries: the SCONUL approach. În: 67th IFLA Council and General Conference Papers. Boston, 2001. (CD-ROM)

[20] *Ibid.*

TEHNICA MUNCII INTELECTUALE ȘI DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII UMANE

Considerații introductive

Omul a încercat dintotdeauna să domine universul. Acest lucru se poate realiza doar prin cunoaștere. Dar cum se poate ajunge la o cunoaștere mai vastă a realității care ne înconjoară?

Știința și tehnica au cunoscut în ultimul timp o evoluție rapidă, numărul descoperirilor științifice și al invențiilor tehnice înregistrând o creștere semnificativă, tehnologiile comunicării dezvoltându-se, de asemenea, într-un ritm similar. Aceste fapte, dar și multe altele, au determinat schimbări rapide în toate domeniile de activitate, schimbări la care omul a trebuit să se adapteze prin educație.

Ceea ce a făcut însă ca educația să devină în secolul al XX-lea o problemă globală este explozia demografică, școlară și informațională care a însoțit evenimentele, atât pozitive, cât și negative, care au marcat acest secol.

La nivel individual, pentru extinderea cunoașterii nu există experiențe general-valabile. Fiecare persoană trebuie să găsească o cale cât mai bună și mai potrivită puterilor și aptitudinilor sale.

Individul este modelat de idealurile societății și nu invers, iar acțiunea pe care societatea o exercită asupra membrilor săi este educația. Școala sistematizează și acumulează această acțiune.

Educația există numai în societate și se desfășoară doar după structura și necesitățile acesteia.

În funcție de epocă și de țară, educația a variat foarte mult. Una era educația în Antichitate, alta era în Evul Mediu și alta în epocile moderne. Nevoile societăților și idealul pe care acestea îl aveau despre om au stat la baza diferențelor de educație.

Émile Durkheim considera că: "fiecare societate își face un anumit ideal despre om, despre ceea ce trebuie să fie el, atât din punct de vedere intelectual, cât și fizic și moral; acest ideal este, într-o oarecare măsură, același pentru toți cetățenii, dar de la un punct oarecare el se diferențiază după mediile particulare pe care orice societate le cuprinde în sânul ei." [1] Deci educația a diferit în timp nu numai după societate, ci chiar în cadrul aceleiași societăți, după grupurile sociale mai mici, după natura și rolul lor.

În definiția pe care a dat-o educației, Durkheim arată că aceasta este „acțiunea exercitată de către generațiile adulte asupra celor ce nu sunt coapte pentru viața socială. Ea are ca obiect să provoace și să dezvolte la copil un număr oarecare de stări fizice, intelectuale și morale, pe care le reclamă de la el atât societatea politică în ansamblul ei, cât și mediul special căruia îi este cu deosebire destinat.” [2]

Conform concepției durkheimiene, educația este „un fapt social”, este „socializarea metodică a tinerei generații”, pentru societate aceasta fiind doar „mijlocul prin care ea își pregătește, în suflul copiilor, condițiile esențiale ale propriei sale existențe.” [3] Cei mai mulți pedagogi consideră că idealul educației este formarea de personalități cât mai distincte, cât mai autonome. Ființa umană are trăsături complexe și ierarhizate, sistemice, de ordin bio-psiho-socio-cultural, și pentru a înțelege omul și a-l putea educa în mod științific, este necesar să se țină seama atât de date din biologie și psihologie, cât și de date de ordin sociologic și cultural.

Personalitatea umană este așa cum o cere grupul social, în care aceasta se dezvoltă. De exemplu, în societățile primitive, societatea fiind nediferențiată, și personalitatea este nediferențiată. Însă, pe măsura evoluției societății, odată cu diferențierea continuă influențată de diviziunea muncii și diferențierea valorilor, personalitatea începe să se desprindă de grup și devine tot mai diferențiată. Se poate vorbi de un maximum de dezvoltare în societățile moderne în care se pot observa personalitățile cele mai distincte și mai autonome. Acestea nu sunt altceva decât produsul evoluției sociale. Personalitatea este considerată de unii ca o întretăiere de cercuri sociale. (Simmel, Durkheim).

Marin Stoica arată că dezvoltarea și inovarea socială, prin formarea omului ca personalitate, creator de valori materiale și spirituale, constituie funcția principală a educației. [4] Rolul hotărâtor în formarea, cultivarea și valorificarea disponibilităților creatoare ale individului revine, așadar, educației. Instituțiile de învățământ trebuie să aibă în centrul preocupărilor formarea și dezvoltarea armonioasă a personalității creative, capabilă să se adapteze la condițiile în schimbare ale vieții.

De-a lungul istoriei umanității, relația educație-cultură-civilizație-personalitate a constituit un element determinant în formarea armonioasă a omului. În Grecia Antică, educația se desfășura în funcție de vârstă: până la 7 ani educația avea loc în familie, de la 7 la 21 de ani se desfășura în școlile publice unde se învățau citirea, scrisul, aritmetica, muzica și gimnastica. După 21 de ani urma educația superioară, științifică: literatură, filosofie, științe naturale, fizică, politică, retorică, științe militare. Centrul acestei educații îl constituia formarea valorilor spirituale.

În Roma Antică, educația copiilor începea, de asemenea, în familie sub formă de joc, iar de la 7 ani urma școala primară în cadrul căreia copiii învățau să calculeze și să recite versuri. Între 12 și 16 ani se frecventa gimnaziul unde se învăța latina, greaca, geometria, astronomia, muzica, istoria romană și geografia. După vârsta de 17 ani, tinerii puteau urma fie școala superioară de retorică unde se studia retorica, literatura și dreptul, fie școli speciale de drept, medicină sau arhitectură. Educația la romani urmărea formarea unor cetățeni capabili să se integreze în viața socială.[5]

Componentele educației au fost regândite pe măsura dezvoltării pe care au cunoscut-o toate domeniile de activitate. Pentru a forma o personalitate integrală receptivă la schimbări, educația a trebuit să anticipeze aceste schimbări. Acest ultim aspect este extrem de important în special pentru perioada contemporană.

Trebuie menționate, de asemenea, și aspectele legate de reorientarea educației de la conținutul informativ spre principiile formative, și anume formarea personalității prin educarea și însușirea metodologiei și a procedurilor de învățare, prin deprinderea modului de a învăța, de a cerceta. În acest sens, Vasile Țapoc consideră că „Acumularea cunoștințelor în procesul de învățământ este necesară, dar nu și suficientă. Cunoștințele se învechesc, dar dacă studentul posedă arta îmbogățirii lor, va face față mai ușor împrejurărilor schimbătoare ale vieții.”[6]

Psihologii și pedagogii, oamenii de știință în general, au încercat încă din cele mai vechi timpuri

să pună bazele unei științe a creării deprinderilor, a metodelor științifice, o știință a însușirii cât mai temeinice a cunoașterii. Căci așa cum spunea Aristotel, „trei lucruri sunt necesare pentru educație: talentul, exercițiul, o metodă de studiu.”[7]

Știința de a învăța cu toate aspectele pe care le presupune, dar în special tehnica informării cu procesele de căutare și regăsire, ca și arta lecturii ocupă în prezent o poziție esențială în cadrul educației.

Pornind de la faptul că tehnica muncii intelectuale sau arta însușirii științei nu este altceva decât știința dezvoltării personalității și a talentului, vor fi abordate în paginile care urmează elemente privind anumite tehnici ale muncii intelectuale, în special cele care contribuie la dezvoltarea personalității umane pe direcția inovației, a cercetării. În acest sens, accentul se va pune mai ales asupra personalității studentului, a celor care învață de la acest nivel în sus. O atenție deosebită va fi acordată lecturii, ca proces fundamental în dezvoltarea tehnicii de muncă intelectuală, de calitatea lecturii fiind legată și calitatea dezvoltării intelectuale.

Elemente privind tehnica muncii intelectuale și dezvoltarea personalității umane în direcția creativității

Tehnica muncii intelectuale ar trebui să constituie o parte integrantă din educația tuturor oamenilor, indiferent de vârsta și profesia lor. A. Toffler afirma că „Analfabetul de mâine nu va mai fi cel care nu știe să citească, ci va fi cel care nu a învățat cum să învețe.”[8] Și aceasta pentru că tehnicile muncii intelectuale au rolul de a facilita deschiderea intelectuală spre conținutul diverselor activități socio-profesionale și de cercetare științifică, și, de asemenea, au rolul de a asigura adaptarea cât mai bună a oamenilor la diferitele schimbări care au loc la nivelul întregii societăți contemporane. Având la bază rezultate ale cercetărilor desfășurate în discipline precum pedagogia și sociologia, psihologia și în special psihologia învățării, tehnica muncii intelectuale se integrează în preocuparea tot mai constantă pentru calitate înregistrată la nivelul tuturor domeniilor de activitate.

În școală, în general, se dobândește capacitatea de a desfășura activități intelectuale. Foarte devreme apare capacitatea de a gândi, de a cunoaște, de a avea o activitate rațională, de a opera cu noțiuni științifice. Pregătirea pe care o oferă școala, indiferent de nivel, nu este însă suficientă. Toate cunoștințele, abilitățile și tehnicile deprinse trebuie dezvoltate în permanență, trebuie valorificate prin activități creatoare. Se poate totuși afirma că în cadrul liceului și apoi al facultății se pun adevăratele baze în vederea formării unui stil propriu de muncă intelectuală.

Primele elemente ale personalității, dar care se pot încă modifica, apar în copilărie, însă ceea ce este esențial în personalitatea unui om se conturează în adolescență și în perioada de maturitate incipientă, adică în perioada de studenție. Procesul educativ care are loc în acest interval contribuie în mare măsură la cristalizarea personalității. De-a lungul timpului, personalitatea a fost definită din perspectiva mai multor orientări și teorii: teoria biologică, teoria psihanalitică, teoria factorială, orientarea experimentalistă, teoria integrativ-dinamică, teoria învățării, teoria sistemelor etc. M. Stoica definește această noțiune astfel: „organizarea dinamică și unitară în procesul învățării a structurilor cognitiv-operaționale, afectiv-motivaționale, psihomotrice, dinamico-energetice, afectiv-motivaționale și atitudinal-valorice, manifestate în comportamentul subiectului.”[9] O dimensiune esențială a personalității este creativitatea, iar școala are un rol important în dezvoltarea capacităților creative ale copiilor. Printre factorii creativității se numără: aptitudinile intelectuale, aptitudinea interogativă (de căutare), flexibilitatea cognitivă, sensibilitatea estetică și posibilitatea de sesizare a destinului, a încrederii creatorului în viitorul său.

S-a afirmat că atitudinea creativității este prezentă la niveluri variabile, dar la toți indivizii normali și, de asemenea, că procesul creativ poate fi realizat în mod intenționat, că el poate fi învățat și dezvoltat la un mare număr de oameni.[10]

Ned Herrmann a împărțit oamenii în trei categorii în funcție de creativitate. Astfel, o primă categorie o formează cei care sunt în mod constant creativi, persoane care exercită în mod activ datele lor creative pentru plăcere și profit. O a doua categorie îi include pe cei care sunt uneori creativi, care au momente de inteligență creativă din timp în timp. Și în sfârșit, în a treia categorie intră cei care pot să fie creativi, dar încă nu au exploatat acest potențial.[11]

În perioada studiilor universitare se poate vorbi atât despre desăvârșirea personalității, cât și despre dezvoltarea potențialului creator al studenților. Pentru a gândi sistematic și eficient, pentru a folosi noul, pentru a fi creativ este necesar un efort susținut și constant. Acest efort trebuie să continue și să fie amplificat pe parcursul întregii vieți.

Studiile au arătat însă faptul că tinerii nu au suficiente deprinderi practice în primul rând pentru o dezvoltare armonioasă a personalității și apoi pentru desfășurarea unor activități creative. Este vorba de acele deprinderi practice de folosire a tehnicilor de muncă intelectuală. Tehnica autoeducativă, a studiului individual nu se desfășoară în mod corespunzător, este preferat sistemul preluării cunoștin-

țelor în dauna exersării metodelor și a tehnicilor de muncă independentă, ale descoperirii și creativității. Adesea, aceste tehnici au fost învățate la modul informal-accidental, sunt utilizate doar în anumite situații, iar aplicarea lor diferă. La nivelul elevilor și studenților pot fi distinse câteva categorii: cei care cunosc și aplică tehnicile de muncă intelectuală, cei care cunosc unele tehnici, dar nu le folosesc, și cei care nu le cunosc sub nici o formă.

Studiul individual este o formă de dobândire a cunoștințelor, specifică pentru învățământul universitar. Dar însușirea cunoștințelor este, de fapt, individuală, indiferent de nivelul de învățământ. Totuși fiecare nivel are un anumit specific în privința modului de efectuare a studiului individual.

Astfel, pe parcursul gimnaziului și liceului elevii îndeplinesc prin studiul individual în special operațiile de memorizare. La nivel universitar, această formă de dobândire a cunoștințelor se amplifică, devine mult mai complexă. Studenții trebuie să aprofundeze cunoștințele predate în cadrul cursului. Ei trebuie să cerceteze în mod critic și alte surse, să sintetizeze cunoștințele acumulate. Este vorba deci de un mod creator de a aprofunda cunoștințele. În această etapă predomină nu procesele de memorizare, ci procesele de sintetizare și adâncire a cunoștințelor. Tehnicile cerute pentru un astfel de studiu sunt utile și ulterior, de fapt pe parcursul întregii existențe, când este necesar ca fiecare persoană să-și actualizeze în mod constant cunoștințele și să fie la curent cu ultimele dezvoltări din știință și tehnică.

Necesitatea orientării, înțelegerii și exersării metodelor și tehnicilor de muncă intelectuală la toate nivelurile de învățământ a fost constatată de mult timp. În acest fel, aceste metode și tehnici sunt integrate în cadrul procesului de învățare sau studiere a diferitelor discipline.

Atunci când se abordează aspecte legate de munca intelectuală trebuie avute în vedere atât metodele de gândire, de învățare, cât și aspectele educative ale organizării și îndrumării muncii intelectuale. Nu numai procedeele și sistemele de informare prezintă importanță, ci și strategia de activitate, de organizare și conducere care asigură desfășurarea în condiții cât mai bune a muncii intelectuale.

Un aspect care nu trebuie ignorat în legătură cu formarea armonioasă a personalității este că aceasta presupune mai multe tipuri de educație: intelectuală/științifică, estetică, fizică, tehnologică, profesională, moral-civică și religioasă. O poziție centrală o ocupă în mod evident educația intelectuală. Aceasta vizează o serie de obiective. Menționăm în continuare cele mai importante dintre aceste obiective:

- Asimilarea de către elevi / studenți a unui sistem de cunoștințe fundamentale, cu valoare operațională, din principalele domenii de activitate, astfel încât ei să poată gândi independent și aplica aceste cunoștințe.
- Lărgirea continuă a orizontului de cultură generală, care facilitează formarea culturii profesionale și creativitatea.
- Dezvoltarea curiozității științifice, a intereselor de cunoaștere, a sentimentelor intelectuale, a pasiunii pentru promovarea științei și a culturii umaniste.
- Formarea deprinderilor de muncă intelectuală privind: localizarea, selectarea, organizarea și evaluarea informațiilor, asimilarea lor prin lectură științifică pe bază de fișe-conspect și fișe de idei.
- Dezvoltarea spiritului de observare, a capacității de prelucrare, interpretare și operare cu informațiile asimilate.
- Însușirea metodelor, a tehnicilor și a regulilor de învățare eficientă.
- Dezvoltarea inteligenței și a creativității, dimensiuni importante ale personalității omului contemporan.
- Dezvoltarea capacităților cognitiv-operaționale, de a gândi logic, analitic, critic, sintetic și interpretativ, de a sesiza esențialul și relațiile dintre obiecte, fenomene și procese, de a combina și recombina cunoștințele în forme noi, de a efectua raționamente în lanț și supraetajate.
- Formarea capacității de a extrapola și interpola informații, de a formula ipoteze de rezolvare a problemelor.
- Formarea capacității de invenție și inovație și a atitudinii creative.
- Dezvoltarea capacității de a gândi interdisciplinar, de a coopera și respecta regulile de igienă a muncii intelectuale.[12]

În cadrul procesului de evoluție a unei personalități apte de a se perfecționa pe toată durata existenței, însușirea metodelor și tehnicilor de muncă intelectuală este esențială.

Există țări precum Suedia, S.U.A., Germania ș.a. în care instituțiile de învățământ au elaborat un curriculum care prevede în mod expres predarea-învățarea metodelor și tehnicilor de muncă intelectuală. Studiul și exersarea acestora sunt prezente de la ciclul primar până la cursurile postuniversitare. Întâi se învață cum să se organizeze munca de învățare, cum să se însușească anumite deprinderi elementare (timp, loc, instrumente) și, apoi, cum să se însușească procedeele științifice caracteristice învățării diferitelor discipline.

În legătură cu învățarea metodelor și tehnicilor de muncă intelectuală s-a vorbit despre importanța

relației general-particular.[13] Conținutul, logica și metodele de cercetare ale științelor influențează modalitățile de învățare. Fiecare știință are metodele sale proprii. Astfel, în chimie, metoda analizei cantitative este de bază; în învățarea limbilor străine, metoda conversației este esențială etc.

„A întocmi o bibliografie folosind fișe, a efectua un experiment într-un laborator de chimie, a lucra cu microscopul în biologie, a lucra cu dicționare, a folosi instrumente de măsurare, a aplica procedee de concentrare intelectuală, a folosi calculatorul etc. toate aceste acțiuni, ocurente unui scop de cunoaștere, de producție sau de acțiune socială constituie tehnici, procedee, operații de muncă intelectuală, de amplou și importanță inegală, având un conținut variat, după natura obiectului, a disciplinei sau practicii în care lucrăm.”[14]

Tehnicile muncii intelectuale sunt influențate și de standardizarea procedeelelor, tehnicilor și operațiilor de cercetare științifică. La nivelul învățământului superior, metodele active, participative se apropie până la identificare cu metodele cercetării, experimentării.

Karl Steinbuch a analizat profilul studentului și trăsăturile de bază ale personalității acestuia. Pentru a fi pregătit să învețe toată viața și să desfășoare activități creatoare sunt necesare câteva elemente dintre care menționăm:

- Pregătirea necesară și capacitatea de a învăța în mod constant.
- Capacitatea de a gândi logic, analitic, critic și structurat.
- Capacitatea de a gândi operațional.
- Capacitatea de a-și propune scopuri și de a opta.
- Capacitatea de a coopera.
- Capacitatea de a persevera.
- Capacitatea de concentrare și de precizie etc.[15]

Studiile efectuate la nivelul învățământului superior au arătat că în această etapă a procesului educativ este necesară o participare activă, intensă, specializată și critică a studentului. De asemenea, s-a constatat că preocuparea autoeducațională a studentului este precis profilată, în măsura în care este formată prin activitatea profesională de cercetare.[16]

Învățământul superior se caracterizează prin autonomia studiului, prin cooperare, cercetare. Cultivarea proceselor autoeducaționale la studenți este prioritară, dar trebuie remarcat că preocupările autoeducaționale la studenți diferă în funcție de facultate.

Elementele care definesc învățământul superior, dar și statutul studentului ca persoană care

poate opta în toate domeniile de viață determină caracteristicile învățării la studenți. Este vorba de accentuarea autonomiei în învățare, apoi de faptul că studentul poate să-și elaboreze o învățare conștientă, responsabilă, organizată, însușindu-și obiective, conținuturi, metode de instruire și sisteme de evaluare în procesul formării sale. Formele și metodele învățării la studenți diferă de cele specifice învățării la elevi. Nu trebuie uitat că verificarea învățării se produce la intervale mai lungi și vizează conținuturi mai cuprinzătoare. În învățământul superior se pune accent pe rolul creator, inventiv al celor care învață, și, de asemenea, la acest nivel se explorează problemele esențiale, de importanță, actuale și de perspectivă. Specifică la studenți este și învățarea deontologică.[17]

În articolul intitulat „În căutarea sensului educației”, Claude Bernard arată că „esența muncii intelectuale este:

1. fie căutarea sensului,
2. fie combinarea elementelor selecționând relațiile care „marchează”,
3. fie inventarea unui sens, căci sensul nu există, ci devine.”[18] Obiectivele care se urmăresc la nivelul absolventului de învățământ superior prin însușirea metodelor și tehnicilor de muncă intelectuală sunt:

- Folosirea specializată și critică a acestor metode și tehnici:
 - realizarea impactului creator între teorie și metodă, între teorie și practică;
 - capacitatea operațională, însușită critic, de educație permanentă prin autoactivitate și creativitate.
- Însușirea unei munci profesionale prin stăpânirea creatoare a programelor științifice necesare.
- Deschiderea și capacitatea de inovare în munca științifică, de cercetare și proiectare, în viața social-culturală, artistică.
- Capacitatea de a lua decizii în comun, de a opta și evalua lucruri, situații și oameni:
 - cunoașterea de sine și metodele perfecționării profesionale, ale desăvârșirii culturii.

La nivelul adultului între 25-50 de ani, aceste obiective sunt:

- Capacitatea de a determina cerințele obiective și subiective de integrare social-profesională și de perfecționare profesională, științifică, culturală:
 - adecvarea bugetului de timp prin autoconducere și organizare a activităților sub aspect familial, profesional și subiectiv;
 - dezvoltarea maximă a personalității și a creativității.
- Capacitatea de transfer al deprinderilor la situații și modalități de muncă noi.
- Păstrarea tonusului vital și a capacității creatoare prin respectarea igienei muncii intelectuale;

menținerea capacității de compensare a unor lip-uri generate de vârstă, prin randamente bune cu ajutorul altor calități.[19] Se poate spune deci că în munca intelectuală sunt esențiale câteva reguli: studierea unei mari cantități de materiale documentare și de informații, permanenta perfecționare prin trecerea de la o treaptă la alta a cunoașterii, menținerea tonusului intelectual prin igiena minții.

Nu trebuie omis faptul că există mai multe paliere ale muncii intelectuale. Astfel la nivelul elevului / studentului, se poate vorbi de munca intelectuală la cursuri, munca intelectuală acasă (deci studiul individual), munca intelectuală în bibliotecă ș.a.

În legătură cu ultimul palier trebuie spus că aceste instituții, structurile infodocumentare, trebuie să se integreze în mediul de muncă intelectuală al fiecărui individ. Tehnicile de muncă intelectuală în bibliotecă se perfecționează în permanență. Pentru desfășurarea muncii intelectuale în bibliotecă este necesară cunoașterea unor aspecte care sunt specifice acestei activități, pornind de la cele mai simple până la cele mai complexe.

Elemente privind munca intelectuală în bibliotecă

Metodele de informare fac parte din ansamblul muncii intelectuale. Deprinderea folosirii principiilor și tehnicilor de prelucrare a informației trebuie să se formeze de timpuriu din perioada gimnaziului și liceului și să continue și să se consolideze în perioada facultății, atunci când studiul individual ocupă un rol esențial în dezvoltarea personalității.

A fost adesea subliniată necesitatea existenței a trei componente la nivelul informării individuale a studentului, și anume:

- „informarea fundamentală care este constituită din cunoștințe și noțiuni de bază în profilul și în domeniul respectiv;
- informarea tematică care are scopul obținerii de informații pe o temă sau problemă specifică, de exemplu, pentru abordarea unei teme de cercetare științifică, pentru fundamentarea și elaborarea soluției de dezvoltare a acesteia;
- informarea generală, curentă care asigură studentului un orizont științific larg, alimentat continuu cu noutățile, cu progresul, cu direcțiile de dezvoltare și cu tendințele propriului domeniu și ale celor învecinate.”[20]

Biblioteca poate fi percepută de către elevi / studenți prin intermediul procesului de cercetare ca un loc pentru descoperire și dezvoltare personală. Este necesară însă, în acest scop, o anumită instruire pe care profesorii și bibliotecarii o pot oferi pe baza unei înțelegeri complete a modului în care elevii / studenții percep procesul de cercetare și,

de asemenea, a modalității în care învățarea prin cercetare poate fi facilitată. În ultimul timp, în țări precum Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, S.U.A., Australia și Canada au fost dezvoltate numeroase modele de instruire privind activitatea care trebuie desfășurată în bibliotecă. Implementarea efectivă a unor astfel de modele depinde de înțelegerea de către profesori și bibliotecari a faptului că elevii / studenții variază în ceea ce privește nivelul de abstractizare cu care pot lucra, că ei sunt persoane active a căror cunoaștere crește atunci când utilizează informația și că ei cunosc schimbări ale sentimentelor, ca și schimbări în gândire pe parcursul procesului de informare.

Prezentăm în continuare un astfel de model care poate contribui la perceperea activității de cercetare în bibliotecă ca o oportunitate pentru descoperire și dezvoltare personală. Acest model a fost realizat în Canada, în cadrul Universității Alberta. Fiecare etapă a acestui model se caracterizează prin câteva acțiuni.

1. Planificarea
 - stabilirea subiectului
 - identificarea surselor de informare
 - identificarea audienței și a formatului de prezentare
 - stabilirea criteriilor de evaluare
 - procesul de revizuire
2. Regăsirea informației
 - localizarea resurselor
 - adunarea resurselor
 - procesul de revizuire
3. Prelucrarea informației
 - alegerea informației relevante
 - evaluarea informației
 - organizarea și înregistrarea informației
 - realizarea legăturilor și a inferențelor
 - crearea produsului
 - revizuire și editare
 - procesul de revizuire
4. Partajarea informației
 - prezentarea concluziilor
 - demonstrarea unui comportament corespunzător al audienței
 - procesul de revizuire
5. Evaluarea
 - evaluarea produsului
 - evaluarea procedurilor și abilităților de cercetare
 - procesul de revizuire.[21]

În etapa de Planificare, studenții au posibilitatea de a-și forma o imagine clară asupra întregului proces de cercetare. În etapa de Regăsire a informației, studenții obțin sursele de informare de care au nevoie.

În cadrul etapei de Prelucrare a informației, studenții selectează și sintetizează informația perti-

nentă pentru subiectul lor. Este vorba, de fapt, de o etapă cu două faze. După selectarea și înregistrarea informației, studenții realizează un produs de cercetare prin organizarea și sintetizarea informației într-un mod unic și personal.

În etapa de Partajare a informației, studenții prezintă produsul de cercetare într-un mod care are înțeles pentru o anumită asistență.

În etapa de Evaluare, accentul cade pe implicarea studenților în evaluarea atât a procesului, cât și a produsului de cercetare.

Elemente privind procesul de lectură

Munca intelectuală are în vedere toate formele de fixare a informației, nu se rezumă doar la citit, la lectură. Lectura însă are un rol fundamental în cadrul tehnicilor de muncă intelectuală. Lectura a fost și este pentru om principala modalitate de intrare în zona cunoașterii.

S-a spus că tehnicile muncii intelectuale cu cartea și prin carte au virtuți superioare, fiind caracterizate de coerență, logică, modalități de sistematizare, de aprofundare și dezbateră și, de asemenea, s-a afirmat că acest instrument pe care îl reprezintă cartea, rămâne mijlocul principal al răspândirii, sistematizării, interpretării și asimilării create a cunoștințelor din toate domeniile științei, tehnicii, artei, culturii.[22]

Factorii educativi au un rol important atât în favorizarea apariției și dezvoltării lecturii, cât și în formarea la elevi / studenți a unor atitudini de receptare corectă a informațiilor, de sistematizare a lor, de organizare rațională, în timp și spațiu, a studiului cărții.

Problema centrală a lecturii este cea a determinării sensului, omul încercând să capteze și să descifreze prin lectură un mesaj. Receptarea mesajului duce la un proces de actualizare a vechilor cunoștințe, dar și la noi asocieri, și, posibil, la descoperirea de noi adevăruri.

Barbara Swaby consideră că „domeniul lecturii constituie una dintre zonele cele mai uimitoare, complexe și aparent copleșitoare din întreaga educație.”[23]

Procesul lecturii eficiente presupune câțiva parametri:

- cel al cuprinderii (explorării) globale a textului;
- cel al chestionării, al întrebărilor și al primelor evaluări și decizii;
- citirea desfășurată;
- recapitularea;

- cel al revenirii pentru a revedea lucrurile, o citire selectată, uneori și integrală.[24]

A aborda problema lecturii înseamnă a aborda o zonă vastă și complexă care poate fi cercetată din mai multe perspective, cu diverse mijloace.

Lectura înseamnă în primul rând decodificare, iar reușita actului de lectură depinde de echilibrul dintre lizibilitatea textului și competența cititorului.

În lucrarea „Introducere în teoria lecturii”, Paul Cornea distinge între două accepții majore ale conceptului de „lectură”. Astfel, mai întâi se poate vorbi de o accepție restrânsă la comunicarea scriptică, și apoi de una extinsă la orice tip de comunicare. În primul caz, prin lectură se înțelege „ansamblul activităților perceptive și cognitive vizând identificarea și comprehensiunea mesajelor transmise scriptic”, iar în al doilea caz este vorba de identificarea și comprehensiunea mesajelor transmise cu ajutorul altor sisteme semnificative decât grafismul.[25]

Există posibilitatea grupării practicilor curente de lectură în funcție de două modalități de abordare a textului. Prima, numită de Escarpit hipolografică, este stângace, dependentă, de slab randament și constituie un stadiu al perioadei de ucenicie, iar a doua, hiperlogografică, este avizată, autonomă, potențial productivă și se bazează pe recunoașterea simultană a mai multor cuvinte. Dintre modurile de lectură hiperlogografice menționăm: lectura liniară, lectura receptivă, lectura literară, lectura informativă globală, lectura exploratorie, lectura de cercetare, lectura rapidă.[26]

Adevărata lectură este o lectură motivată. Robert Escarpit vorbea de două tipuri de comportament care corespund unui motiv rațional sau unuia existențial. Considerarea cărții exclusiv ca sursă de informații corespunde unui comportament obiectiv. Cititorul nu participă, ci utilizează. Comportamentul proiectiv are la bază lectura care oferă un cadru experienței cititorului. În cadrul lecturii obiective se poate distinge între lectura de studiu sau lectura de învățare, lectura complementară sau de informare și lectura de consultare.[27]

Lectura se adaptează scopului urmărit, naturii textului, dar și circumstanțelor. În funcție de nevoi și împrejurări, diversele moduri de a citi (obiectiv ori proiectiv; eferent ori estetic; liniar, exploratoriu ori selectiv; senzual ori logic; nonșalant sau programat; identificatoriu sau critic; consumatorist ori asimilatoriu etc.) sunt practicate izolat sau în combinație. Lectura depinde de posibilitățile, aptitudinile, tendințele fiecărui individ, fiind un act extrem de complex.

Paul Cornea arată că lectura poate fi studiată din două perspective diferite: explicarea și com-

prehensiunea, acest proces al lecturii implicând un complex de activități care articulează procese automatizate cu procese conștiente, iar dacă luăm drept criteriu fidelitatea față de structurile textului, practicile lectorale pot fi repartizate astfel: pe o poziție superioară, a maximei adecvări, interpretarea (o lectură prin excelență avizată, tinzând spre maxima fidelitate a restituirii sensului), pe o poziție de mijloc lectura standard (aceasta duce la o comprehensiune mai mult sau mai puțin satisfăcătoare a textului și la o reprezentare mentală a lumii ficționale de pregnanță și completitudine variabile), iar pe o poziție inferioară lectura liberă (după bunul plac - o lectură la discreție, arbitrară, degajată de constrângeri exterioare, decisă de subiect, potrivit idiosincraziilor lui).[28]

Iată cum este caracterizată interpretarea: „o lectură controlată, raționalizată, sistematică, întreprinsă de expert sau de critic, uneori și de cititorul care le împrumută metoda; ea constituie un termen de referință, un fundal pe care se proiectează lectura standard, spre a-și verifica intuițiile ori spre a-și măsura abaterile, un orizont (teoretic) al deplinei expansiuni și eflorescențe ale sensului.”[29]

Émile Faguet consideră că lectura comportă trei personaje: autorul, cititorul, iar criticul este mediatorul.[30] Cititorul, lectorul îndeplinește trei funcții: performarea, evaluarea, cooperarea. În primul caz, lectorul are sarcina de a înțelege, „de a afla ce vor să spună, semnificanții, ceea ce se traduce prin decodificarea semnelor și interpretarea lor”; în al doilea caz, lectorul evaluează, ia atitudine față de textul pe care îl performează, din punct de vedere afectiv și axiologic; în cel de-al treilea caz, este vorba de o funcție cooperativă a lectorului care decurge din primele două.[31]

Eugen Heroveanu observa faptul că menirea cărții nu este numai de a ne informa, de a ne îmbogăți cunoștințele, de a ne mulțumi sufletul, ci și de a ne stimula gândirea, cele mai bune cărți fiind de altfel cele care dau mai mult de lucru spiritului, imaginației și facultăților noastre afective.[32] La rândul său, Faguet remarca faptul că „a ști să citești e o artă și există o artă de a citi”, iar „arta de a citi este arta de a gândi plus încă ceva.(...) Trebuie să gândești și să citești încet, pe îndelete, cu prudență, fără să te grăbești, făcându-ți mereu obiectii, atât ție, cât și autorului.”[33]

Nicolae Iorga a afirmat, de asemenea, că „A citi fără a gândi este a mânca fără a mistui. Spiritul dă afară tot ce nu poate apropia prin munca propriei gândiri.”[34]

Nicolae Balotă remarca în lucrarea sa „Arta lecturii” că lectura poate să devină un mod de a fi

și că arta lecturii năzuiește spre producerea unor forme noi.[35] Evident aceasta depinde de fiecare lector în parte.

Mihai Eminescu spunea: „Citește! Citește mereu, creierul tău va deveni un laborator de idei și imagini din care vei întocmi înțeleșul și filosofia vieții.”[36]

O tipologie a lectorilor ar include: lectorul „alter ego” – primul cititor al rândurilor pe care le scriu acum sunt eu însumi (lectura coincide aproape cu elaborarea scriptică, iar elaborarea scriptică se transformă în lectură); lectorul vizat – destinatarul (este cel pe care îl are nemijlocit în vedere emittentul unui text); lectorul prezumtiv – numit de unii și ideal (este cel pe care autorul îl revendică fără a-l cunoaște, este cititorul pe care și-l imaginează poetul neînțeleș, reprezintă de obicei o proiecție a narcisismului auctorial, un construct fantasmatic de substituție); lectorul virtual – numit și implicit sau model (este un construct abstract cu rolul de a prestructura potențialitățile semantice ale textului); lectorul înscris (este cititorul reprezentat „în carne și oase” în text); lectorul real – empiric (este cititorul propriu-zis).[37]

Putem spune că pentru fiecare individ, lectura poate avea o semnificație aparte. Sunt relevante în acest sens afirmațiile pe care diverse personalități le-au făcut în legătură cu această temă.

Descartes considera lectura „ca o strălucită conversație cu cele mai oneste spirite ale trecutului”, Goethe nota „Am ajuns aproape la 80 de ani, citesc mereu, dar nu pot spune că știu multe și nici că știu să citesc”, iar pentru Borges, lectura constituia „o formă a fericirii.”[38]

Un proverb latinesc spune că „Cine notează citește de două ori.” Căci lectura nu înseamnă doar pricepere și înțelegere, conectare la universul de idei al cărții, ci, în același timp, presupune fixarea informațiilor pentru o regăsire ulterioară. Notele personale fac parte din tehnica muncii intelectuale, ele contribuie la disciplinarea procesului de lectură și studiu. Este vorba de o deprindere de a recepta într-un mod critic și de a sintetiza conținutul.

O problemă care s-a pus întotdeauna atunci când este vorba de cărți și de lectură este cea a selecției. S-a vorbit de cărți a căror valoare universală și permanentă nu ne permite să le ignorăm.

Din cele mai vechi timpuri, o serie de personalități din diverse țări (Anglia, Italia, Franța) au încercat să realizeze liste cu cele mai bune cărți din lume. Și la noi în țară s-au întocmit astfel de liste, una fiind realizată chiar de Ion Heliade Rădulescu.

Eugen Heroveanu s-a ocupat, de asemenea, de acest aspect. El notează: „Iată, lucrările pe care cred că orice om care citește, e dator să le cunoască dacă nu să le și aibă în biblioteca sa: Biblia, Homer, Platon, Tacit, Virgil, Dante, Shakespeare, Cervantes, Molière, Racine, Pascal, Schiller, Goethe. (...) Iată acum și o listă complementară, – și minimală – de cărți, pe care orice român e dator – ca român – să le citească și să le aibă: Cronicarii (în special Costineștii și Neculce), Grigore Alexandrescu, Mihai Eminescu, Ion Creangă și Mihail Sadoveanu.”[39]

Se poate observa că aceste două liste au în vedere, în principal, domeniul literaturii și se limitează la scriitorii considerați de valoare la începutul secolului al XX-lea, lucru de înțeleș dacă ne gândim când au fost întocmite aceste liste.

În ceea ce privește domeniul filosofiei, putem aminti Nota bibliografică pe care Bertrand Russell o face la lucrarea „Problemele filosofiei”:

„Cel care vrea să dobândească o cunoaștere elementară a filosofiei va constata că este mai ușor și mai profitabil să citească unele dintre scrierile marilor filosofi, decât să încerce să obțină o imagine generală din manuale. Se recomandă în special: Platon – „Republica” (în special cărțile VI și VII), Descartes – „Meditații”, Spinoza – „Etica”, Leibniz – „Monadologia”, Berkeley – „Trei dialoguri între Hyles și Philonous”, Hume – „Cercetare asupra intelectului omenesc”, Kant – „Prolegomene la orice metafizică viitoare.”[40]

În prezent, se vorbește de o a treia revoluție pe care a traversat-o lectura, și anume trecerea la suportul electronic. Lectura electronică prezintă atât avantaje, cât și dezavantaje. În linii mari, se poate spune că lectura se dematerializează, ea poate înfrânge orice limitare impusă de spațiu și timp, dar ea cere o participare intensă, mult mai responsabilă, ea devine un exercițiu flexibil, creator, stimulator, este fluidă și productivă.[41]

În ciuda apariției noilor mijloace de comunicare, cele existente deja nu vor dispărea, lectura electronică nu va elimina lectura tradițională care va continua să ocupe o poziție deosebit de importantă în viața oamenilor, iar televiziunea și calculatorul nu vor elimina cartea tradițională, căci așa cum constata Paul Cornea „lectura mediază o formă de cunoaștere specifică, indispensabilă culturii și, dincolo de ea, însăși existenței sociale.”[42]

Concluzii

Despre tehnica muncii intelectuale s-a vorbit foarte mult. Încă de acum câteva secole s-a remarcat faptul că durata de viață a unui om nu

este suficientă pentru a parcurge tot ceea ce s-a scris. În prezent, situația nu s-a îmbunătățit prea mult, având în vedere că timpul a rămas același, iar posibilitățile cerebrale ale minții omenești sunt neschimbate.

Se înregistrează însă o creștere considerabilă a cantității de informații. Și nici noile tehnologii nu ne oferă mijloace mai bune de stăpânire a acestor informații în unitatea de timp de care dispunem.

Tehnicile muncii intelectuale ne pot însă ajuta să ne orientăm în vastitatea cunoștințelor existente, să ne însușim esența și să contribuim și noi la dezvoltarea științei, a cunoașterii în general.

Însușirea și perfecționarea metodelor și tehnicilor de muncă intelectuală în perioada optimă, la vârsta cea mai potrivită, duce la formarea unei personalități armonios dezvoltate, determină crearea unui stil propriu de muncă intelectuală.

Acest stil constă în modalitatea particulară în care sunt utilizate și dezvoltate metodele și tehnicile muncii intelectuale. Profilul personalității, cultura, munca profesională, lumea ideilor, nivelul dezvoltării tehnicilor și instrumentelor muncii intelectuale reprezintă factori care determină stilul muncii intelectuale.

Neîncetat, metodele și tehnicile intelectuale se multiplică și se restructurează, astfel încât structura muncii intelectuale contemporane a devenit complexă, interdisciplinară.

Prin însușirea unor metode și tehnici de muncă intelectuală cât mai eficiente se poate învăța mai mult și mai bine, nu doar atunci când suntem elevi sau studenți, ci și după aceea.

Căci așa cum spun psihologii și pedagogii, „arta de a-ți însuși știința este...o știință. Este știința muncii cu cartea. Este știința deprinderii metodelor de cercetare în laborator. Este știința selecției materialului științific, știința memorizării, a analizei, a ipotezei, a deducției logice. Este știința întregului proces al învățării, a artei de a munci în specialitatea aleasă.”[43]

[1] Durkheim, Émile. *Educație și sociologie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1980, p. 38.

[2] Idem, *Op. cit.*, p. 39.

[3] Idem, *Op. cit.*, passim.

[4] Vezi Stoica, Marin. *Psihopedagogia personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996, p. 58.

[5] Vezi Țapoc, Vasile. *Disertația științifică. Inițiere în cercetarea științifică și filosofia succesului*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2000, p. 4-5; Stoica, Marin. *Op. cit.*, p. 32-33, 35-36.

[6] Țapoc, Vasile. *Op. cit.*, p. 9.

[7] Aristotel. Apud: Țapoc, Vasile, *Op. cit.*, p. 6.

[8] Toffler, A. Apud: Țapoc, Vasile, *Op. cit.*, p. 8.

[9] Stoica, Marin. *Op. cit.*, p. 68.

[10] Vezi Druță, Florin. *Psihologie și educație*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997, p. 99-100.

[11] Vezi Herrmann, Ned. *Les dominances cérébrales et la créativité*. Paris: Retz, 1992. Apud: Druță, Florin, *Op. cit.*, p. 136.

[12] Vezi Stoica, Marin. *Op. cit.*, p. 99-100.

[13] Vezi *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. Coordonator Leon Țopa. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979, passim.

[14] *Ibidem*, p. 24.

[15] Vezi Steinbuch, Karl. *Programm 2000*. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1970, p.187. Apud: *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979, p. 52-53.

[16] Vezi *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979, p. 48.

[17] *Ibidem*, p. 49-50.

[18] Bernard, Claude. *À la recherche du sens de l'éducation*, p. 50. În: *Lecteurs et lectures en éducation*. Sous la direction de Jean Hassenforder. Paris: Editions L'Harmattan, 1993, 357 p.

[19] Vezi *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. Coordonator Leon Țopa. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979, p. 54-55.

[20] *Ibidem*, p. 158-159.

[21] Vezi Oberg, Dianne. *Teaching the research process for discovery and personal growth*. În: *65th IFLA Council and General Conference*. Bangkok, 1999, p. 52-60.

[22] Vezi *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979, passim.

[23] Swaby, Barbara E. R. *Teaching and learning reading. A pragmatic Approach*. Boston: Little, Brown and Company, 1984, p. 2.

[24] Vezi Robinson, Francis. Apud: *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979, p. 67-69.

[25] Vezi Cornea, Paul. *Introducere în teoria lecturii*. Iași: Polirom, 1998, p. 13.

[26] *Ibidem*, p. 119-121.

[27] Escarpit, Robert. *Sociologie de la littérature*. Paris, 1960, passim.

[28] Vezi Cornea, Paul. *Op. cit.*, p. 202-203.

[29] Idem, *Op. cit.*, p. 204.

[30] Vezi Faguet, Émile. *Arta de a citi*. București: Albatros, 1973, p. 9.

[31] Vezi Cornea, Paul. *Op. cit.*, p. 61-63.

[32] Vezi Heroveanu, Eugen. *Despre arta de a citi și alte lucruri în legătură cu această temă*. București: Cartea Românească, 1940, p. 27.

[33] Faguet, Émile. *Op. cit.*, p. 58.

[34] Iorga, Nicolae. Apud: Țapoc, Vasile. *Op. cit.*, p. 43.

[35] Vezi Balotă, Nicolae. *Arta lecturii*. București: Cartea Românească, 1978, p. 6, 11.

[36] Eminescu, Mihai. Apud: Țapoc, Vasile. *Op. cit.*, p. 39.

[37] Vezi Cornea, Paul. *Op. cit.*, p. 61-63.

[38] Descartes. Apud: Heroveanu, Eugen. *Op. cit.*, p. 52; Goethe, I. W. Apud: Țapoc, Vasile. *Op. cit.*, p. 39; Borges. Apud: Cornea, Paul. *Op. cit.*, p. 5.

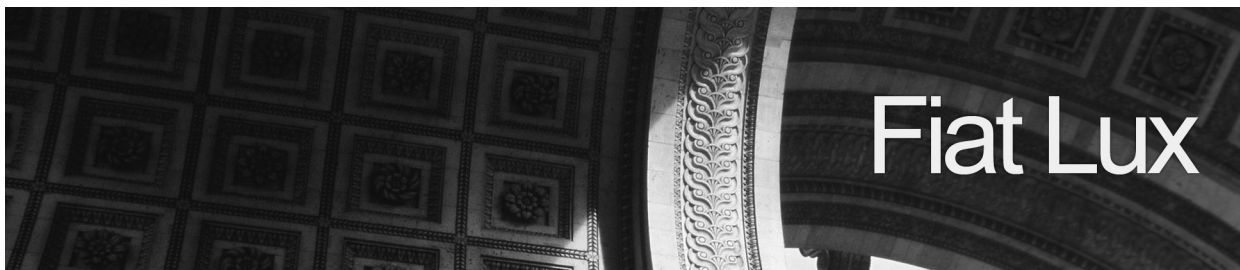
[39] Heroveanu, Eugen. *Op. cit.*, p. 13.

[40] Russell, Bertrand. *Problemele filosofiei*. București: Editura All, 1995, p. 106.

[41] Vezi Cornea, Paul. *Op. cit.*, p. XI-XV.

[42] Idem, *Op. cit.*, p. 11.

[43] *Arta însușirii științei*. București: Editura Politică, 1968, p. 70.

Fiat Lux

Bibliologia

Adina
Berciu-Drăghicescu

Bibliologia, fostă știință auxiliară a istoriei dar în prezent, disciplină independentă, care se ocupă de carte și de munca în bibliotecă. Prin bibliologie se înțelege „studiul metodic, științific a tot ceea ce privește scrisul de mână sau tipar, pe hârtie sau pe alt material, deci orice vehicul al gândirii prezentat mai adesea sub forma cărții, de la fabricarea și condițiile ei materiale și până la viața ei ca factor cultural, cu imensa ei influență asupra individului și a societății... Prin urmare, obiectul acestei științe include: istoricul scrisului, suportul său, instrumentele de scris, tehnica tiparului, fabricarea, legatul și ilustrarea cărții, punerea ei în circulație, publicațiile bibliografice, organizarea bibliotecilor, cataloagele.

Cuvintele bibliologie și bibliotecă își au originea în limba greacă veche: biblon = carte; logos = vorbire, tratare; théké = dulap, loc de păstrare a cărților. Deci bibliotecă înseamnă loc de păstrare a cărții. Spre sfârșitul Evului Mediu, în concepția umanistă biblioteca reprezenta triada: loc, dulap, cărți; ea era un muzeu de carte, un depozit de valori spirituale.

Ca deținător al tezaurului de cunoștințe și ca centre de difuzare ale acestora, bibliotecile sunt verigi ale culturii în oricare timp și societate.

Părțile componente ale acestei discipline sunt:

I. Istoria cărților și a bibliotecilor de la începuturi până la epoca contemporană. Aici sunt incluse și problemele legate de istoria scrisului, a materialului de scris, tiparul, ilustrarea cărților, precum și istoricul bibliotecilor și rolul lor în viața socială și culturală a popoarelor.

II. Bibliografia se ocupă cu descrierea cărților spre a alcătui repertorii sau cataloage de cărți.

III. Biblioteconomia se preocupă de organizarea, catalogarea, clasificarea și funcționarea bibliotecilor, inclusiv orientarea de carte, propaganda de

carte, completarea și organizarea fondului bibliotecilor, conservarea cărților.

IV. Bibliotecografia se ocupă cu descrierea bibliotecilor din punct de vedere istoric, statistic, al construcției, al instalațiilor, al îngrijirii localurilor lor*.

Bibliologia a devenit o știință în adevăratul înțeles al cuvântului la începutul secolului al XIX-lea. Tot atunci, francezul Gabriel Peignot pune în circulație, pentru prima oară, termenul de bibliologie.

Un rol deosebit de important pentru dezvoltarea studiilor bibliologice în România l-a jucat Societatea Academică Română (1867), societate devenită apoi Academia Română (1879).

În aceeași perioadă, când se puna bazele acestei discipline în principalele țări europene, în Principatele Române apăreau lucrări sistematizate referitoare la tipografia, la cărți, biblioteci, bibliografii. S-au remarcat în domeniul bibliologiei, cu toate subramurile sale, din secolul XIX și până astăzi: Gh. Asachi, (1788 - 1869), Heliade Rădulescu (1802 - 1872), Timotei Cipariu (1805 - 1887), George Barițiu (1812 - 1893), B. P. Hasdeu (1838 - 1907), Aug. Treboniu Laurian (1810 - 1881), Ioan Bianu (1856 - 1935), Nerva Hodoș (1869 - 1913), Ilarie Chendi (1838 - 1913), Al. Sadi-Ionescu (1873 - 1926), Oct. Schiau, Corneliu Dima - Drăgan (1936 - 1986), Barbu Teodorescu, Nicolae Georgescu Tistu (1894 - 1972), Dan Simonescu (1902 - 1992), Gabriel Strempele (n. 1926).

Biblioteca Academiei a polarizat în jurul său importante personalități ale biblioteconomiei românești fiind nu numai „loc de depozitare a cărților... ci și un important for științific și cultural național, rol ce îl joacă și în prezent.

* Domeniu care nu intră în preocupările noastre.

Bibliologia, în înțelesul de disciplină care înglobează și sistematizează toate cunoștințele referitoare la carte, a constituit obiectul unor congrese internaționale încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

În 1895 s-a organizat prima Conferință Internațională de Bibliografie la Bruxelles. Cu această ocazie s-a hotărât crearea unui Repertoriu Bibliografic Universal și s-a fondat Institutul Internațional de Bibliografie cu sediul la Bruxelles, care funcționează și astăzi, cu scopul de a realiza repertoriul menționat. Planul era și mai vast: crearea unui muzeu al cărții și al materialelor documentare, crearea unei Uniuni a asociațiilor internaționale, crearea la Palatul Mondial din Bruxelles a unei Cetăți intelectuale internaționale.

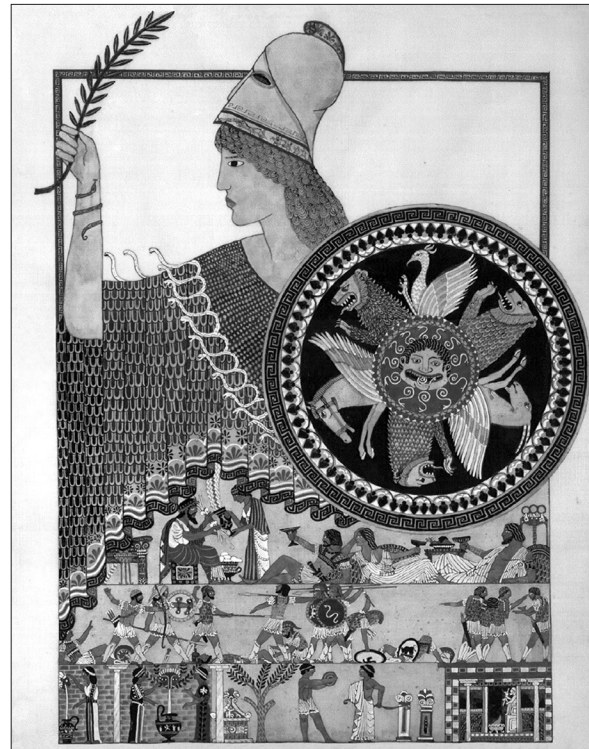
În cadrul centrului de la Bruxelles un rol, deosebit l-a jucat Paul Otlet, căruia i-a revenit și meritul de a califica disciplinele care se ocupau cu studiul cărții drept „științe bibliologice”...

După înființarea Societății Națiunilor (1919) s-a creat pe lângă ea o Comisie Internațională de Cooperare Intelectuală (1922) căreia i s-a adăugat ca organ de colaborare tehnică un Institut de Cooperare Intelectuală. Geneva, Paris și Bruxelles au devenit de la începutul secolului XX până astăzi principalele centre cu preocupări bibliologice ale Europei.

Printre membrii Comisiei create în 1922 la Geneva se aflau oameni de înaltă cultură, filozofi, savanți: H. Bergson, A. Einstein, H. Lorentz, Marie Curie, precum și tehnicieni în probleme de bibliotecă precum Marcel Godet.

În a doua jumătate a secolului nostru, bibliologia și ramurile ei au înregistrat progrese deosebite odată cu creșterea uriașă a volumului de informație, recurgându-se și în cadrul acestei științe la cele mai moderne metode de lucru cu cartea. Ca disciplină de învățământ, bibliologia a fost introdusă mai întâi la École des Chartes, apoi la Universitatea din Göttingen, preluată ulterior de celelalte mari centre universitare europene.

În România primul curs de bibliologie s-a predat la Universitatea din Cluj în 1932, curs susținut de renumitul bibliolog Ioachim Crăciun.

Magister
dixit

De la Cadmos la Bill Gates

Andrei Vartic

*Pe-o clipă doar țăranul
Se rupe din râșnit orezul.
Luna o privește.
Basho (1644-1694) [1]*

"The Internet will change education as fundamentally as it changed with printed books" Bill GATES, October 26 , 1999 [2]

A - 1

Poveste din timpuri cu 9 neveste. Cândva, peste 9 mări și 9 țări, în SUA, la 26 octombrie 1955, s-a născut un băiat surâzător care l-a biruit pe Cadmos, fiul lui Agenor, nepotul lui Zeus. Acel băiat a demolat în câțiva ani 3000 de ani de robie alfabetică, feniciană. Un sistem misterios de semne, nevăzut, și care (ura!!!) nu mai trebuie învățat la școală, din numai două simboluri, 0 și 1, adus la vedere pe un ecran TV interactiv într-un mod copilăros și simplu, a trezit nebănuite forțe care dormeau în genele omenești și a schimbat în numai câțiva ani fața obosită a lumii. Acel sistem de semne este MS-DOS.

B - 2

MS-DOS a spulberat vechile motoare ale lumii și a dat oamenilor un loc de muncă mai demn de condiția lor umană. MS-DOS a schimbat radical petrecerea timpului liber al oamenilor. MS-DOS a reorientat până și câmpul viselor omenești lăsând pentru neîmpliniri tot mai puțin loc în ființarea omenească.

Γ - 3

MS-DOS a cucerit atât de rapid inimile copiilor, a schimbat atât de radical felul lor milenar de a fi, a antrenat atât de masiv energia proaspătă a copiilor în actul de creație a noilor tehnologii, a pus și copilăria în actele responsabile ale ființării, încât cei născuți după 1990 au fost numiți Generation 1 [2].

Δ - 4

Rezonând puternic cu structurile fundatoare ale omului, MS-DOS a schimbat și producerile, și reproducerea. Limitele de ființare au fost armonizate cu posibilitățile calculatoare ale siliciului. Și omul nu s-a revoltat. Omul a acceptat așa de ușor computerul și MS-DOS-ul de parcă ambele produse făceau parte din proiectul uman.

Bill Gates a intrat în Casa lui Alef, luminându-și drumul cu MS-DOS-ul creat pentru IBM, și Cadmos, metamorfozat de mai mult timp în șarpe, s-a retras tihnit de pe software-ul ființării omenești, s-a dus să se odihnească în Iliria. Așa a fost schimbat din rădăcini modul de depozitare și de transmitere a informației. Știința acestei schimbări este necunoscută, șirul de evenimente care va urma este mult mai imprevizibil decât evenimentele și fenomenele umane coordonate alfabetic. Fiindcă în armonie cu legile lui Dao, dar și cu legea lui Heisenberg, și, îndrăznim să spunem, cu cea a lui Pseudo Dionisie Areopagitul, cu cât mai repede vom depozita și transmite informația, cu atât mai incertă va fi menirea acestei lucrări. Bucuria însă este generală.

E - 5

Bucuria cea mai mare, bucurie de level planetar, s-a dezlănțuit în lagărul copiilor. Gata cu învățatul literelor. Gata cu proprietățile plictisitoare ale verbelor

și adverbilor. Gata cu tabla înmulțirii care le sta copiilor în gât. Învățatul la școala lui Bill Gates nu mai este un chin. Sute de milioane de copii dau buzna în computer și învață cu pasiune, neimpuși de nimeni, de multe ori fără nici un fel de profesor, MS-DOS-ul și celelalte ferestre ale lui Bill Gates. Marea poartă a viitorului, deși este clădită pe un imens val bifurcațional, s-a deschis cu o singură frază: "a computer on every desk and in every home".

Z – 6

Se spune despre fenicieni că au fost cei mai geniali navigatori ai antichității. Corăbiile lor ajungeau rapid în toate porturile din Marea Mediterană (dar poate și din Atlantic, și din Indii) grăbind schimbul de mărfuri, de tehnologii, de idei, de valori.

Se pare că alfabetul lor fonemic, baza viitoarelor alfabetelor europene, semite, indiene a fost tehnologia care le-a asigurat supremația pe mare și a dus în comunitățile omenești antice la globalizare a lumii prin alfabet. Cu acea navigare antică, patronată de zeul solar Bel-Bal-Beelsamen noi asemănăm navigarea prin Internet, globalizarea electronică a societății omenești, baby boomul devenit Generation 1, care nu a supărat zeul din noi.

Descriind această navigare noi punem și întrebarea cu privire la furtunile pe care navigatorii fenicieni le întâlneau în cale, și întrebarea privitoare la expansiunea informațională și la limitele decizionale care o echilibrează, dar și la uriașele umbre pe care le creează această expansiune și aceste limite.

Binele și răul noii alfabetizări numită globalizare, stă chiar în prima linie de navigatori. Sute de milioane de oameni vorbesc (și de bine, și de rău, și de invidie) de Bill Gates și nimeni, nimeni nu-l mai pomenește pe amărâțul Cadmos, alfabetizatorul lumii, nepot și socru lui Zeus, bunel lui Dionysos, cel care își încălzește noua ființă de șarpe pe pietrele Iliriei, în fosta Iugoslavie, unde ținta umană a tunurilor este corectată cu instrumentele globalizării.

Întrebarea care o sugerează cercetarea noastră este dacă nu cumva amărăciunile lui Cadmos vor amărî și navigările prin Internet, dacă nu cumva în MS-DOS trebuie sădit ceva care ne va păzi ființarea de pericolul desființării arhivat acum în cantități strașnice și pe Internet? Accentuăm mult folosirea acestui verb – *a păzi* – fiindcă doar în sensul și limitele acestui uz Globalizarea poate fi acceptată.

De cine trebuie să ne păzim cu ajutorul calculator al siliciului, iată cea mai curajoasă întrebare care trebuie pusă în Internet. De incertitudinile pe care le înmulțește în bifurcări ajutorul calculator al siliciului, iată cel mai curajos răspuns care trebuie plantat tot

acolo... *Pot și probabilitate* a spus Nicolaus din Cues înaintea Industrializării, încercând să scoată din ascundere formula omului și relația lui cu Dumnezeu.

H - 7

Poveste din timpuri cu 9 neveste. Minos, fiul Europei și al lui Zeus, nepot al lui Cadmos, avea probleme în cetatea Cnossosului de pe insula Creta, unde era rege și unde se întâlnea o dată la 9 ani cu tatăl său, Zeus, *the Chief of all Gods*, pentru a fi îndrumat.

Oamenii din Cnossos degradau, erau violenți și încrâncenați, se împărecheau fără dragoste, numai din instinct; ura, invidia, crima puneau stăpânire pe cetate. Atunci zeul mărilor Poseidon, fratele lui Zeus, tatăl lui Agenor, străbunelul lui Minos, i-a trimis nepotului său de fecior și de frate (citiți, citiți toată această legătură de sânge) un Taur Ferme-cător. Dar virtual.

Acel Taur trebuia arătat o singură dată mulțimii pentru a o face mai bună, ca semn al zeilor care îl sprijină pe Minos. Acel Taur trebuia apoi sacrificat imediat (citește deletat). Dar Minos nu și-a ținut cuvântul dat zeilor. Taurul a pustiit atunci insula Creta și a îngrozit și mai tare pe oameni. În acel peisaj de haos și violență soția lui Minos, frumoasa Pasifae, s-a îndrăgostit de Taur și s-a împerecheat cu el. Din această dragoste interzisă s-a născut cumplitul Minotaur. Pentru a-l ascunde de ochii oamenilor Minos i-a comandat lui Dedal un labirint sofisticat unde Minotaurul devora în pacea lui tinerii atenienilor. De unde și postulatul că și iluziile se hrănesc cu viața reală a oamenilor.

Putem numai presupune o legătură între Taurul lui Poseidon și Alef Bet, casa taurului, alfabetul fenician. Putem doar să legăm ipotetic alfabetul de zeul suprem Bel-Bal (Beelsamen, Domnul, Stăpânul, regele cerului, creatorul universului și judecătorul suprem), reprezentat de popoarele akkadiene și babiloniene ca taur sau ca om cu un cap de taur.

Dar nu putem nega ciclul de nenorociri care s-au abătut asupra lumii după alfabetizare. Nu putem nega luarea unor decizii incorecte de către urmașii lui Zeus. Nu putem nega natura bifurcațională a Omului și a Cosmosului în care locuiește. Nu putem nega natura ireversibilă a acestui Cosmos. Nu putem nega capcana iluziilor în care ne poate arunca libertatea noastră de a decide. Nu putem nega limita bifurcațională sau decizională (magistrala decizională) care ne salvează de pericol.

Or, atunci când ajungem la capătul magistralei informaționale, disipative, trebuie să ne oprim din goană și să ascultăm (stând în jurul focului) măcar hexametria calzi ai orbului Homer pentru a armoniza deciziile noastre cu bunul simț al viitorului.

Θ - 8

Alfabetizarea, adică apropierea fonemului pronunțat de om de urma lui grafică, rămâne un mister (ca și rezonanța gândului omenesc cu coardele vocale, rezonanță din care apare spus cuvântul, prima acțiune a gândului).

De ce Cadmos o căuta pe soră-sa Europa anume prin Tracia? De ce el nu i-a alfabetizat și pe traci, ci numai pe greci? Ce înseamnă Teba? Este vreo legătură între Ti-bet, Alfa-bet și Teb-a cea cu șapte porți, cetatea viitorului rege tragic Oedip? Teba egipteană și Teba cea grecească se oglindesc oare în faptul că tatăl lui Cadmos era frate cu Bel, tatăl lui Aegyptos și Danaos [3]? Și nu cumva fapta poetică a tracului Orfeu este un atac la alfabetizarea lui Cadmos?

De ce atâta nefericire, sânge și lacrimi din urma alfabetizării [5] feniciene? De ce atâtea împerecheri între rude de sânge în tabăra zeilor și a semizeilor? Care rezonanțe (mentale, vocale) permit în anumite limbi anumite împerecheri fonemice? De ce era atât de mic pământul în acele timpuri și de ce silabele s-au unit în cuvinte așa cum oamenii se unesc în dragoste?

I - 9

De ce Cadmos a modificat unele semne feniciene? De ce a întins alfabetul grecesc până la 24 de semne, când ar fi putut să opereze și cu 20 (fără Θ, Η, Ξ, Ω)? Ce a însemnat alfabetul, casa taurului, pentru destinul expansiunii europene?

Răspundem: fără alfabetul fonemic revoluția industrială ar fi întârziat sau n-ar fi avut loc. Petrolul mai zăcea și acum în depozitele lui din subteran. Informația despre primele motoare – roata, plugul de fier, nava cu pânze, templele, moara de apă și de vânt, banchi de scris etc., nu mai putea fi depozitată și transmisă cu ajutorul vechilor tehnologii de depozitare și transmitere a informației. Povestitul despre un lucru, chiar dacă era realizat de un inițiat, nu mai era destul pentru a-l copia și al face mai bun în altă parte. Pictograma nu putea transmite precis uzul desenului tehnic, asamblarea unui mecanism după acel desen, punerea lui în funcție și fabricarea unor elemente constructive ce se vor uni în altă parte, de alți oameni și pentru ținte de care primii nici nu au știre.

K - 10

Inovația lui Cadmos ataca cu putere puterea inițiatilor din culturile proto-alfabetice. Cel care transmitea mesajul de uz, scris cu litere alături de desenul tehnic al motorului, putea fi oricine: un rob, un cal, un câine, un porumbel. Domeniul inițiatului era împins de alfabetul lui Cadmos din arealul transmișiei informației revelate de zei în vechime în arealul creației.

Dar și creația, fiind ceva de la sine, nu mai avea nevoie de redutele inițierii. Oricine cunoștea alfabetul putea să obțină toate informațiile de care avea nevoie pentru creațiile, producerile și cotozirile sale (inclusiv cele amoroase). Sau pentru armonizarea ființării omenești cu Ființarea Ființei Cosmice.

Λ - 11

Meritul lui Cadmos este că a pus baza saltului tehnologic al omului modern. Cu ajutorul alfabetului gândirea omenească devenea producere. Cel care cunoștea alfabetul lui Cadmos, cel care își transmitea gândurile fără a le pronunța, devenea copărtaș al creației noilor tehnologii.

Cuvântul scris direct pe urma fonemică devenea și instrument de obținere rapidă a bunurilor materiale, dar și cea mai strașnică armă de luptă și dominație. Între gând și realizarea gândului, Cadmos a clădit un pod temeinic și astfel a separat iluziile omenești de posibilitățile reale ale devenirii tehnologice a omului. Și tocmai în lichidarea acestor separări stă pericolul globalizării omului.

M - 12

Se poate, astfel, spune că fenicienii au provocat descoperirea bombei atomice, punându-i și pe greci, latini, indieni, semiți (poate și pe chinezi), să creeze alfabetice pro-feniciene pentru noile condiții ale ființării dictate de ei. Pentru a nu fi nimicite de arma lui Cadmos culturile contemporane alfabetizării au trebuit să pună în texte alfabetice majoritatea cunoștințelor știute de la cei vechi, mai superioare sub aspect spiritual decât toate învățăturile din alfabetizare. Și textele piramidelor, și poemul despre Ghilgameș, și cartea despre Dao, și Rig-Veda rămân neîntrecute sub acest aspect. Dar nici incașii, nici aztecii, nici maya, popoare nealfabetizate din America, nu cunoșteau la 1400 pragmatismul roții.

Dar și Iliada, primul și neîntrecutul poem al alfabetizării feniciene, este o imensă enciclopedie alfabetică pusă pe hexametri, elaborată cu strictețe în picioare poetice. Ea nu poate umbri sub aspect artistic nici poemele poetilor de pe insula Lesbos, nici excepționala sculptură de pe Kiklade, nici perfecțiunea picturilor din palatul lui Minos de pe insula Creta.

Și totuși orbul Homer și plugarul Hesiod au pus în limite poetice faptele zeilor și ale oamenilor. De ce le-a trebuit grecilor presocratici acest consum uriaș de metri poetici?

Poate colosalele dicționare de rime ale chinezilor ar putea dezlega misterul poetizării omului antic. Poate doar cercetarea plecării lui Lao Tzi spre apus (și la apusul Chinei este Tibet-ul) va lămurii și misterul sofiei, a drumului bun, cumsecade, corect al ființării.

N - 13

Naștere. Poetizare. Spiritualizare. Alfabetizare. Homer. Platon. Globalizare. Globalizarea nu și-a armonizat posibilitățile MS-DOS-ului nici cu Poezia, nici cu Sofia. Se spune despre Bill Gates că este un mare colecționar de artă. Se mai spune că a meditat îndelung și în singurătate în pustiul Gobi. Meditarea golului iscă sentința golului: Globalizarea poate arunca ușor Ființarea omenească în prăpastie dacă Poezia și Sofia nu vor intra cu vot deplin în software-ul globalizării. Dar oare numai ele?

Ξ - 14

Cel care știa alfabetul lui Cadmos învăța o meserie sigură fără statul upanișadic al ucenicului în fața maestrului. Cel care știa alfabetul obținea acces gratuit la noile tehnologii. Nu, cel alfabetizat nu obținea mai multă libertate spirituală. Alfabetul nu te asigura cu talente mai mari ca ale lui Homer sau Platon. Dimpotrivă. Dar cel alfabetizat reușea să se hrănească mai ușor, să obțină mult mai multe de la natură pentru destinul omului de ființare pe pământ. Dar pentru cel de dincolo de moarte care influențează serios această ființare? Dar pentru Ghilgameș sau ciobanul mioritic?

Cel care știa alfabetul lui Cadmos domina societățile nealfabetizate, se integra ușor în societățile alfabetizate, chiar dacă aceste societăți erau de altă etnie, religie sau rasă. Cel alfabetizat devenea de la sine un erou civilizator. Fără alfabetul fenician, de formă și cultură grecească, și cucerirea Europei de către apostolii lui Iisus Cristos ar fi întârziat. Sau nu ar fi avut loc. Dar de ce anume Europa a fost cucerită mai întâi de apostolii Lui? De ce anume prin scrisul lui Cadmos (vezi epistolele) a devenit posibilă această cucerire? Și ce legătură are ea cu devenirea de după moarte a omului, cu mântuirea de care a vorbit oamenii lui Iisus?

“La început era Cuvântul” [4], spus de cel mai iubit (?) ucenic, pare un nonsens fără replica alfabetică a acestei sintagme. Astfel logosul alfabetic grecesc, pus pe 24 de semne, a încărcat alfabetul lui Cadmos cu ideea universală de lubire prin jertfa lui Iisus Hristos, Cel care nu surâde din nici o buchie a scrierilor apostolice (dar care surâde atât de curat din bucuria așteptării zilei nașterii Lui pământești: într-un fel această bucurie, exprimată mai ales de copii, echilibrează și Bucuria implementării Internetului). Și dacă lubirea și Jertfa Lui nu ar fi cucerit Europa alfabetic prin evanghelii și epistolele apostolilor, nici cercetarea noastră nu ar fi avut sens. Alfabetizare. Poezie. Sofie. Lubire. Mântuire.

O - 15

Marea problemă a alfabetizării rămânea școala. Copilul se împotriva și se împotrivesc cu strășnicie

alfabetizării. Mari scriitori și-au bătut joc cu plăcere de instituția care le-a dat instrumentul scrisului și al slavei. Școala, în mare măsură din cauza caligrafiei, aritmeticii și a gramaticii, este un rău pentru copii. Marea majoritate a copiilor urăște școala.

Copilul spune *mama* de la un an, iarăștia, maturii, îl obligă la 7 ani să învețe niște litere care să confirme cunoștințele lui. Alfabetizarea lui Cadmos e rece, urâtă, ea parcă nu face parte din destinul genetic al omului. Dar e un rece necesar, care nu permite frumosului să se topească în arșiță. Este un urât necesar, care nu permite frumosului să se transforme în sloiuri de gheață.

Or, globalizarea a lichidat fără război, fără jertfe inutile această piedică (ura față de școala unde se învățau literele lui Cadmos) din calea ființării omenești. Copiii deschid cu pasiune ferestrele lui Bill Gates în câteva zile sau chiar ore. Copiii se globalizează momentan.

Milioanele de copii din toată lumea, care discută liber între ei prin Internet, fac mai mult pentru imaginea țărilor lor decât toate guvernele țărilor lor adunate la un loc. Omul ce cunoaște Windowsul, fie el din Turcia sau Guatemala, Guadelupe sau România, devine imediat cetățean al lumii.

II - 16

Este Bill Gates un alt Cadmos al omului? A fost trimis de zei sau s-a născut întâmplător, de la sine, de la miracolul tehnologic al SUA, de la devastarea de către acest miracol a frunzei verzi?

De la perigrinările lui Cadmos prin Tracia și până la finele mileniului II AD au trecut 3000-3500 ani. Acest segment uriaș de acțiuni omenești creează și o dihotomie întrebătoare: Bill Gates este vârful de lance al vechiului om sau imaginea zâmbitoare a noului om (pe care el îl prevestește cu ambiție sigură, americană)?

Citim în site-ul lui că el, Bill Gates, și soția lui, Melinda Gates, au doi copii, să le fie sănătoși! o fată, născută în 1996, și un băiat, născut în 1999. Omul, cum se vede, e viu, e printre noi, se judecă cu Guvernul SUA, care nu-i recunoaște calitatea de geniu (fiindcă geniile nu sunt legiferate de nici o Constituție). Dar, Mr. Govern, MS-DOS-ul lui Bill Gates nu mai trebuie învățat în chinuri, ani de zile, la școală. În școala lui Bill Gates nimeni nu repetă clasa. Nimeni nu te pune să înveți asta sau aceea (cum vor părinții, cum vrea școala, cum vrea comunitatea). Înarmat cu MS-DOS-ul copilul are libertatea de ași alege viitorul în care nu se va chinui (și de aceea copiii iubesc cu pasiune MS-DOS-ul).

Acum nu mai este obligator să fie părinții bogați, să ai un computer acasă pentru ați clădi devenirea.

Economisești prăjitura de la recreația mare, îți cumperi Internetul la pachet și fugi rupând pământul de așa-zisele gene ale părinților, de plicticoșii pedagogi de la școală, și fugi la barul cu computere ca să discuți acum, în clipa asta, de la egal la egal, cu prietenul tău din Pachistan sau Noua Zeelandă, fugi să-ți construiești cu mâinile tale responsabile viitorul în care vei avea dreptul la decizii. Adio, Cadmos!

Așa e globalizarea prin MS-DOS: cel care cunoaște Windowsul își găsește ușor și prieteni, și muncă, și viitor pe plac. La Tokyo și la Roma, la Krasnoarsk și Seattle cel care știe Windowsul e ca la el acasă în multele distracții, petreceri, experiențe, cunoașteri, eliberări și meserii ale Globalizării.

Cel care știe Windowsul este mult mai învățat decât cel care nu-l cunoaște. Învățarea Windowsului lui Gates este mult mai plăcută și mult mai rapidă decât învățarea alfabetului lui Cadmos. Și mult mai armonizată cu felul de a fi al omului. MS-DOS-ul este, parcă, o replică a matricelor de creație ale omului.

P - 17

Navigarea prin Internet îi dă posibilitate omului să fugă fără probleme de robia limitelor sale genetice, religioase, etnice, politice, profesionale. O mulțime de băieți de 9 și 90 de ani se distrează pe Internet cu studenți de 18 ani spunând că sunt și ei studenți. S-ar putea ca fetele celea să fie niște fetețe tot de 9 sau 90 de ani, dar asta nu are nici o importanță în Internet.

Unul e din Târșă, un cătun de lângă Grădiștea de Munte, România, altul e din Tîrșă de lângă Saqqarah, de lângă mărețile Piramide, Egipt, din țara pe care în vechimea vechimilor a guvernat-o Bel, unchiul lui Cadmos. Serverele prin care discută cei doi sunt pe undeva, prin Franța sau SUA, undeva. Vârsta, sexul, defectele genetice, verbele, conjuncțiile, modele, gusturile alimentare, mizeria din stradă, interzicerea descoperirii feței la femeile musulmane, nu mai pun piedici comunicării omenești între oameni. Internetul este deschis tuturor iluziilor și viselor omenești.

Internetul poate depozita toate iluziile, visele, cunoștințele omenești în vederea comunicării sigure și momentane cu altcineva. Internetul este deschis 24 de ore, ziua și noaptea, de la solstițiu la solstițiu, este compatibil cu toate rasele, cu toate etniile, cu toate graiurile vorbite pe Pământ. Internetul asigură intimitatea absolută a individului, iar secretul unui free e-mail îl face pe fiecare să surâdă la întâlnirea cu nesățioșii dominatori. Adio petice de hârtie chinezească zgârâiate cu semnele lui Cadmos pe care le vânau agenții KGB. Adio fițuici scrise pe jartiere. Adio cretă, adio stilou, adio caligrafie. Hi, mr. Computer!

Σ - 18

Nu știm încă la ce vor folosi ferestrele pe care Bill Gates le deschide ușor (marele poet Basho ar zice *carumi*) spre sufletul fiecărui om. Noul mijloc de depozitare și transmitere a informației ne permite să producem un mecanism fără să cunoaștem acel mecanism. Investitorul adună bani, studiază piața, caută în Internet produsul căutat pe piață, apasă un Ctrl + C, apoi un Ctrl + V, apoi un Exe sau Enter și în numărate clipe sau ore tehnologiile noi ale globalizării încep producerea de care omul are nevoie acum. Produsul globalizării nu mai este producerea industrială clasică, ci producerea investițională. Banii, computerul și nevoile pieței hotărăsc aproape totul. Nu și mântuirea omului.

Bill Gates (alt Cadmos al omenirii?) a creat acest algoritm cu dimensiune genială plictisit de școală, de motoarele lui Ford, de socotelnițele magnaților financiari din New York, de orarul trenurilor de la gara din Seattle. Desigur, la Seattle nu se hoinărește așa cum Cadmos hoinărea prin pădurile Traciei, dar, recent, comercianții lumii au primit acolo bătaie de la americani și ne gândim omenește dacă bătaia asta nu este un semn care ne arată de ce nu au fost alfabetizați tracii? Adică un semn că tocmai alfabetizarea le strica tracilor (deci și geto-dacilor care tot au refuzat alfabetizarea) drumul lor spre mântuire.

Nu știm dacă Bill Gates a consultat vreun oracol înainte de a da drumul softului său pe aripile visurilor omenești. Dar el a cucerit fulgerător și SUA, și lumea (la data redactării acestui studiu Microsoft costa 600 miliarde dolari SUA, de 3 ori mai mult decât PIB-ul Rusiei), și fără o rezonanță între acest soft și structurile de profunzime ale omului treaba asta nu se făcea. Sute de milioane de oameni au părăsit deja lumea motoarelor și au pășit în altceva. Alte sute de milioane, poate chiar miliarde, nici nu vor mai trece prin lumea motoarelor, lăsând destinul acesta doar pentru copiii Europei, și vor intra direct în acest altceva. În ce, spre ce? Nu știe nimeni. Nevermoore.

T - 19

Acum, pentru echilibru, trebuie iar și iar să vorbim de iubire. Nu tragem paralele între alfabetizatorul Cadmos și globalizatorul Bill Gates. Dar totuși învățăturile care reies din străvechiul mit fenician și grecesc nu pot fi lăsate dincolo de barca electronică a Globalizării.

Cadmos a trebuit să se căsătorească cu Harmonia, fiica strașnicului zeu Ares și a preafrumoasei Afrodită. Război și dragoste. Violență și sex. Mai mult de 90% din uzul softurilor lui Bill Gates sunt tot în domeniul de activitate al acestor zei și înmulțesc anume violența și sexul.

Majoritatea sergenților din armata SUA, cea mai electronizată armată din lume, cum a arătat și experiența din Kosovo, nu mai învață mânăuirea armelor clasice, ci se joacă pe computer de-a războiul. Cel care ucide cu bombe ghidate electronic nu vede, nu aude și nu are vise strașnice de la nenorocirile pe care le aduc noile arme ale epocii MS-DOS. Iar pornografia difuzată prin Internet, felul cum zecile de milioane de oameni au intrat în site-ul www.clinton.mona@us (adresă fictivă), face să suspine în mormintele lor toți părinții Inchiziției.

De ce copiii pe care Cadmos i-a făcut cu Harmonia au fost niște nenorociți? Iarăși nu facem paralele cu noile creații sufletești și mentale pe care le-a provocat în inimile noastre Bill Gates cu ferestrele sale. Dar un lucru este sigur - Bill Gates este un geniu de la finele mileniului II AD. Nu, nu este anume el păianjenul care țese păienjenişul WWW. Tot așa Cadmos nu știa de faptul că alfabetizarea va crea motorul cu ardere internă sau bomba atomică, tehnologii care pot face ca omul să dispară de pe pământ. Repetăm: Bill Gates nu știa în 1967 nici de păianjenul care va țese păienjenişul WWW, nici de hrana pe care acesta din urmă vrea s-o prindă în WWW-ul pe care îl țese. Bill Gates armoniza în 1967 sufletul său de copil american cu pasiunile calculatoare ale siliciului spre bucuria tuturor copiilor din lume. Good by, baby boom! Hi, Generation 1.

Υ - 20

Scriitorul acestor rânduri a fost și este un fan al computerului și al MS-DOS-ului lui Bill Gates, alfabet pe care omul îl învață ușor, de la sine, cu bucurie și entuziasm. Nici o gramatică a lumii nu a mai fost învățată atât de repede de sute de milioane de oameni. Mileniile alfabetizatoare ale lui Cadmos au fost revăzute fulgerător în vreo 10-15 ani. Mileniile alfabetizatoare ale lui Cadmos, brusc, n-au mai trebuit oamenilor. Oamenii nu plâng după alfabet. Alfabetul a murit! Trăiască MS-DOS!

Φ - 21

Toate limbile și gramaticile lumii au nevoie de traducători și manuale plictisitoare. Windows nu are nevoie de ele pentru a fi cunoscut sufletește sau profesional. Bill Gates a creat ceva care rezonază fantastic de bine cu felul omului de a fi liber, corect, neîncovoiat în fața pedagogului, șefului, maestrului.

Stând singur în cuibul său de acasă omul poate realiza doar cu ajutorul computerului personal atât de mult (de pildă poate conduce ușor o uzină) că nici în visuri nu visa nefericitul Cadmos.

Acest scris (încă alfabetic) este, cum bine se vede, și despre Bill Gates. Dar cercetarea din umbra scrisului urmărește și un impact tragic, din sânul unei mari culturi moderne, globalizată deja

electronic. E vorba de Japonia, care nu a cunoscut un alfabet fonemic în sens clasic. Pentru a nu devasta cercetarea noastră cu miliardele de date ale boomului japonez vom cerceta o singură culme a globalizării nipone: filosofia profesorului japonez Iwao Kobayashi, care a descoperit sistemul 20 Keys de îmbunătățire continuă a producerii și a locului de muncă.

Profesorul Kobayashi cere insistent folosirea totală în producerea a tehnologiilor informaționale. Nu mai este vorba de un computer pe fiecare masă, ci de punerea tehnologiilor informaționale în genele obișnuințelor, a instinctelor primare, primordiale, în eul colectiv și cel individual. Orice mișcare a mâinii, orice clipire a ochilor, orice echilibru al picioarelor este coordonat și armonizat cu ritmul computerului. Între om și computer nu mai încapă nici un ram de vișin înflorit, nici un cântec de cuc, nici o ceașcă de ceai băută în tăcere.

Dar un haiku al unui genial poet al lumii – poetul japonez Matsuo Basho, haiku pe care noi l-am pus în mottoul acestui studiu, se împotrivesc cu mare curaj uzului fără limită al tehnologiilor informaționale. Un haiku din trei rânduri și 17 silabe e mai tare ca toate producerile lumii, ca tot profitul pe care îl dau aceste producții, iar împerecherea dintre om și computer este luată în răs, așa cum poezii antici au răs (dar au și plâns) de împerecherea Pasifaei cu Taurul virtual al lui Poseidon.

Fără armonizarea cu înfloritul de vișin omul nu-și mai păstrează calitatea de om în globalizare. Fără armonizarea cu privitul Lunii și a muntelui Fuji, domenii vitale de ființare, nu bitale, virtuale, omul va avea mari probleme în Ființare. Fără Poezie, Sofie și iubire omul nu va mai putea lua decizii corecte și va fi înghițit de pericol. De pericolul ce-i închide drumul spre mântuire.

Acționează oare profesorul japonez Kobayashi împotriva poetului japonez Basho? Iată o problemă care trebuie lămurită și la Seattle, și la Tokyo, și în satul Dănceni (unde se scrie acest studiu) așa ca să ajungă și pe fiecare site unde se iau decizii, și pe fiecare pagină de e-mail unde DE LUDO COMPUTER se joacă în stilul scrierilor filosofice ale marelui și necunoscutului Nicolaus din Cues cu DE LUDO GLOBI [6].

WWW este o uriașă construcție a omului, poate cea mai uriașă construcție a lui până la acest moment. Dar orice construcție lasă și umbră peste spațiul locuirii omenești. Efectele de umbră ale WWW-ului nu sunt nici cercetate, nici proiectate. Cine are nevoie de tornadele care se vor forma la umbra WWW-lui? Cine țese acest păienjeniş și ce hrană așteaptă etic acolo?

Ψ - 22

Omenirea îngheța în limitele rigide ale celor 24 de semne ale lui Kadmos. Și atunci fiica lui, Semele, s-a dat într-un dezmăț nebun cu străbunelul ei, cu Zeus, tatăl lui Ares și al Afroditei, bunei Semelei din partea mamei. Din această dragoste nebună de tot (Zeus și-a arătat și chipul său adevărat, arzându-și iubita) s-a născut Dionysos, unul din ultimii zei ai Panteonului grecesc, zeul artelor și al poeziei, al hardochului, dar și al Sonatei C3 de Enescu cântată de Menuhin. Abia acest ultim element al algoritmului lui Kadmos a întregit opera de creare a noilor motoare: alături de un inginer trebuie să se nască de la sine și un artist.

Poezia lipsea din interfața algoritmului inițial al lui Kadmos. Corectările actului de alfabetizare s-au făcut în plin proces de alfabetizare. Nici armonia cu Harmonia nu a fost de ajuns pentru a-l face viabil. Doar nașterea lui Dionysos, zeul rimelor, tobelor și al măștilor, a dat aripi alfabetului civilizator al fenicienilor. Doar poezia va păzi și opera lui Bill Gates de umbra strașnică a WWW-ului, umbră care poate deja să-și înghită etic creatorii. Dar nici ea nu-i va da omului mântuire.

Prajapati l-a creat pe Agni și Agni a deschis imediat strașnica sa gură pentru al devora pe Prajapati. Și atunci Prajapati a creat laptele cosmic și s-a salvat. Unde e laptele globalizării, iată o întrebare dură pentru toți copiii lumii îndrăgostiți de Internet?

Or, noi credem că laptele globalizării lui Bill Gates stă încă în croncănitul sumbru al corbului lui Edgar Poe. Va ști Homo Global să pună și poezie, și sofie, și iubire, și drum spre mântuire în acel croncănit pentru a se salva de pericolul desființării sale? Va reuși Iwao Kobayashi să pună electronic în 20 Keys ideea că el nu poate implimenta la nivel global filosofia sa tehnologică fără poezia lui Matsuo Basho?

X - 23

Bill Gates merită un premiu Nobel pentru colosala sa descoperire, descoperire ce a globalizat fulgerător omenirea și a eliberat-o de angoasele rătăcirilor prin urletul motoarelor. Și Iwao Kobayashi, profesorul nipon care a îmbunătățit procesul muncii până la starea de vis frumos, tot merită un premiu mare de tot.

Dar și poetul nipon Basho are dreptul să ne spună cu surâsul călugărului Zen că fără privitul Lunii și al muntelui Fuji, fără înfloritul de vișin și cântecul cucului, fără o ceașcă de ceai băută pe covorul gol al meditației, nu se poate naviga prin Internet, nu se poate stoca acolo cea mai uriașă cantitate de iluzii omenești din istoria omului, iluzii care devin acum și cel mai mare pericol al Ființării omului pe Pământ [7].

Iar apostolul Pavel a și intrat pe Internet cu acel capitol 13 al primei epistole către corintieni, fiindcă dacă iubire nu e, nimic, absolut nimic nu are sens.

Ω - 24

Dacă ar trăi surzătorul Basho, probabil ar sugera din pragul colibeii sale, acoperite cu simple frunze de palmier, acest haiku simplu:

Generation 1
Do You Save The Sacura
On the Internet?

Sacura devine cu acest posibil haiku fundamental posibil pe care un Bill Gates ar putea construi pe Internet manuale pentru Generation 1. Poezia intra cu acest haiku și în MS-DOS, iar interesul genetic al japonezilor pentru industriile electronice și informaționale confirmă numai că acest mariaj nu este suspect, ci deschide o limită sigură de ființare, cea care dă omului șansa devenirii. Iar cunoașterea limitelor, o spune chiar Dao-32, permite să ne salvăm de pericol.

Dănceni, 9-21 noiembrie 1999

NOTE

[1] Traducerile din Basho și din alți poeți japonezi sunt realizate de autorul studiului și nu respectă metrica originală. Hokku, folosite în această cercetare, au fost culese din volumul BVL, *Klassiceskaia poezia Indii, Kitaia, Korei, Vietnam, Japonii*. Izd. Hudojestvennaia Literatura, Moskva, 1977, str. 736-796. Cititorul de limbă engleză poate consulta următoarea carte: Matsuo Basho: *"The Narrow Road to the Deep North"*, Penguin Book, 1996.

Pentru a nu complica căutările bibliografice ale cititorilor autorul indică aici unele cărți de referință. Epoca Heian care a dat nu numai Japoniei, ci întregii lumi, modele excepționale de poezie și literatură, este reprezentată în cercetarea noastră de *"Ise monogatari"*, o colecție minunată de nuvele în proto-stil Boccaccio (autorul sugerează o cercetare a acestei ipoteze) adunată la începutul secolului X: vezi *Ise monogatari*, Izd. Nauka, Moskva, 1979. Din aceeași carte vom cita și splendida nuvelă "Însemnări din chelie" de Kamo-no Tomei. Marii poeți Onono Komati și A. Narihara din constelația celor șase poeți nemuritori din epoca Heian vor apărea în textul studiului nostru tot din volumul citat din BVL. Romanul fluviu *Genji monogatari* (54 de capitole) scris de Murasaki Shikibu poate fi găsit fragmentar în BVL, *Klassiceskaia proza dalnego vostoka*, Hudojestvennaia literatura, Moskva, 1975, str. 587. Scrierea dnei Sei Shonagon poate fi găsită întreagă în *Zapiski u izgoloviia*, Hudojestvennaia literatura, Moskva, 1983.

Pentru confruntarea citatelor din Lao Tzi autorul recomandă să se găsească o traducere cât mai academică, fiindcă s-a dat peste tot numărul de ordine al fragmentului tradus tot de autor după alte traduceri. Totuși două ediții sunt recomandate pentru seriozitatea traducerilor și a comentariilor: *Drevnekitaiskaia filosofii*, t. 1-2, Mâsli, Moskva, 1972, Dao Dă Tzin, t. 1, str. 114-138

și *The Classic of the Way and Virtue: A New Translation of the Tao-Te Ching of Laozi As Interpreted by Wang Bi*. 304 pages (May 1999), Columbia Univ Pr.

[2] Vezi Bill Gates, *The Challenge and Promise of "Generation I": Gates Outlines Microsoft's Commitment to Youth and Learning*, NEW YORK, October 26, 1999. Cităm de pe site-ul lui Bill Gates: Just as television was the defining medium for the "baby boom" generation, the Internet will be ubiquitous for children born in the 1990's. However, the Internet's impact on "Generation I" will be far more dramatic — it will change the way these children will learn, communicate and work. In a speech at the New York Institute of Technology, Microsoft Chairman and CEO Bill Gates outlined the unique challenges facing this generation, issuing a call to action for teachers to ensure that education keeps pace with technological advances. "The Internet will change education as fundamentally as it changed with printed books," he said. "We have a responsibility to make sure every teacher is able to use this technology to help 'Generation I' learn."

[3] Agenor, tatăl lui Cadmos, era frate cu Bel. Tatăl lor a fost zeul mărilor Poseidon, fratele lui Zeus. Agenor domnea în Fenicia, iar Bel în Egipt. Orașul egiptean Teba, capitală a faraonilor și oraș egiptean înfloritor până în sec. VII BC, când a fost pustit de asirieni rămâne în modernitate cu cele două mari temple, de la Karnak și Luxor. S-ar părea că nu are nici un motiv să-și repete denumirea într-un oraș grecesc. Și totuși o cercetare se impune.

[4] *Evangelhia* lui Ioan, care ne-a lăsat sintagma, lasă liberă o pistă fină de interpretare. Se pare că între "La început a fost Cuvântul" și "La început era Cuvântul" în antichitate a existat o discuție pe care traduceri și interpretări au adus-o până în zilele noastre: a fost Cuvântul sau era Cuvântul? O evanghelie tipărită în secolul trecut a stat pe masa de lucru a autorului încă din copilăria nealfabetizată. Duminicile mama îi citea din acea carte veche, îngălbenită, fermecătoare, aducătoare de bucurie în casă. Limbile care permit despărțirea lui a fost de era creează o nouă bucurie pentru ființare. A fost lasă puțin loc pentru este, adică pentru a fi acum. Termenul era pune ușor Cuvântul în modernitatea Creației. *La început era Cuvântul* nu lasă nici un semn oamenilor că puterea care ne-a dat loc în Ființare poate să nu mai fie, să moară, cum a îndrăznit să spună, tot prin Cuvânt, europeanul Nietzsche. *La început era Cuvântul* îl pune sigur în modernitate, în acum, pe *La început este Cuvântul* și astfel Ființarea nu-și pierde echilibrul de naștere acum, de tinerețe fără bătrânețe. Ființarea omenească nu poate fi dincolo de este Cuvântul, iar moartea europeană a lui Dumnezeu nu înseamnă decât moartea ideii de Dumnezeu mic, virtual, pus și în limitele academice ale catedrelor de filosofie și în cauzalitate. Dumnezeu este dincolo de cauzalitate, o spune și Heidegger, și tocmai această cauză alogică din punct de vedere omenească îl menține mereu în este. Unu este. Omul nu poate cunoaște dacă Unu este Cuvântul. Omul nu poate cunoaște dacă Unu este echilibrat de Zero. Dar MS-DOS-ul și-a construit ființarea pe această dihotomie. Culturile răsăritene au fost și sunt mai atente cu apropierea de Dumnezeu. Este

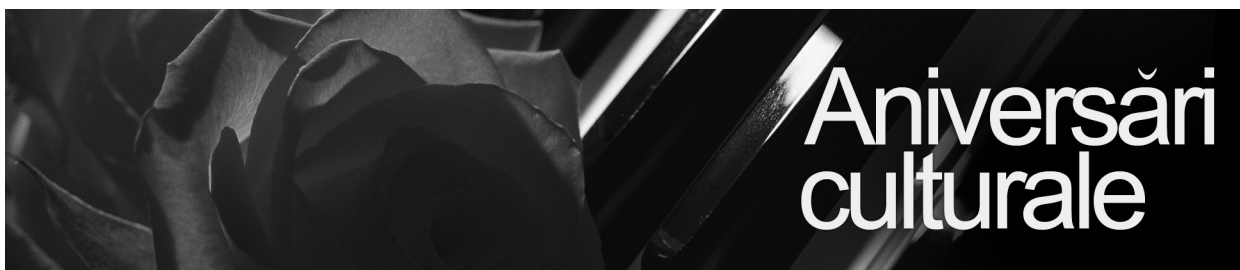
Dao, care le naște și le echilibrează pe toate. În religia indusă este Brahmanul, ideea universală pe care n-o putem cunoaște, dar care se face văzută în acțiunile unor zei ca Brahma, Vishnu sau Shiva. În budism cel care le-a creat și le creează pe toate este îndepărtat până la o condiție de ateism religios. Chiar și faptul apariției lui Iisus Hristos în fenomenul religios european ca manifestare pământească a Creatorului Divin îi dă de înțeles omului că domeniul lui Dumnezeu este mult mai larg decât ar putea să înțeleagă omul. Mai mult: Iisus Hristos și-a lăsat pe Pământ apostolii săi ca intermediari între El și om, accentuând încă și mai tare distanța colosală, practic infinită, dintre Dumnezeu și Om. Această discuție în jurul lui a fost și era luminează într-un fel și mica arie de răspândire a religiilor care pledează pentru un singur Dumnezeu, fără intermediari între El și noi. Autorul nu îndrăznește să intre în discuțiile ecumenice dintre biserica creștină ortodoxă și cea creștină catolică, dar o mai mare deschidere pentru viitor a primei, mai liberă de autoritatea unui singur om, este posibilă tocmai în procesul Globalizării. Un singur om, ales de pământeni, nu poate fi reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ. Boomul globalizator născut în SUA, țara cu cea mai mare libertate religioasă, arată și locul unde globalizarea a venit ca la ea acasă: Japonia, oamenii care au pus între ei și Buddha, care nu e Dumnezeu, un ram de vișin înflorit. Așa fac și creștinii ortodocși, când pun la icoane buchete de busuioc înflorit, buchete care de multe ori au fost sfințite la actul botezului (sau când se seamănă cu grâu la Anul Nou, urând sănătate și pace, sau când îl duc în lumea de apoi pe cel mort, înconjurându-l cu pomi ai vieții).

[5] Autorul sugerează să se consulte orice dicționar mitologic avut sub mână, dar nu asta e problema, ci felul cum neamul lui Zeus civilizează omul prin activitate erotică, prin transmiterea pe cale sexuală a anumitor gene civilizatoare sau de corecție a acțiunii civilizatoare.

[6] Vezi Nikolai Kuzanskii, *Socineniia*, t. 1-2, Izd. Mâsli, Moskva, 1980. t. 2, str. 251.

[7] Vezi A. Vartic, *Weg und WWW. A Portret of the World with Heidegger*, Basarabia, Chișinău, 1999, unde problema stocării iluziilor omenești pe Internet și pericolul transformării acestei arhive în armă de distrugere în masă este cercetată în capitolul despre Norbert Wiener.

Liviu Deleanu

– poetul unei taine
(95 de ani de la naștere)

Iurie Colesnic

Când am început să învăț literatura moldovenească, când am început să înțeleg că în această literatură ceva se întâmplă, era anul 1965. A fost o schimbare de conducere a Uniunii Scriitorilor din 1966, un Congres furtunos despre care nu se știa prea multe, dar totuși părinții mei vorbeau despre dorința scriitorilor de a schimba alfabetul. Și tot din acea perioadă îmi amintesc de insistența cu care se propaga un poem mare a lui Liviu Deleanu *Tinerețe fără moarte*. Eram în epoca *Gărzii tinere*. Cartea lui Aleksandr Fadeev, dar mai ales filmul, era difuzat la televiziune și demonstrat la clubul din sat, și noi toți ne aflam sub impresia tinerilor din Krasnodon. Aveam personajele noastre preferate, fiindcă tipajele din film erau alese perfect. Fetele vroiau să semene cu L. Șevțova ori cu Uliana Gromova, iar băieții îl preferau pe Oleg Koșevoi ori pe Serioja Tiulenev.

Versiunea moldovenească a acestei istorii noi o învățam pe de rost și o recitam la seratele școlare. Și era greu de făcut o legătură între poetul Liviu Deleanu, poeziile cărui le învățam în școala primară, inclusiv cele din abecedar, și autorul acestui poem patriotic, ideologizat până la refuz.

Ca să sublinieze valoarea lucrării, învățătoarea noastră de literatură menționa că autorul a primit pentru acest poem premiul comsomolului leninist din Moldova. Peste ani, poetul nu mai era, am făcut cunoștință cu soția lui Baca Deleanu și, fiind în postură de director al Muzeului de Literatură, ne-am propus să deschidem un muzeu în apartamentul în care a creat poetul.

Biblioteca, biroul, totul era exact așa păstrat, de parcă stăpânul a ieșit din odaie pentru o clipă, și acuși-acuși o să revină. Mai multe vrafuri de manuscrise, de variante erau sistematizate, iar Baca Deleanu îmi povestea istoria poemului *Tinerețe fără moarte*, care de fapt însemna pentru poetul născut la Iași un fel de pașaport de loialitate, fiindcă tot ce era de dincolo de Prut era privit cu suspiciune. Bănuiesc că a fost și un îndemn de a scrie acest poem pentru a obține o altă pondere socială. Și chiar dacă a primit premiul comsomolului, locul lui în ierarhia literară aproape că nu s-a schimbat. N-am mai dus la capăt ideea creării unui muzeu în apartamentul scriitorului. Era o noutate pentru Chișinău această încercare, dar așa și nu mi s-a oferit această șansă, cerându-mi-se să plec de la conducerea Muzeului de Literatură.

Pentru mine imaginea lui Liviu Deleanu, așa și a rămas una neconturată. Frumoase poezii pentru copii și un poem *Tinerețe fără moarte*. Și poate că acest poet ar fi fost clasificat în ierarhia mea personală anume pe această poziție, dacă o întâmplare nu mi-ar fi deschis o mare taină a poetului, o taină de care m-am simțit și eu legat încă din copilărie.

Atunci când am făcut selecția unei antologii de cântece, în care în dreptul celebrului cântec *Sanie cu zurgălăi* era scris numele autorului Liviu Deleanu, am rămas șocat. Acesta era cântecul pe care-l cântau părinții mei la șezătorile lor în sat cu rudele, era cântecul preferat, fără de care eu nu mă culcam și nu adormeam, dacă tatăl meu nu-l cân-

ta seara. Fiindcă sania ceea cu zurgălăi, ciii ceia focoși, nemaipomeniți, care mâncau mei, erau vîi în imaginația mea. Ei parcă m-ar fi așteptat lângă fereastră, ca eu să adorm, să mă poarte prin vis.

Nu știu cum i-a văzut autorul cântecului, dar sania cu zurgălăi este și astăzi vie în mine și este suficient să ascult un clinchet de clopoțel ca să am senzația că acuși, acuși o să aud furnăitul cailor și scrâșnetul zăpezii sub tălpile saniei, și o boare de zăpadă stărnită de iureșul mișcării.

Un poet care a putut crea o poezie pe care o cântă un neam întreg este un poet național. Și nu mă interesează dacă el a scris *Tinerețe fără moarte* sau n-a scris *Tinerețe fără moarte*, sau ceva similar.

Un poet care a simțit fiorul ascuns care trăiește într-un neam întreg și a descris visul mai multor generații printr-o simplă mărturisire *Sanie cu zurgălăi* este un poet de frunte în toate ierarhiile literare.

Nu contează curentele literare, nu contează polemicele literare, poporul și-a ales singur cântecul care îl reprezintă:

*Sanie cu zurgălăi,
Frumoși sunt căluții tăi, Hei,
Dar mai frumoși sunt ai mei,
Că le dau apă cu mei
Și zboară ca niște zmei. Hei!
Mai frumoasă-i mândra mea,
Deseară mă duc la ea,
Sanie cu zurgălăi.*

*De-o vrea mândra, de n-o vrea
Deseară mă duc la ea, Hei!
Obosit, cum oi putea,
Mă duc deseară la ea
Sanie cu zurgălăi. Hei!
Obosit și plin de apă,
Mă duc la ea că mi-e dragă,
Sanie cu zurgălăi.*

*Săniuță, du-mă iară,
Săniuță, du-mă iară, Hei!
Unde-am fost și-alaltăseară, bis
Sanie cu zurgălăi. Hei!
Du-mă la mândruța mea,
Că e dulce gurița –
Sanie cu zurgălăi.*

Poezii generației interbelice au fost poezii cu destinul rupt în două, având parte de un debut frumos, de primele plachete publicate până la război, ei dintr-o naivitate greu de explicat au rămas în acest spațiu sovietic, având speranța că vor descoperi o lume nouă, așa cum comenta propaganda sovietică, așa cum promiteau ziarele și cum glăsuiua difuzoarele. Realitatea însă era cu totul alta și cruzimea acestei realități a trecut ca un bisturiu nevăzut prin destinele poezilor basarabeni, disecându-i în două. Și tot ce-a fost interbelic era deja ca o formulă de acuzare, și autorii la fiecare anchetă, la fiecare congres al scriitorilor, la fiecare

ocazie de promovare, erau obligați să-și justifice acest trecut și chiar să se deculpabilizeze.

Liviu Deleanu a debutat în revista *Prospect* când avea 15 ani. În 1927 a scos volumul *Oglinzi fermecate*, avea 16 ani. La 26 de ani a scos volumul *Ceasul de veghe*, iar în 1940 – placheta de versuri *Glod alb*, ca după război să scrie *Balada lui Kotovski*, *Balada urii*. În 1950 scrie poemul *Krasnodon*, care în 1957 a fost publicat cu titlul *Tinerețe fără moarte*.

Este o distanță extraordinar de mare între volumul *Oglinzi fermecate* și plachetele *Vremuri noi* (1952), *Poezii și poeme* (1954), *Cânturi de ieri și de azi* (1958), *Leșire din legendă* (1963), *Dragostea noastră cea din toate zilele* (1956).

Premiul comsomolului *Boris Glavan* i-a fost decernat în 1967, când nu mai era în viață.

La Cimitirul Central din Chișinău este un monument funerar, un profil frumos al poetului pe care sunt trecute ca două semne de hotar doi ani: 1915-1967. Acolo însă nu este scris principalul, că autorul *Saniei cu zurgălăi* s-a născut la Iași și a murit la Chișinău. Iar sania lui colindă și astăzi spațiile României Mari.

P. S.: Notiță bibliografică selectivă:

„DELEANU Liviu (8.II.1911, Iași – 12.V.1967, Chișinău), poet și dramaturg.

Colaborări: *Prospect*, *Vitrina literară*.

Opera: *Scrieri* (Chișinău, 1976, în 2 vol.); *Oglinzi fermecate* (Chișinău, 1927); *Ceasul de veghe* (Chișinău, 1937); *Glod alb* (Chișinău, 1940); *Vremuri noi* (Chișinău, 1952); *Mi-i drag să meșteresc* (Chișinău, 1953); *Poezii pentru copii* (Chișinău, 1954); *Poezii și poeme* (Chișinău, 1954); *Stihuri alese* (Chișinău, 1958); *Căutări de ieri și de azi* (Chișinău, 1958); *Leșire din legendă* (Chișinău, 1963); *Dragostea noastră cea de toate zilele* (Chișinău, 1965); *De la mic la mare* (Chișinău, 1968); *Cartea dorului* (Chișinău, 1968); *Destăinuire* (Chișinău, 1970); *Licurici – stihuri pentru mici* (Chișinău, 1961); *Nepoțica o învață pe bunica* (Chișinău, 1952); *Strigăt din inimă* (Chișinău, 1976); *Freamăt* (Chișinău, 1962); *Poezii* (Chișinău, 1991); *Buzduganul fermecat* (Chișinău, 1979, 1980); *Versuri* (Chișinău, 1967); *Cu cântări și flori pe plai* (Chișinău, 1980); *Și de n-ar fi cuvântul iubire* (Chișinău, 1981); *Tinerețe fără moarte* (Chișinău, 1957); *Triluri vesele* (Chișinău, 1979); *Ala-bala portocala* (Chișinău, 1984); *Chem cântecul* (Chișinău, 1982); *Ciocârlii pentru copii* (Chișinău, 1987).

Referințe critice: Cibotaru S., *Cuvânt despre Liviu Deleanu* – în cartea *Mesajul social al literaturii* (Chișinău, 1972); Deleanu B., *Carte pentru și despre tine* (Chișinău, 1983); Dolgan M., *Liviu Deleanu: mesaj și măiestrie* – în cartea *Conștiința civică a poeziei contemporane* (Chișinău, 1976); Botezatu E., *Un gând pentru L. Deleanu*, rev. *Basarabia*, 1991, nr.2; Rabii B., *Imaginea vremii II* Rabii B., *Jurnal critic* (Chișinău, 1967).

Ion Vasilenco

– un destin mutilat (80 de ani de la naștere)

Iurie Colesnic

În literatura noastră, nu cred că este un destin mai dramatic, mai tragic chiar ca cel al lui Ion Vasilenco. Sunt oameni pe care soarta îi pune nemilos la încercare și le compune cazne peste cazne ca să vadă, ca să se convingă – vor rezista ori nu? O personalitate cu asemenea dimensiune a destinului a fost Ion Vasilenco.

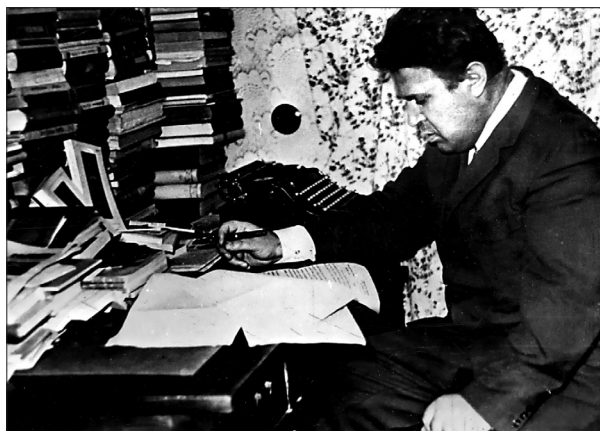
Originar din Pașcani, din orașelul pe care l-a cântat atât de frumos Mihail Sadoveanu, născut la 20 ianuarie 1926, Ion Vasilenco a murit la Chișinău, la 13 martie 1977. Între aceste două date este destinul unui savant care de la bun început a promis foarte mult. Rămas în Basarabia după război, își face studiile la Universitatea de Stat, doctorantura la Institutul de Literatură "Maxim Gorki" din Moscova și în 1956 susține teza de doctor. Individ foarte capabil, el chiar din debut s-a remarcat ca un savant cu un potențial extraordinar de mare și pentru studiul filologic, și pentru studiul literar.

Dicționarele moldo-rus și rus-moldovenesc, apărute la Moscova, au fost redactate în mare parte de Ion Vasilenco. Și tot el a fost omul care a scris în colaborare *Istoria literaturii moldovenești* (vol. I, 1958), a îngrijit și editat edițiile lui Alecu Russo, *Operele alese* (1955) și *Izbrannoe* (1959).

Și atunci când se părea că în fața lui se deschide o carieră literară greu de pus la îndoială, viața i-a aruncat un delicat obstacol de încercare, o verificare foarte grea pentru un om onest, cum era Ion Vasilenco.

Erau anii dezghețului hrușciovist și în acei ani se încerca reabilitarea, în măsura în care se putea, a literaturii române și, desigur, a literaturii interbelice. Unii savanți se apropiau foarte modest de aceste teme, preferând să nu-și riște viitorul, știind prea bine că oricând politicul poate servi niște surprize neașteptate. Și ceea ce era bun ieri, astăzi nu mai este. Și ceea ce era valoros ieri, azi tot nu mai este. Și din contra, tot ce ieri am neglijat, astăzi a revenit în prim-plan. Cine s-a aventurat să riște, a greșit. Pedepsa a fost cea mai crunt posibilă. Un Ion Gherman, un Ion Vasilenco pentru totdeauna au fost trecuți în umbra istoriei din cauza că au încercat, au năzuit să dea o interpretare obiectivă literaturii basarabene.

Ion Vasilenco a publicat în revista *Cultura Moldovei*, la 17 ianuarie 1963, un material intitulat *Constantin Stere*. El era convins că acest mare prozator, fondator de publicații literare, născut în Basarabia, nu putea să rămână un necunoscut. El trebuia prezentat tinerei generații care venise în literatură; fără cunoașterea lui Stere era imposibil să-ți faci o opinie obiectivă despre literatura română și despre autorii basarabeni.

Citit astăzi, articolul lui Ion Vasilenco este unul aproape nevinovat, pe când în acei ani ai dezghețului hrușciovist, articolul lui a fost calificat drept o diversiune ideologică, drept o încercare de a submina, de a demola fundamentul noii literaturi sovietice, o încercare de a revizui istoria literaturii moldovenești.

Nu avem acces la aceste arhive, deocamdată nu avem acces, dar suntem siguri că vigenții care au scris referințe la acest material, erau tot colegii lui Ion Vasilenco, scriitori, savanți, ziariști. Reacția autorităților, exprimată prin pana unor comuniști dogmatici, prețiși savanți, cum era Iosif Varticean, n-a întârziat să vină și a fost una nimicitoare. Acesta a publicat un articol tot în *Cultura Moldovei* la 21 aprilie 1963 și chiar din titlu se vede atitudinea față de tema abordată: „Mai multă maturitate politică și răspundere cetățenească”. În felul acesta tema *Constantin Stere* a rămas închisă încă pentru aproape trei decenii.

Deși în articolul lui Ion Vasilenco se conțineau niște sugestii principiale, necesare generației artistice care se afirma; mă refer la generația Druță

– Vieru în literatură, generația Ungureanu în teatru, generația Grecu în artele plastice, generația Loteanu în cinematografie. Aceste principii expuse prudent, deoarece au fost trecute prin lupa cenzurii, sunt valabile și astăzi și ne mărturisesc despre un curaj deosebit al autorului:

„(...)Foarte prețioase pentru istoricii literari sunt și vederile lui C. Stere cu privire la literatură și artă. Privind arta ca o «manifestare a vieții sociale», scriitorul subliniază și caracterul ei de clasă. El combate teoria «artei pentru artă», arătând că arta nu poate fi fără tendințe sociale și declarând deschis: «Noi ne luptăm contra unei *teorii* false, care sub firma «artei pentru artă» încearcă să ne treacă niște tendințe sociale foarte bine pronunțate și asupra mirosului și culorii cărora nu mai încapem îndoială; și știm foarte bine, în același timp, că în realitate «arta pentru artă» e un mit, o nălucă, născocită de cei, care ar vrea să eternizeze actuala stare de lucruri, cu întreaga-i clădire a noțiunilor de bine, frumos, drept etc.»

Punând întrebarea: „Cum trebuie să fie limba literară și ce e de făcut pentru ca să fie cum trebuie?”, C. Stere sublinia că ea trebuie să fie destul de bogată pentru a putea „îmbrățișa întregul material cultural și intelectual al omenirii, fiind în același timp potrivită cu legile și spiritul limbii” naționale.(...)

Dorința de parvenire și marea lașitate defineau carierele multor pseudosavanți, pseudopubliciști de atunci. Lovitura aplicată lui Ion Vasilenko fuseseră atât de puternică, încât el s-a pomenit la ospiciul de nebuni.

Este o mare nedreptate, este o mare cruzime în încercarea de a opri o mare personalitate să se realizeze, să-și descopere plenar potențialul și să dea lumii ceea ce se poate da.

Cazul lui Ion Vasilenko este cazul omului căruia i s-a luat șansa, căruia i s-a substituit destinul. El a reușit să publice și după 1959, *Schiță asupra*

istoriei literaturii sovietice moldovenești (1963), *Din trecutul literar și cultural al poporului moldovenesc* (1969), dar marea invidie a fost acel virus ascuns care i-a distrus personalitatea.

La începutul anilor '90, tot pe timpul când eram director la Muzeul Literaturii, la Chișinău a sosit sora lui Ion Vasilenko, o femeie energică, convinsă că foarte talentatul ei frate a fost victima unor intrigi și că el a plecat prea devreme în mormânt, și este o mare nedreptate ca el să rămână un anonim într-o literatură pentru care a făcut tot ce i-a stat în putere. Din tot ce-am reușit să realizăm atunci, la insistența surorii lui, a fost doar instalarea unei plăci comemorative pe casa în care el a locuit. A fost un gest frumos de reabilitare, dar un gest insuficient pentru a-l readuce în circuitul mare al literaturii.

Istoriile de astăzi se limitează doar la câteva rânduri în care se pomenesc anii nașterii și morții și lucrarea despre Alecu Russo, uitând că volumul I al *Istoriei literaturii moldovenești* a fost o ediție extrem de îndrăzneată în care pe lângă clasicii recunoscuți au fost prezentați și autori la care mai târziu nu s-a mai revenit ori s-a revenit foarte sumar: Zamfir Arbore, Alexei Mateevici, Sergiu Victor Cujbă ș.a.

Sunt convins, un istoric literar al viitorului o să revină la destinul lui Ion Vasilenko și o să încerce să-i descifreze curajul, să-i aprecieze opera și poate să-i numească pe acei care au avut impertinența să-l arunce în ghearele poliției secrete, prefăcându-l pe un savant potențial, intelectual select într-un anonim.

Există în destinul cărturarilor basarabeni o legătură directă între hotărârea de moment, decizia subită și mersul roților de tren. Sub roțile unui tren și-a terminat viața un cărturar excepțional Alexandru David și tot sub roțile necruțătoare ale unui tren din gara Visterniceni a pus ultimul punct din destinul său istoricul și criticul literar Ion Vasilenko...

Alexandru Robot

– poetul enigmelor (90 de ani de la naștere)

Iurie Colesnic

Alexandru Robot este poetul care s-a născut la București la 15 ianuarie 1916, iar în luna august 1941, odată cu începerea războiului a fost dat dispărut.

Este un poet care a debutat la 16 ani cu o plachetă de versuri foarte promițătoare *Apocalips terestru* (1932) și în 1936 a reușit să mai scoată încă o plachetă de versuri *Somnul singurătății*. Dar a lăsat în manuscris două caiete de poezii *Îmblânzitorul de cuvinte* și *Plecările și popasurile poetului*, un roman inedit *MUZIC-hall* și un volum publicistic de schițe, interviuri, reportaje. Avea ideea unui volum selectiv de poezii *A înflorit Moldova*. Desigur că această idee i-a venit după 28 iunie 1940, respectiv și titlul. Este greu de înțeles ce l-a făcut pe acest tânăr bucureștean, născut într-o familie de meseriași să vină în 1935 la Chișinău, unde mediul literar era foarte modest, unde presiunea asupra basarabenilor în problema limbii române era foarte acută, unde se cerea ca tot ce este politic să nu aibă influențe de stânga, căci se bănuia că Basarabia este bolșevizată.

Alexandru Robot a fost angajat la *Gazeta Basarabiei* și a rămas a fi un publicist de stânga. Era foarte harnic, a colindat ținutul în lung și-n lat, lăsând impresii foarte frumoase și mărturii literare și despre Vâlkov cu pescarii săi lipoveni, și despre Chișinăul cuprins de fierberea procesului antifascist al lui P. Constantinescu – Iași.

Colegul său de generație Nicolae Costenco, alias Rafael Radiana, a publicat în revista *Viața Basarabiei* o recenzie prin care consemna apariția în 1936 a volumului *Somnul singurătății*. Era o solidaritate literară justificată, fiindcă ambii aveau simpatii politice de stânga și le promovau cu consecvență.

În plan literar Alexandru Robot era un concurent foarte subtil al lui Costenco, dar aceasta nu-i împiedica să fie foarte generos ca autor și coleg de generație.

Niciodată n-a încercat să-și mascheze opiniile politice. Era un simpatizant al mișcării comuniste și rămânerea lui în Basarabia la 28 iunie 1940 n-a fost întâmplătoare. Era o decizie conștientă.

Paradoxal, un poet avangardist în esență, cu o profundă subtilitate intelectuală, cu un talent literar veritabil, a acceptat să rămână într-un teritoriu ocupat în speranța că numai în URSS talentul lui avangardist va fi apreciat pe merit. La o adică dacă ar fi să judecăm liber, Alexandru Robot a fost cea mai elementară victimă intelectuală a propagandei comuniste. El nici nu-și imagina că scrisul lui rafinat va fi contrapus literaturii moldovenești din Transnistria, ce-l avea ca exponent de frunte pe Leonid Corneanu.

Bănuiesc că dezamăgirea lui după un an de viață în regimul comunist a fost una profundă și greu de reparat.

Cine avea nevoie de un poet atât de rafinat în care metaforele și comparațiile gâlgâiau ca un havuz, iar fantezia părea nestăvilită.

S-a culcat o floare ca un fluture
Și-am pătruns în zi ca-ntr-un năvod.
Lângă porțile cu mult norod,
Am uitat desagii să mi-i scutur.

Holde mari își freamătă păcatul.
Știu cum râmele au dat seminți.
(Căile creșteau făgăduinți
Și-ntorceau pe după soare satul).

S-a crăpat nămeaza ca păstaia
Și își coace-aripa zborul crud.
Răstignește inima bătaia,
Cu porumbul din poveste ud.
(Privești)

Întotdeauna am încercat să înțeleg această tendință a unor creatori de a găsi un spațiu ideal, unde și-ar permite nestingherit să creeze și să se afirme. Eu cred că acest spațiu există numai în visele poezilor, fiindcă orice societate preferă să țină și să controleze foarte rigid cadrul de expresie, fie că politic, fie că poetic.

Între multele texte eseistice risipite în publicațiile basarabene sunt unele de-o puritate antologică. Sunt mici bijuterii literare care pot fi incluse în orice manual școlar, în orice carte antologică.

Tableta *Mărțișoare* eu o văd ca pe o perlă, ca pe o mostră de scriitură poetică:

„Mărțișoarele sunt simboluri. Primăvara se reflectează în aceste talismane fragile, al căror mister s-a atrofizat, s-a vulgarizat. Taina mărțișoarelor doarme printre povești, a căror amintire s-a pierdut.

Apar odată cu ghiociei. Sunt primele acorduri ale orchestrei verzi din parcuri și poiene, cloroformizate de beția albă a zăpezii. Inimi, ancore, potcoave, forme și contururi ale iubirii, speranței și norocului, mărturisiri gingașe prinse de gâtul femeilor.

Mărțișoarele destăinuiesc inocența primăverii, ale cărei insigne sunt amulete enigmatice, cu un sens actual pur estetic.

Explicația mărțișoarelor? N-o cunoaștem, cum n-o cunoaștem nici pe cea a păcălelilor de la 1 aprilie.

Tradițiile superficiale se păstrează, se continuă. Dar peste neguri seculare rămâne numai gestul. Sensul se pierde.

Ne vom decora gâtul, pieptul cu mărțișoare. Sunt singurele decorații care se acordă fără decrete și fără să implice nici un eroism și nici o virtute.

Mărțișoarele sunt povești ale primăverii. Vești pe care le purtăm câteva zile, ca să trădăm prin prezența lor adolescența naturii, cu ghiociei răsăriți de sub giulgiul zăpezii destrămate de soare.

E atâta poezie în fragilitatea mărțișoarelor, dar o poezie atât de simplă, încât s-a confundat cu banalul.

E destinul anotimpului. Primăverile sunt banale, pentru că ne inspiră aceeași puerilă dorință de evadare.

Și pentru prizonierii vieții citadine mărțișoarele sunt raze care se strecoară printre zăbrelele de fier ale temniței.

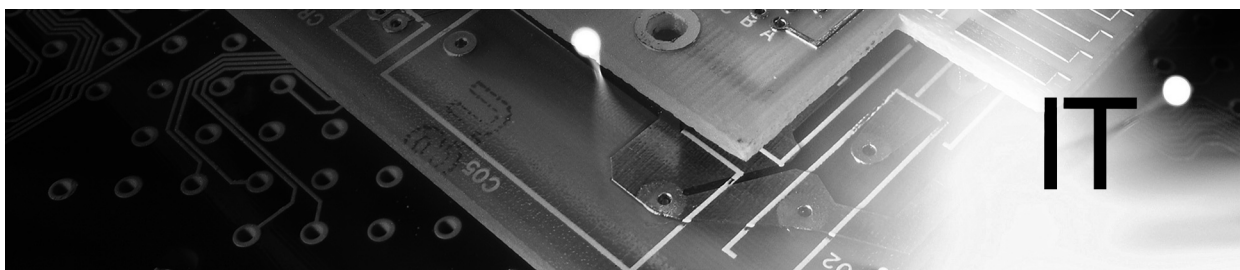
Cât de frumos e uneori banalul, dar un mărțișor valorează mai mult decât o metaforă.”

De aceea, ideea lui Alexandru Robot era steapă de la bun început, era o amăgeală care nu putea să dea roade, chiar și în regimul sovietic.

Lucrările lui au fost publicate începând cu anii '60, când a apărut o tradiție de a aduce la lumină operele scriitorilor muriți în război, dispăruți prematur din circuitul literar. Dar și atunci, la acea primă selecție făcută de Simion Cibotaru, Alexandru Robot a apărut ca un poet profund original, ca o voce distinctă în toată poezia noastră.

Evident că dispariția acestui poet a fost și rămâne pentru mine ca o enigmă. A apărut din București și a murit undeva, lângă Odessa.

Ani de zile am locuit în aceeași curte cu fosta lui soție, fără să bănuiesc cine este. Îmi părea o bătrână foarte simpatică și inteligentă, dar mai bătrână decât veacul și simpatizată doar de pisicile ei. Gheorghe Budeanu a făcut un material frumos despre această femeie și cred că, prin ceea ce a mărturisit ea la sfârșitul vieții, nu numai că a întregit portretul poetului Alexandru Robot, dar a sporit și enigma care mai planează asupra acestui poet.

Proiecte europene în domeniul furnizării electronice a documentelor

Octavia-Luciana
Porumbeanu
Asist. univ. drd.

Comisia Europeană și activitatea sa în domeniul structurilor infodocumentare

Uniunea Europeană numără în prezent 15 state membre, cu o populație de peste 370 de milioane de locuitori, are 11 limbi oficiale și mult mai multe culturi diferite. Acest ultim aspect explică de ce structurile infodocumentare, în special bibliotecile și serviciile lor, se deosebesc atât de mult de la o țară la alta. La baza diferențelor mari care se înregistrează între aceste instituții stau politicile și practicile naționale. Lipsa unei abordări standardizate a acestora a limitat cooperarea între instituțiile infodocumentare.^[1] Numeroase acțiuni au fost inițiate în ultimii ani în scopul depășirii acestei fragmentări. Se remarcă în acest sens programele pe care Comisia Europeană le-a conceput și le-a desfășurat în domeniul bibliotecilor.

Comisia Europeană formează alături de Consiliu, de Parlament, de Curtea de Justiție căreia i se asociază, din 1988, Tribunalul de Primă Instanță și de Curtea de Conturi, structura de bază a Comunităților Europene. Aceste cinci instituții ocupă fiecare un loc distinct în construcția comunitară. Astfel, Consiliul, instituție cu atribuții decizionale, reprezintă interesele statelor membre; Comisia, organ executiv, apără interesul Comunităților în ansamblul lor; Parlamentul, instituție cu atribuții de control, reprezintă interesele popoarelor statelor membre; Curtea de Justiție, instituție jurisdicțională, asigură respectarea regulilor de drept; Curtea de Conturi asigură legalitatea folosirii resurselor financiare.^[2]

Comisia, inițial denumită „Înalta Autoritate”, este un organ de tip guvernamental, cu activitate permanentă, are o structură colegială și este compusă din

membrii Comisiei, serviciile și organele auxiliare. Membrii sunt în număr de 20 și au statut de independență față de guvernele naționale care îi numesc.

Scopul principal al Comisiei este de a asigura fiecărei Comunități identitatea sa proprie. „Pune în valoare interesele comunitare, dincolo (mai presus) de interesele statelor membre, exprimând, practic, interesele fiecărei comunități în parte.”^[3] Din punctul de vedere al structurii, Comisia se compune din 26 de directorate generale care sunt constituite la rândul lor din mai multe directorate.

Ion P. Filipescu și Augustin Fuerea arată că rolul Comisiei Europene constă, pe scurt, în „asigurarea respectării prevederilor tratatelor comunitare; inițiativă legislativă, sub forma propunerilor de regulamente și directive necesare îndeplinirii obiectivelor propuse; chemarea în justiție a celor vinovați de neîndeplinirea normelor comunitare.”^[4]

Trei programe ale Comisiei Europene au vizat structurile infodocumentare. Astfel, în contextul celui de-al 3-lea Program Cadru al Comisiei Europene, s-a desfășurat, în intervalul 1991-1994, Programul *Bibliotecii*. Un al doilea program, derulat între anii 1994-1998, a fost *Telematică pentru Bibliotecii* din programul mai cuprinzător „Aplicații telematice”, realizat în contextul celui de-al 4-lea Program Cadru al Comisiei Europene. Iar între 1998-2002, în contextul celui de-al 5-lea Program Cadru pentru Cercetare și Dezvoltare, a fost dezvoltat Programul *Tehnologiile Societății Informaționale*.

Scopul principal al programelor destinate structurilor infodocumentare a fost facilitarea acce-

sului la cunoașterea stocată în colecțiile acestora, concomitent cu diminuarea diferențelor existente între sistemele și practicile naționale în domeniu. Dintre temele avute în vedere în cadrul celor trei programe pot fi menționate următoarele: interconectarea structurilor documentare, catalogarea documentelor, tehnologiile multimedia, învățământul la distanță, bibliotecile publice, accesul la informația muzicală, standardele în domeniu, copyrightul, licențele pentru accesul la resursele electronice, coordonarea politicii instituțiilor infodocumentare. Eforturile depuse pentru realizarea numeroaselor proiecte inițiate în aceste direcții au urmărit să extindă disponibilitatea resurselor de bibliotecă în Europa și să faciliteze interconectarea acestora cu infrastructura de informare și comunicare.^[5]

Un număr foarte mare de proiecte, rapoarte și seminare pe diverse teme au primit sprijin financiar prin intermediul celor trei programe ale Comisiei Europene amintite mai înainte. Atunci când se abordează subiecte referitoare la activitățile și legislația Uniunii Europene în sectorul bibliotecilor, este important să se rețină următorul lucru: câmpul de acțiune al UE este limitat la acele activități care nu pot fi realizate la nivel național sau regional, fapt datorat principiului subsidiarității. Așa cum arată Søren Møller: „Aceasta înseamnă că legislația sau reglementările naționale ale statelor membre rămân totuși punctul de plecare principal pentru toate activitățile și serviciile de bibliotecă și că există multe zone, unde nu este nevoie de o legislație europeană. (...) Totuși, atunci când într-o zonă specifică este adoptată legislația europeană, aceasta trebuie să fie implementată în legislația națională care astfel este posibil să fie modificată drastic.”^[6]

Numeroase proiecte inițiate în cadrul programelor destinate structurilor infodocumentare s-au adresat celor zece state din Europa Centrală și de Est, candidate la aderarea la Uniunea Europeană: Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Ungaria.

Pe planul activităților întreprinse la nivel european în domeniul bibliotecilor, își desfășoară activitatea și EBLIDA (The European Bureau of Library, Information and Documentation Associations/Bi-roul European al Asociațiilor de Bibliotecari și Specialiști în Informare Documentară). Acesta a fost înființat pentru a veghea asupra legislației europene în domeniul bibliotecilor și pentru a sprijini adoptarea și implementarea acesteia în legislațiile naționale. Se remarcă, de asemenea, participarea sa la diverse proiecte inițiate de Comisia Europeană (ECUP, CECUP, CELIP ș.a.), ca și activitatea pe care o desfășoară în scopul reprezentării la nivelul

instituțiilor comunitare a asociațiilor de bibliotecari din Europa.

Proiecte în domeniul furnizării electronice a documentelor

Apariția sistemelor de furnizare a documentelor nu se situează în epoca contemporană, aceste sisteme datând din perioada celor mai timpurii forme de comunicare ce foloseau hârtia ca principal mijloc de transfer. Progresele din sfera electronicii au permis însă dezvoltarea unor metode mult mai eficiente pentru transferul documentelor. În prezent, există chiar mai multe tipuri de sisteme electronice de furnizare a documentelor. Aceste sisteme pot include unul sau mai multe elemente electronice în procesul de cerere a documentului și în primirea aceluia document de către cel care l-a solicitat. Nu are importanță dacă solicitantul este o persoană fizică, o instituție sau chiar un sistem și nici care este elementul electronic într-un astfel de sistem. Poate fi un sistem de informare sau de un alt tip de organizație, iar componenta sa electronică ar trebui să includă un anumit proces care utilizează fie o rețea LAN, fie o rețea WAN. Atunci când se dorește achiziționarea unui astfel de sistem electronic de furnizare a documentelor trebuie avute în vedere o serie de elemente precum: viabilitatea economică, aspectele legale (referitoare la copyright), aspectele manageriale (integrarea în organizație), aspectele tehnice (standardizarea, caracterul prietenos față de utilizatorii sistemului).^[7]

Începând din anul 1993, în cadrul Programului *Biblioteci* au fost inițiate și au primit finanțare din partea Comisiei Europene șase proiecte în domeniul furnizării electronice a documentelor. Acestea sunt^[8]:

1. Proiectul EDIL (Electronic Document Interchange between Libraries) a fost inițiat de membrii europeni ai grupului GEDI (Group on Electronic Document Interchange), le Ministère de l'Enseignement Supérieure et de la Recherche, l'Institut de l'Information Scientifique et Technique (INIST) și Télésystèmes din Franța, Universitaetsbibliothek und Technische Informationsbibliothek Hannover (UB-TIB) din Germania, Pica din Olanda și the British Library Document Supply Centre din Regatul Unit. Partenerul responsabil cu diseminarea informațiilor a fost Organizația FCCN din Portugalia.

Partenerii instituționali la acest proiect și-au propus ca obiectiv principal proiectarea, construirea și implementarea unui sistem electronic pilot de furnizare a documentelor între patru rețele de biblioteci europene, prin intermediul unui standard comun de schimb, chiar și acolo unde acele rețele nu aveau aceeași arhitectură și utilizau standarde diferite pentru furnizarea documentelor. „Domeniile” naționale au constituit conceptul de bază al proiectului EDIL.

În cadrul acestora, standardele, protocoalele și arhitectura sistemelor au fost uniforme.

2. Proiectul EURILIA (European Initiative in Library and Information in Aerospace) a asociat în calitate de parteneri următoarele instituții: the University of Limerick din Irlanda, Cranfield University din Regatul Unit, Technical University of Delft și Digital Equipment Corporation din Olanda, Sup'Aereo, ENSEA din Franța și Instituto Nacional de Tecnica Aeroespacial din Spania.

Proiectul a urmărit dezvoltarea unei aplicații pentru utilizatori pe PC pentru sectorul aerospațial, conceput pentru a funcționa într-o arhitectură client-server, care să integreze standardul de acces la OPAC SR Z39.50, elementele relevante din tezaurul aerospațial ESA/NASA, interconectarea standard a telecomunicațiilor, navigarea prin imagini și furnizarea documentelor într-un serviciu nou coerent. Serviciul EURILIA a fost proiectat pentru utilizatorii finali, nu pentru bibliotecari.

3. În cadrul proiectului AIDA (Alternatives for International Document Availability) au fost implicați șase parteneri italieni și patru parteneri portughezi, Franța fiind, de asemenea, reprezentată prin INIST.

Obiectivul principal al proiectului AIDA a fost organizarea unor rețele de biblioteci italiene și portugheze, în vederea oferirii unui serviciu de împrumut interbibliotecar internațional și a unui serviciu de furnizare a documentelor, pentru materialele italiene și portugheze. De asemenea, s-a dorit ca prin acest serviciu clienții italieni și portughezi să poată avea acces la documente străine. Utilizând ca mecanisme de furnizare a documentelor poșta convențională sau faxul, proiectul AIDA a avut în vedere mai mult organizarea și economia unor astfel de servicii decât furnizarea electronică a documentelor, acest model putând fi foarte util în țările care încep acum să implementeze asemenea servicii la nivel național.

4. La baza inițierii și desfășurării proiectului DALI (Document And Library Integration) a stat un consorțiu britanico-irlandez-grec care și-a propus dezvoltarea, testarea și evaluarea unui serviciu pentru furnizarea documentelor multimedia într-un mediu distribuit, utilizând protocolul SR. Proiectul a acoperit materialele din domeniul oceanografic.

Serviciul dezvoltat prin proiectul DALI s-a bazat pe o arhitectură a serviciilor deschise, încorporând diferite protocoale, și a constat dintr-un număr de clienți DALI, servere DALI și servere de baze de date, fiecare site putând avea orice combinație a acestora. S-au utilizat componentele software din acel moment, depunându-se eforturi, în același timp, pentru integrarea lor și pentru a le face operaționale.

Proiectul DALI a urmărit să sprijine furnizarea de materiale spre punctul de lucru al utilizatorului prin poșta electronică, FTP, fax sau prin poșta convențională.

5. Proiectul DECOMATE (Delivery of COpyright MAterials to End-users) a avut ca parteneri următoarele instituții: Tilburg University Library din Olanda, Universitat Autònoma de Barcelona din Spania și London School of Economics and Political Science din Regatul Unit.

Scopul proiectului a fost dezvoltarea unui sistem care să permită utilizatorilor finali, aflați în interiorul bibliotecii sau în campus, accesul, vizualizarea și tipărirea la imprimantă a materialelor în format electronic, care sunt furnizate celor trei biblioteci de către editori care asigură și copyrightul. În vederea conectării bazelor de date bibliografice cu cele de imagini a fost dezvoltat un program special. În cadrul proiectului, s-a acordat o atenție deosebită autorizării utilizatorilor și monitorizării utilizării, pentru a se găsi soluții în problema copyrightului.

6. Proiectul FASTDOC (FAST DOCument Ordering and Document Delivery) a fost coordonat de Beilstein Institute for the Literature of Organic Chemistry din Germania. Fachinformationszentrum Karlsruhe (FIZ), tot din Germania, Universitat Autònoma de Barcelona din Spania și University of Patras din Grecia au fost parteneri la proiect, aceste instituții asociindu-și, de asemenea, alți parteneri. Dintre cerințele pe care proiectul a trebuit să le îndeplinească, amintim: întreaga procedură trebuia să se desfășoare cu viteză maximă; trebuia să i se ofere utilizatorului final maximum de confort; serviciul trebuia să fie disponibil în întreaga lume și 24 de ore pe zi, să fie integrat Sistemului de Informare Beilstein, să fie disponibil la un preț rezonabil etc. Aceste cerințe, ca și altele, au trebuit să fie îndeplinite prin dezvoltarea, testarea și instalarea unui serviciu de furnizare a documentelor, rapid și în întregime electronic. De asemenea, proiectul a trebuit să demonstreze fezabilitatea tehnică și beneficiile practice. Au fost utilizate rețelele de telecomunicații publice și standardele care existau deja, precum TIFF pentru stocarea documentelor, FTAM, X.25 și X.400 pentru transmiterea cererii și CCIT GIII sau GIV pentru furnizarea documentelor, aceste standarde corespunzând acordurilor pentru furnizarea documentelor definite de grupul GEDI. FASTDOC a fost proiectat ca un sistem atât pentru bibliotecari, cât și pentru cercetători individuali.

CONCLUZII

Programul *Biblioteci* al Comisiei Europene, în cadrul căruia au fost dezvoltate cele șase proiecte prezentate mai înainte, a constituit un exercițiu care a urmărit promovarea unei sensibilizări a comunită-

ții din acest domeniu și a unei culturi orientate spre proiecte și a furnizat un plan de acțiune general în sfera acestor instituții.

Așa cum sublinia Ariane Iljon, responsabil de program, scopul acțiunilor întreprinse a fost catalizarea unei schimbări în vederea modernizării bibliotecilor și a serviciilor acestora, mobilizarea lumii bibliotecare, sporirea interesului, generarea de experiență practică. În parteneriat cu sectorul privat au fost elaborate instrumente și produse noi destinate bibliotecilor. De asemenea, au fost sprijinite organizarea unor servicii moderne și crearea unei infrastructuri la scară europeană, prin abordarea dezvoltării elementelor necesare interconectării acestor structuri și a furnizării de cataloage informatizate, pe plan internațional.^[9]

Printre obiectivele majore ale Comisiei Europene se numără acțiunile care au ca scop realizarea unui consens global în vederea interoperabilității și standardizării, promovarea schimbului de informații științifice și a celor mai bune abilități profesionale, intensificarea cooperării științifice și tehnologice cu țările care doresc să adere la UE, consolidarea cooperării comerciale.

Activitatea structurilor infodocumentare reprezintă, de asemenea, o preocupare majoră pentru această instituție comunitară. Acest aspect se justifică prin faptul că în calitatea lor de servicii publice, instituțiile din domeniul biblioteconomiei și științei informării au avut și au o contribuție esențială în numeroase probleme puse de societatea informațională, precum cele referitoare la drepturile cetățenilor, la efectele sociale ale noilor tehnologii, la educație, cultură și protecția drepturilor de autor. Se poate afirma că bibliotecile, centrele de informare, arhivele etc. au un rol la fel de important și în actuala societate a cunoașterii.

Pentru viitor, Comisia Europeană are ca obiectiv încurajarea organizațiilor cu funcție de memorie culturală să participe la acțiuni de cercetare și dezvoltare, în vederea creării unui peisaj informațional

cultural european, dar care să cuprindă, de asemenea, și moștenirea științifică și industrială a Europei.

NOTE

^[1] Vezi Søren Møller, *Much for the Member States: the Legislative Framework for Libraries in the European Union*. Comunicare prezentată la Conferința „Twenty-First Century Information Society: The Role of Library Associations”, Budapesta, 10-13 mai 1998.

^[2] Vezi Ion P. Filipescu; Augustin Fuerea, *Drept instituțional comunitar european*. București, Editura Actami, 2000, p. 93-94; Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*. București, Editura Actami, 2001, p. 56-57.

^[3] Ion P. Filipescu; Augustin Fuerea. *Op. cit.*, p. 104.

^[4] *Ibidem*, p. 114.

^[5] Vezi Søren Møller, *Op. cit.*

^[6] *Ibidem*.

^[7] Vezi Joost Dijkstra, DECOMATE: A new look at Electronic Document Delivery. A Comparative Overview of Electronic Document Delivery Systems. În: European Commission, *EUR 17551-International Conference on Library Automation in Central and Eastern Europe*. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 1997, p. 89-91.

^[8] Vezi Catherine Synellis, FASTDOC and Related European Projects on Electronic Document Ordering and Delivery. În: European Commission, *EUR 17551-International Conference on Library Automation in Central and Eastern Europe*. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 1997, p. 102-109.

^[9] Vezi Ariane Iljon, Les bibliothèques dans la société de l'information. (Interviu). În: European Commission, *Telematics for Libraries*, 1998. (CD-ROM).

Aurelian Cătălin Popescu
Drd., Biblioteca Centrală Universitară
București, Laboratorul de Patologie
și Restaurare a Cărții

Prezervarea digitală ca o provocare a prezentului și o necesitate a viitorului

Scopul prezervării este de a asigura protecția informației de valoare pentru generațiile viitoare. Bibliotecile și arhivele au fost primele ținte pentru procesul de prezervare și ambele tipuri de instituții includ prezervarea ca fiind una din funcțiile lor de bază. Multe din marile biblioteci și arhive și-au constituit programe privitoare la prezervarea materialelor tradiționale care necesită alocări de resurse în mod regulat.

Prezervarea documentelor pe suport digital este procesul care are ca scop să devină o certitudine faptul că documentele create electronic, folosind sisteme și aplicații ale computerelor din zilele noastre, vor putea fi folosite și peste o perioadă de la zece până la o sută de ani, atunci când sistemele și aplicațiile care au fost folosite pentru a crea și citi aceste documente nu vor mai exista, nu vor mai fi utilizate.

Prezervarea documentelor digitale nu se ocupă doar de prezervarea acelei înșiruii de biți care formează documentul, este necesară și citirea, descifrarea, interpretarea biților pentru ca documentul să supraviețuiască și să poată fi folosit. Fără ca documentul să fie citit, „tradus” în cuvinte, imagini, acea înșiruire de biți reprezintă doar o serie fără înțeles de 1 și 0. În decursul procesului de prezervare, problemele contextului, conținutului, structurii, înfățișării și transformărilor suferite de acest tip de documente trebuie luate în considerare. Există multe tipuri de documente pe suport digital și, ca situația să se complice și mai mult, fiecare tip de document pune diferite probleme și impune cerințe distincte de prezervare.

Există o diferență între documentele pe suport hârtie și cele multimedia, pe suport digital. Orice document pe suport hârtie poate fi perceput, citit, înțeles cu ajutorul celor cinci simțuri ale omului, pe când cele pe suport digital nu pot fi citite, înțelese fără ajutorul computerului, prin îmbinarea hardware-ului și software-ului. Din această cauză, viteza, intervalul foarte scurt în care tehnologia se uzează moral face din prezervarea documentelor pe suport digital o problemă importantă pentru noi toți.

Documentele digitale sunt dependente de software-ul care a fost creat la început cu scopul de a le descifra, vizualiza, expune, citi. Când software-ul este depășit, poate chiar la un interval de câțiva ani, problema se pune cum să citim, să deschidem acel document fără a folosi aplicația software originală. Este puțin probabil ca versiunile ulterioare sau diferitele versiuni ale aplicațiilor originale să citească, să afișeze documentul la fel, în același mod, și acest lucru poate avea drept consecință schimbări ale documentului, schimbări care afectează și integritatea din punct de vedere arhivistic a acestuia. Unele date se pot pierde definitiv, iar, în alte cazuri, unele informații pot fi câștigate, scoase la iveală. Există, de asemenea, imposibilitatea de a putea compara o versiune originală cu cea nouă, așa că unele schimbări pot trece neobservate. Orice schimbări ce apar la documente pot afecta autenticitatea și integritatea lor, lucru care, la rândul lui, poate modifica statutul legal și cel arhivistic.

În funcție de natura documentului și modul în care este folosit, aceste schimbări pot crea probleme la fel de grave ca pierderea sau afectarea conținutului informației. Chiar și sistemul unui simplu computer folosește diferite aplicații software. Pentru fiecare aplicație pot exista diverși fabricanți care să ofere diferite versiuni și aplicații software. Frecvența cu care apar pe piață noile versiuni software cu noi caracteristici și completări, care nu sunt întotdeauna compatibile cu cele produse anterior, reprezintă o altă problemă ce apare în procesul de prezervare.

Să luăm, de exemplu, aplicația Word a companiei Microsoft. În ultimii șase ani au fost produse patru versiuni: Word 95, Word 97, Word 2000, Word 2002. Două alte versiuni ale programului Word au fost produse pentru sistemele ce nu operează în Windows: Word 98 Ediția Specială pentru Apple și iMac și Word 2001 pentru Mac. Există, de asemenea, diferite produse Word în cadrul acestor versiuni. Nu sunt prea multe diferențe în cadrul acestora, dar fiecare poate afecta integritatea și autenticitatea unui document.

Există mai multe exemple ale felului în care documentele și informațiile pot deveni foarte rapid inaccesibile. Unele documente din fosta R.D.G. s-au pierdut definitiv din cauza uzurii morale a tehnologiei folosite atunci.

Un comunicat recent despre Joint Information Systems Committee a scos la iveală articole ce descriau modul în care NASA a pierdut date de la sondele Viking trimise pe Marte în anii '70.

Sunt frecvent menționate câteva strategii de prezervare a documentelor pe suport digital, o scurtă analiză a modalităților de abordare a prezervării fiind prezentată mai jos.

1. *Conservarea tehnologică.* Una dintre primele metode folosite a fost de a păstra, a conserva tehnologia necesară accesării documentelor originale pentru perioada în care aceste documente sunt cerute. Acest procedeu este costisitor și complex din punct de vedere tehnologic, chiar dacă, în practică, multe corporații folosesc această strategie. Durata de viață, perioada de folosire a hardware-ului și software-ului este scurtă și componentele de care este nevoie pentru folosirea acestora devin din ce în ce mai greu de găsit, în condițiile în care producătorii încetează să mai fabrice aceste componente depășite, care nu se mai cer pe piață și care nu mai sunt utilizate pe scară largă. Numărul componentelor care mai pot fi folosite pentru a citi, a vizualiza documente, fișiere mai vechi, continuă să scadă, din cauza faptului că durata de viață a documentelor este scăzută la fel cum scade, dispare și priceperea, îndemânarea de a folosi, de a opera cu hardware-ul și software-ul respectiv.

2. *Printarea pe hârtie* este, de asemenea, unul dintre primele mijloace de prezervare care sunt utilizate și în prezent, deși printarea tuturor documentelor nu reprezintă o metodă viabilă decât pentru puține documente, din cauză că unele caracteristici funcționale și structurale pe care le avea documentul inițial, în forma digitală se pierd. Se pot pierde și unele informații. Bazele de date nu au fost create pentru a fi printate și orice versiune printată este doar o vizualizare selectivă a bazei de date și nu un format conservat.

Printarea pe hârtie este folosită deseori ca o soluție provizorie, pentru perioada în care se caută o soluție digitală.

3. *Emularea.* Teoria din spatele acestui procedeu este aceea că singura modalitate de a asigura autenticitatea și integritatea documentelor pe o lungă perioadă de timp este ca în continuare să fie posibil accesul la document în mediul original al acestuia: sistemul de operare și aplicația software.

Această cerință poate fi îndeplinită conservând nu doar documentul, ci și o specificație auxiliară, care să conțină destule detalii despre mediul electronic original, pentru ca acesta să poată fi recreat în viitor, pe un computer cu o configurație diferită, dacă va fi necesar.

Unii specialiști cred că acest procedeu este prea complicat și posibilitatea de a da greș este destul de mare. Nu există garanții că se va putea recrea întreg mediul computerului ce a creat integral documentul, pentru a putea fi folosit de către un computer din viitor, întrucât nu se știe cum vor fi acele computere.

Fiind experimentată cu succes în alte domenii, ar putea fi totuși singura modalitate de a păstra baze de date complexe, documente multimedia.

4. *XML.* Este prescurtarea pentru eXtensive Markup Language, un limbaj bazat pe text pentru a descrie structura și funcționalitatea datelor. Datorită faptului că are ca bază textul, poate fi citit de către oameni și este creat în primul rând pentru a fi folosit în procesele informatice. Este un standard deschis, definit de către Consorțiul World Wide Web și este independent de orice tip de hardware sau sistem de operare. Conversia documentelor într-un format XML poate fi privită ca extensie a metodei migrării.

Este considerat cel mai promițător format de date pentru arhivare și interoperare și merită să fie considerat o metodă pertinentă de prezervare. Există o diversitate de mijloace prin care XML poate fi utilizat în arhivarea electronică, fiind folosit mai ales în stocarea metadatelor și în relaționarea acestora cu fișierele de date pentru a forma un document.

5. *Migrarea.* Este cea mai folosită metodă de prezervare. Rezultatul unui sondaj din 2000–2001, în care au fost implicate instituții ce păstrează documente, a fost acela că 4 din 13 proiecte au identificat migrarea ca fiind strategia lor de prezervare.

Migrarea reprezintă un set de servicii organizate în scopul realizării transferului periodic al materialelor digitale de la o configurație hardware/software la alta sau de la o generație de tehnologie de calculatoare la alta. Aceasta este o definiție larg acceptată.

Diferite grupuri sau indivizi au propus diverse abordări tehnice pentru strategiile de migrare. Alegerea abordării depinde foarte mult de formatul documentului și de cerințele pe care le impune conservarea lui. Astfel se disting cinci modalități fundamentale de aplicare a strategiei de migrare:

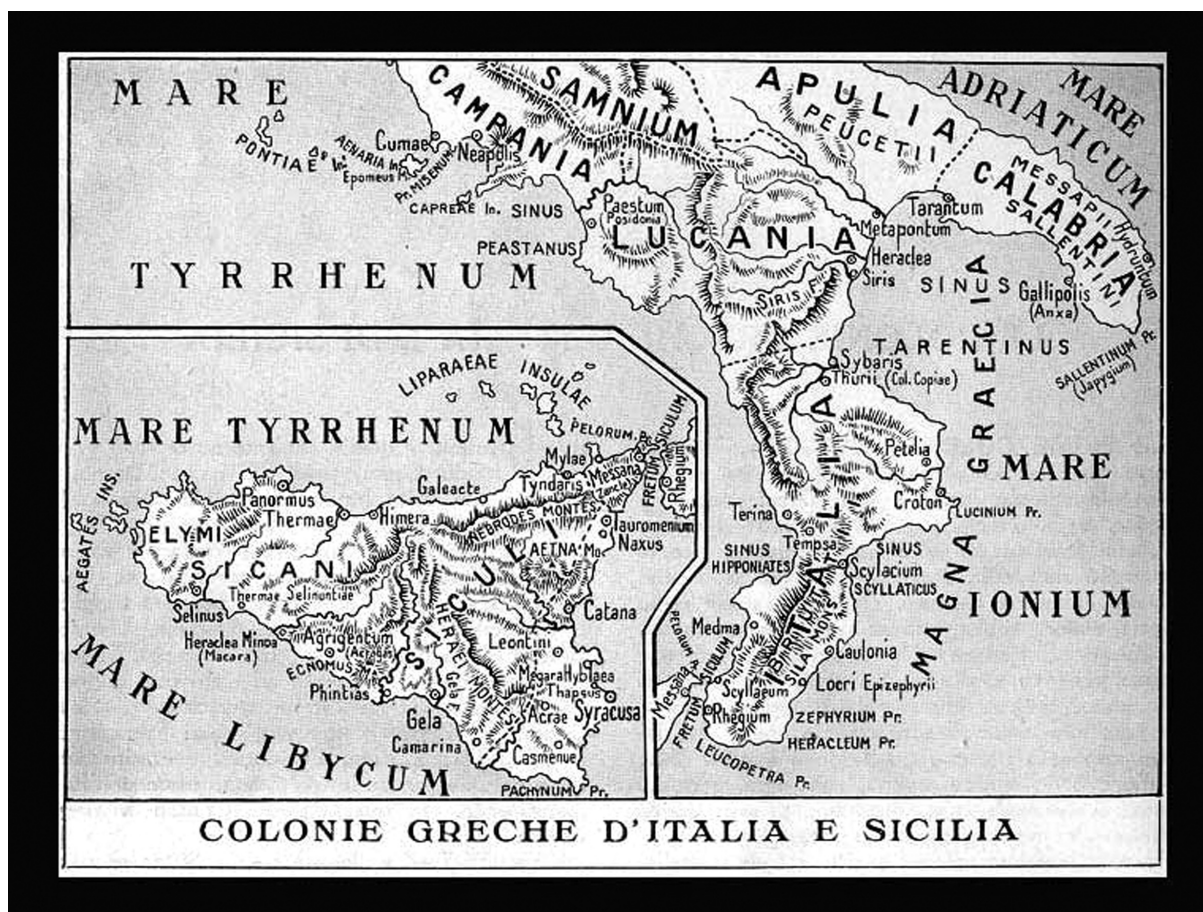
- schimbarea mediului de stocare a documentului;
- schimbarea formatului documentului;
- introducerea standardelor în strategia de preservare;
- construirea de căi de migrare;
- folosirea centrelor specializate în procesare.

Prezervarea digitală generează provocări de o natură fundamental diferită care se adaugă problemelor de preservare tradițională. Prin preservare digitală se înțelege planificarea, alocarea de resurse, aplicarea metodelor de preservare și a tehnologiilor necesare pentru ca informația electronică să fie continuarea pe linie valorică a documentului original. Conceptul de preservare digitală înglobează materialul care își începe viața în formă digitală, dar și materialul convertit de la mediul tradițional la cel digital.

Prezervarea resurselor intelectuale, culturale și ale cunoașterii stocate în forme tradiționale,

reprezentând fundamentele cercetării și învățării umane, necesită concepții elaborate cu mare atenție. Se estimează că zeci de milioane de volume friabile, din care nu puține sunt unicate, așteaptă în biblioteci, necesitând tratament de preservare pentru a supraviețui noului secol. Mii de depozite nu au asigurate modalități de protecție în calea dezastrelor sau echipamente de control al mediului pentru a preveni pierderi catastrofale ale valorilor pe care le dețin.

Soluțiile de succes și utilizarea în mod curent a metodelor de preservare bine stabilite fac apanajul statelor dezvoltate. Este necesară însă folosirea unor norme generale, ridicate la rangul de standarde internaționale, cu privire la metodele de preservare, impunând aplicarea imediată a unui minim absolut necesar în statele cu mijloace modeste. Asociațiile, federațiile internaționale ce-și desfășoară activitatea în vederea conservării și proliferării informației, indiferent de suport, peste timp, trebuie să aibă această obligație morală.

СОДЕРЖАНИЕ

AGORA

- Мирча В. Чобану. Глоссы об удовольствии восприятия.....3
Андрей Вартик. Другие глоссы об удовольствии восприятия.....6

ГОСТЬ ЖУРНАЛА

- «В стране, где руководитель имеет страсть к чтению, библиотековедение расцветает» (Диалог с г-жой Розой Бердигалиевой, генеральным директором НАБ Казахстана).....7

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

- Мирча Регнялэ. Функции публичной библиотеки в современном обществе.....11
Клавдия Дорофтей. Создание мотивации для высоких показателей в публичной библиотеке.....16
Мариана Харжевски. Искусство добывания денег для библиотек.....19
Алла Панич. Новый этап в каталогизации, классификации и индексации библиографических ресурсов.....23

КАМНИ ДЛЯ ХРАМА БИБЛИОЛОГИИ

- Платон. [Философия писания]: фрагменты из Phaidros.....27

БИБЛИОФУТУРОЛОГИЯ

- Даниэлла Мунтян. Как будет выглядеть библиотека будущего?.....31

БИБЛИОСОФИЯ

- Алексе Рэу. Письменность как источник и выражение сознания и путь познания человеческого бытия.....33

В МИРЕ ЧТЕНИЯ

- Флорина Илис. Мир чтения и чтение мира. Культурный экскурс.....37
Октавия-Лучиана Порумбяну. Пользователи в современной эпохе.....42
Воспитание у пользователей культуры информации.....42
Техника интеллектуального труда и развитие человеческой личности.....49

FIAT LUX

- Адина Берчиу-Дрэгическу. Библиология.....58

MAGISTER DIXIT

- Андрей Вартик. От Кадмоса к Биллу Гейтсу....60

ЗНАМЕНАТЕЛЬНЫЕ ДАТЫ

- Юрий Колесник
Ливиу Деляну – поэт одной тайны (95 лет со дня рождения).....68
Ион Василенко – искалеченная судьба (80 лет со дня рождения).....70
Александру Робот – поэт загадок (90 лет со дня рождения).....72

ИТ

- Октавия-Лучиана Порумбяну. Европейские проекты в области электронной доставки документов.....74
Аурелиан Кэтэлин Попеску. Сохранение в цифровом виде как вызов современной эпохи и необходимость в будущем.....78

SUMMARY

AGORA

- Mircea V. Ciobanu. Glosses for the interpretation's pleasure.....3
Andrei Vartic. Another glosses for the interpretation's pleasure.....5

OUR GUEST

- „In the country that have as a lider a person fond of reading the library science is flowering” (The dialogue with Mrs. Roza Berdigalieva, the general director of the National Academic Library of Kazakhstan).....7

THEORY AND PRACTICE

- Mircea Regneală. Public library functions in the contemporary society.....11
Claudia Doroftei. Motivation for performance in the public library.....16
Mariana Harjevschi. Library fundraising.....19
Alla Panici. A new stage in cataloging, classification and indexing of library resources.....23

STONES FOR THE LIBRARY TEMPLATE

- Platon. [The philosophy of the writing]: fragments from Phaidros.....27

BIBLIOFUTUROLOGY

- Daniela Muntean. The library of the future.....31

BIBLIOSOPHY

- Alexe Rău. Writing as a source and expression of consciousness and a way of the human existence knowledge.....33

READING'S UNIVERSE

- Florina Ilis. Reading's world and world's reading. Cultural investigation.....37
Octavia-Luciana Porumbeanu. The users in contemporary epoch.....42
User's education for the culture of the information.....42
The technique of intellectual work and the development of human's personality.....49

FIAT LUX

- Adina Berciu-Drăghicescu. Bibliology.....58

MAGISTER DIXIT

- Andrei Vartic. From Cadmos till Bill Gates.....60

CULTURAL ANNIVERSARIES

- Iurie Colesnic
The poet of one mystery (95 years from Liviu Deleanu's birthday).....68
A maimed destiny (80 years from Ion Vasilenko's birthday).....70
The poet of enigmas (90 years from Alexandru Robot's birthday).....72

IT

- Octavia-Luciana Porumbeanu. European projects in the area of electronic delivery of documents.....74
Aurelian Cătălin Popescu. Digital preservation as a present challenge and a necessity of the future.....78